



ZÁPISNICE
KLUBU SLOVENSKÝCH POSLANCOV I.
(1918 – 1919)



NÁRODNÁ RADA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY



NÁRODNÁ RADA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

**Zápisnice
Klubu slovenských poslancov I
(1918 – 1919)**

Natália Petranská Rolková

Národná rada Slovenskej republiky
Bratislava 2014

Zápisnice Klubu slovenských poslancov I (1918 – 1919)

PhDr. Natália Petranská Rolková, PhD.
Parlamentný inštitút Kancelárie NR SR

Obálka: Štefan Ōsze, Reprografia Kancelárie NR SR

Tlač: Kancelária Národnej rady Slovenskej republiky

© Národná rada Slovenskej republiky 2014

ISBN 978-80-89052-71-4

EAN 9788089052714

OBSAH

Okolnosti vzniku a náčrt fungovania Klubu slovenských poslancov	7
O osude pramenného materiálu	15
Edičná poznámka a použité skratky	17
O členoch Klubu slovenských poslancov	21
Stanovy	31
Dokumenty	35
Obsah dokumentov	163
Summary	171
Príloha	173

Okolnosti vzniku a náčrt fungovania Klubu slovenských poslancov

Vznik prvej Česko-Slovenskej republiky (ďalej aj ČSR) v októbri 1918 je dozaista jedným z najzásadnejších medzníkov v slovenských dejinách. Z hľadiska parlamentarizmu išlo v prvých rokoch o veľmi zaujímavé obdobie, v ktorom najvyšší zákonodarný orgán – dočasné alebo tiež revolučné (a teda nevolené) Národné zhromaždenie (ďalej aj NZ) – muselo položiť v krátkom čase právne základy nového štátu, a to vrátane Ústavy ČSR, a priviesť ho k slobodným voľbám. Bola to úloha o to zložitejšia, že sa uskutočňovala v období mnohostranného provizória po skončení prvej svetovej vojny, keď sa medzinárodný poriadok i hranice štátov ešte len ustalovali, a to nielen diplomatickými, ale aj vojenskými prostriedkami.

Pre Slovensko, ako súčasť ČSR, platia tieto okolnosti dvojnásobne, navyše v situácii zdecimovanej inteligencie, takmer neexistujúceho stredného stavu, rozvrátenej verejnej správy a hospodárstva.

V úsilí prikrčiť k riešeniu tejto nepriaznivej situácie sa slovenskí činitelia rozhodli pre ustanovenie reprezentatívnych ústredných orgánov. Na prvom mieste tak vznikla v Turčianskom Svätom Martine Slovenská národná rada (ďalej aj SNR), ktorá sa *Deklaráciou slovenského národa* z 30. októbra 1918 vyhlásila za jedínú oprávnenú hovoriť v mene slovenského národa a ako taká sa prihlásila k vytvoreniu česko-slovenského štátu.

Výkonnú moc na našom území spočiatku prevzala na základe splnomocnenia zo strany pražského Národného výboru (nie od SNR) dočasná vláda pre Slovensko (4. november 1918 – 14. november 1918). Od 6. novembra 1918 sídlila v Skalici. Na jej čele stál Vavro Šrobár. Svoju činnosť ukončila po prijatí Dočasnej

ústavy. Namiesto 12-členného krajinského správneho výboru riadiaceho jednotlivé rezorty výkonnej moci, ktorý mal po prevrate vzniknúť na Slovensku po vzore správy v českých krajinách, vzniklo následne jedno z ministerstiev česko-slovenskej vlády – Ministerstvo s plnou mocou pre správu Slovenska. Stalo sa tak na základe zákona č. 64/1918 Sb. z. a n. o mimoriadnych prechodných ustanoveniach na Slovensku, ktorý prijalo Národné zhromaždenie 10. decembra 1918. Ministerská rada oficiálne poverila správou Slovenska Vavra Šrobára. Úrad ministerstva pozostával zo 14 vládnych referentov a z českých poradcov. Od 12. decembra 1918 sídlil v Žiline a od 4. februára 1919 v Bratislave, ktorá sa stala oficiálnym hlavným mestom Slovenska. Ministerstvo pôsobilo takmer 10 rokov – až do roku 1928, keď ho zrušil zákon o organizácii politickej správy zo 14. júla 1927.

Z hľadiska fungovania ČSR bolo dôležité prijatie Dočasnej ústavy v Národnom výbore československom (13. novembra 1918), ktorý sa následne pretvoril na Národné zhromaždenie – jednokomorový parlament so širokými kompetenciami. Ten sa zišiel na svojom prvom zasadnutí 14. novembra 1918 a Dočasnú ústavu vyhlásil (ako zákon č. 37/1918 Sb. z. a n.). K 216 kooptovaným českým poslancom pribudlo vymenovaním 40 slovenských (spolu 256). Ustanovila sa vláda premiéra Karla Kramára, rozpustená bola dočasná slovenská vláda a za prezidenta republiky bol v neprítomnosti zvolený Tomáš Garrigue Masaryk.

Štyridsať novovymenovaných zástupcov Slovenska v Národnom zhromaždení rôznej politickej orientácie, medzi ktorými boli aj poslanci českej národnosti, následne vytvorilo Klub slovenských poslancov (ďalej tiež Klub alebo KSP) ako parlamentný klub organizovaný nie na straníckom, ale na národnom princípe (zástupcovia Slovenska rôznej politickej orientácie). Klub vystupoval navonok jednotne, zväčša ústami povereného predstaviteľa. Neraz však zvädzal ideové zápasy na svojich

zasadnutiach. Ostatní poslanci NZ boli organizovaní v piatich ďalších kluboch podľa svojej príslušnosti k politickým stranám.¹

Klub sa spočiatku schádzal pravidelne, na dennej báze, zväčša doobeda i poobede, a to v parlamentných priestoroch alebo neskôr v prenajatých miestnostiach v susedstve reštaurácie U Choderů. Riadil sa stanovami.

Existencia Klubu slovenských poslancov v pohnutom období povojnových rokov 1918 – 1920 je významnou časťou slovenskej (parlamentnej) histórie. O to prekvapujúcejšie je, ako málo je doposiaľ spracovaná. Cielene sa daným fenoménom ako celkom zaoberal azda iba Ivan Tichý. Z výsledkov jeho výskumu² najmä v súvislosti s personálnym zložením Klubu čiastočne vychádzame.

Príčinou pomerne malého vedeckého záujmu o túto tému môže byť okrem iného aj nespracovanosť a roztrúsenosť zásadných dokumentov Klubu – zápisníc z jeho zasadnutí a ich príloh. Parlamentný archív Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej aj NR SR) už dávnejšie sprístupnil materiály, ktoré má vo svojom fonde, v digitálnej podobe na internetovej stránke NR SR. Spočiatku mali zápisnice dve formy – prvotnú rukopisnú a následnú strojopisnú. Nejde však na mnohých miestach o verný prepis. Fond navyše zďaleka nie je kompletný, neobsahuje všetky

¹ Republikánska strana čs. venkova, Čs. strana sociálnodemokratická, Čs. strana socialistická (národní socialisti), Čs. národná demokracia, Čs. strana lidová. Strana realistická nemala svoj klub.

² TICHÝ, Ivan: Vznik a personálne zloženie Klubu slovenských poslancov (1918 – 1920). In *Slovenská archivistika*, roč. 32, č. 2, 1997, s. 82 – 96. TICHÝ, Ivan: *Klub Slovenských poslancov 1918 – 1920. Dizertačná práca*. Bratislava 2002.

Pozri tiež LIPSCHER, Ladislav: Klub Slovenských poslancov v rokoch 1918 – 1920. In *Historický časopis*, roč. 16, č. 2, 1968, s. 133 – 168.

zápisnice a ďalší výskum si vyžaduje spoluprácu s viacerými relevantnými archívmi v Slovenskej, ale i Českej republike.

Ako prvý krok sme si predsavzali spracovať zápisnice počiatočnej etapy existencie Klubu z archívneho fondu NR SR do kritického vydania. Zvolili sme obdobie novembra 1918 až marca 1919. Ide o ucelený súbor zápisníc špecifickej historickej éry, ktorý sa obsahovo i formálne odlišuje od ďalších. Rokovania Klubu mapujú zložitú situáciu prvých dní budovania nového štátu, najmä v konkrétnych medzinárodných a vojensko-politických súvislostiach. Nasledujúce zápisnice sú v tomto fonde datované až od júla 1919.

Pokiaľ ide o personálne zloženie Klubu, prinášame v ďalšej časti kompletný menoslov aj s krátkou biografiou. Každý člen Klubu bol aj riadnym poslancom NZ, preto to v životopise zväčša neuvádzame.

Úlohou zostaviť menoslov poslancov NZ za Slovensko poveril Národný výbor československý v Prahe začiatkom novembra 1918 Vavra Šrobára. Časový priestor – do prvého zasadnutia NZ 14. novembra – bol pritom veľmi obmedzený a z viacerých dôvodov presahoval vtedajšie organizačné možnosti Slovákov (pracovné, osobné komplikácie, komplikácie vzhľadom na obsadenosť Slovenska maďarským vojskom, nefungujúcu administratívnu a komunikačnú sféru atď.).

Viac ako tretina – 15 členov-poslancov – pochádzala prirodzene z dokopy 20 členov SNR³, ďalší piati z jej miestnych organizácií,

³ Ďalšími členmi SNR boli: Ján Vanovič (stal sa členom Klubu 9. januára 1919) a Jozef Bráneček (členom Klubu od 11. marca 1919), ostatní sa najmä kvôli pracovnej zaneprázdnenosti členmi Klubu nestali (Emil Stodola, Cyril Kresák, Ludovít Šimko).

šiesti boli členmi Slovenského oddelenia Národného výboru, dvaja boli vybraní ako českí znalci slovenskej problematiky. Najsubjektívnejšiu kategóriu tvorilo 12 popredných slovenských národovcov, resp. členov Slovenskej národnej strany (ďalej aj SNS). Na rokovaní Klubu 27. novembra 1918 prijali za členku aj Alicu Masarykovú (už týždeň pred tým sa v Klube hovorilo o tom, že ju oslovia, nakoniec ju prijímali, podľa slov predsedajúceho, na „jej žiadosť“).

Dňa 11. marca 1919 schválilo Národné zhromaždenie na svojej 35. schôdzi⁴ zmenu Dočasnej ústavy ako zákon č. 138/1919 Sb. z. a n. a na oficiálnu žiadosť slovenskej strany⁵ tak rozšírilo počet mandátov o 14. Išlo o miesta pre zástupcov Slovenska (celkový počet poslancov v NZ sa tak zvýšil na 270). Tie sa obsadili spoločným komisionálnym výberom. Tak sa ustálil počet členov Klubu na konečných 55, resp. 54. Irena Kaňová, ktorá neskôr prevzala mandát po A. Masarykovej, sa totiž členkou Klubu nestala. Menovite sa v Klube napokon objavilo 68 osôb, keďže dochádzalo k výmenám na jednotlivých postoch (bližšie špecifikujeme dôvody pri každom poslancovi zvlášť). Väčšina členov Klubu v ňom však pôsobila najdlhší možný čas – od novembra 1918 do volieb v apríli 1920. Po voľbách sa už Klub neobnovil a jednotliví poslanci fungovali v rámci svojich stranických klubov.

Pri hodnotení personálneho zloženia Klubu sa často ozývali hlasy, že jednotlivé politické smery v ňom nie sú zastúpené pomerne k svojmu vplyvu, že nie je dodržané geografické a najmä konfesijné zastúpenie Slovákov. Apelovalo sa však aj na to,

⁴ Pozri stenografický záznam 35. schôdze NZ, najmä <http://www.nrsr.sk/dl/Browser/Document?documentId=11628> a nasl.

⁵ NZ 1918 – 1920, parlamentná tlač č. 41 z 20. novembra 1918: Návrh na zmenu § 1. zákona ze dňa 13. listopadu 1918 o prozatímnej ústave (podal M. Bella a spol.). <http://www.nrsr.sk/dl/Browser/Document?documentId=12728>

aby sa za členov vyberali takí ľudia, ktorí budú na rokovania skutočne dochádzať a v Klube aj aktívne pracovať. Z prezenčných listín môžeme vidieť, že práve toto bol veľký problém, ktorý sa postupom času ešte prehľboval a Klub sa zväčša schádzal vo veľmi zúženom zložení.

Paralelná existencia SNR a Klubu slovenských poslancov (i personálne prepojená) spôsobovala určitú dichotómiu a prirodzené pnutia. Klub už 16. novembra 1918 prijal vyhlásenie, že právomoc SNR prechádza na Národné zhromaždenie a česko-slovenskú vládu. Situácia napokon, z rozličných ďalších dôvodov, vyústila pre Slovákov dozaista neželaným spôsobom. Dňa 8. januára 1919 na základe dekrétu Ministra s plnou mocou pre správu Slovenska č. 6/1919 Sb. z. a n. rozpustili Slovenskú národnú radu v Turčianskom Svätom Martine a všetky jej miestne a krajové pobočky (s účinnosťou od 23. januára 1919). Tak sa slovenskí poslanci združení na pôde pražského snemu v KSP stali (popri Ministerstve s plnou mocou) jedinými oficiálnymi reprezentantmi slovenského národa.

Klub sa na svojich rokovaníach venoval aktuálnym spoločensko-politickým a najmä medzinárodnopolitickým udalostiam. Preberal vojenskú, politickú, ale i sociálnu situáciu a zásobovanie potravinami na území Slovenska, ktoré postupne obsadzovali česko-slovenské vojská a vytlačali pri tom maďarskú administratívu. Dosah na toto dianie a najmä na vytyčovanie slovenských hraníc mala blížiac sa mierová konferencia v Paríži, na ktorú pripravovali poslanci mnohoraké podklady a dáta. Problémom bolo zriaďovanie potrebných úradov a ich zaplňanie lojálnymi úradníkmi.

Ďalším okruhom otázok bolo ústavnoprávne usporiadanie pomerov v ČSR, príprava ústavy, zákonov o prechodných pomeroch, volebných zákonov a iných, ktoré mali byť s ohľadom na osobitosť Slovenska prerokované v Klubom navrhovanom Výbore pre slovenské veci. Rezovala požiadavka rozšírenia počtu slovenských poslancov v NZ a pomerného rozdelenia mandátov medzi rozhodujúce politické sily na Slovensku (najviac sa zvýšenia domáhali socialisti a ľudovci).

Zaujímavé sú diskusie o smerovaní štátu, ktoré sa dotýkali najmä potreby autonómie Slovenska, pomeru Slovákov a Čechov, vyjednávania s Maďarmi a podobne. Narážalo sa pritom aj na problém delby kompetencií medzi Klubom, ústrednými orgánmi ČSR a Slovenskou národnou radou.

Na rokovania zavítali viacerí ministri, ktorí priblížili svoju agendu. Významnou bola návšteva vrchného veliteľa vojsk J. E. Scheinera, pričom na základe jeho referátu sa dospelo k presvedčeniu o potrebe nastolenia vojenskej diktatúry na Slovensku. V záverečnej časti nami predkladaných dokumentov sa vyostrovala aj názorová konfrontácia medzi predstaviteľmi jednotlivých politických smerov a konfesii.

Súčasťou rokovania boli tiež organizačné, členské, personálne záležitosti a iná pracovná agenda Klubu.

Prvá, najstaršia doposiaľ známa zápisnica (poznámky) Klubu, je datovaná 16. novembrom 1918 a nachádza sa vo fonde KSP Slovenského národného archívu. Vo fonde KSP v Parlamentom archíve je prvá zápisnica až z 18. novembra 1918; ňou otvárame materiálovú časť tejto publikácie.

Natália Petranská Rolková, editorka

O osude pramenného materiálu

Klub slovenských poslancov z rokov 1918 – 1920 je najstarším z fondov uložených v Parlamentnom archíve Kancelárie Národnej rady Slovenskej republiky. Pôvodne vznikol v Prahe, kde Klub pôsobil, a až do roku 1968 bol súčasťou fondu Národné zhromaždenie uloženého v tamomšom archíve, kam ho občas chodila študovať odborná verejnosť.

V roku 1968 rozhodla 91. schôdza Predsedníctva Národného zhromaždenia ČSSR svojím uznesením č. 913, aby „jej predseda Josef Smrkovský odovzdal predsedovi Slovenskej národnej rady Ondrejovi Klokočovi dar Národného zhromaždenia, a to originál dokumentárneho materiálu z činnosti Klubu slovenských poslancov v rokoch 1918 – 1920, ktorý je doposiaľ uložený v archíve Národného zhromaždenia“.⁶ Malo sa tak stať pri oslavách 50. výročia vzniku Česko-Slovenskej republiky, ktoré sa organizovali na Slovensku. Zároveň sa pripravoval na podpis aj text ústavného zákona o česko-slovenskej federácii. Nie je nám známe, čo sa s fondom dialo po jeho odovzdaní (či ostal na pôde SNR, alebo bol postúpený inej inštitúcii) a ani to, či ho potom niekto študoval. Odvtedy na dlhý čas materiál zmizol z očí verejnosti. Predpokladalo sa, že sa stratil.

Otázka jeho osudu sa znovu otvorila pri delení Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky pred rokom 1993, keď sa okrem majetkových a finančných záležitostí delili aj archívne materiály. Boli sme upozornení na to, že všeobecne nie je známy osud týchto vzácnych dokumentov, z ktorých sa na parlamentnej

⁶ Uznesenie Predsedníctva Národného zhromaždenia ČSSR č. 913 z 25. októbra 1968, bod 4.

pôde neuchovali ani kópie, hoci mali v Prahe ostať, ako to predpokladal zápis z Predsedníctva.

Na základe uvedených podnetov sme začali pátrať vo vytypovaných inštitúciách, ktoré by o vzácnom materiáli mohli vedieť (ministerstvá, archívy, súkromné osoby), dlhý čas však bezvýsledne. Nevedelo sa ani, ako dokumenty vyzerajú a aké je ich množstvo. Problém sa rozuzlil až v roku 2001 pri komplexnom archívnom spracovaní starých materiálov SNR uložených v pivničných priestoroch jednej z jej budov. Zrazu sa objavili dlho hľadané dokumenty Klubu slovenských poslancov, ktoré boli zamiešané do inej agendy. Príjemným prekvapením bol ich dobrý stav, hoci podklad, na ktorom sú vyhotovené, je už krehkejší a citlivejší na manipuláciu. S ohľadom na túto skutočnosť sme dali dokumenty odborne prekopírovať na trvanlivejší papier a na štúdium predkladáme v prvom rade tieto kópie.

Aby sa už podobný prípad straty neopakoval a dokumenty boli prístupné čo najširšiemu okruhu záujemcov, využili sme súčasné technické možnosti a posunuli sme ich na digitalizáciu. Následne sa vložili do digitálneho archívu, ktorý je súčasťou webovej stránky Národnej rady Slovenskej republiky. Túto skutočnosť odborná verejnosť privítala, hoci až doteraz sú dokumenty len zdigitalizované bez popisu a mnohé z nich sú veľmi zle čitateľné.

Preto sme si predsavzali touto publikáciou priblížiť ich obsah a upozorniť na ich nezastupiteľný význam pri spoznávaní histórie pôsobenia významných slovenských dejateľov pri zakladaní a tvorbe prvej Česko-Slovenskej republiky.

Jana Kubíková, vedúca Parlamentného archívu NR SR

Edičná poznámka a použité skratky

Originály zápisnic KSP nachádzajúce sa vo fonde Parlamentného archívu sa uchovali v pomerne chabom technickom stave. Dôsledkom je ich zlá čitateľnosť, a to tak rukopisov, ako aj niektorých strojopisov (splývajúce línie a rubovej strany). Pri spracovaní tejto zbierky sme postupovali od prepisu strojových zápisnic (ak boli k dispozícii) po ich konfrontáciu s rukopisnými. Vďaka za základný prepis patrí najmä početným stážistom Parlamentného inštitútu Kancelárie NR SR.

Rukopisné zápisnice môžeme považovať za originál, za prvotné a hodnovernejšie. Hoci v dôsledku rukou narýchlo zapisovaného textu je ich čitateľnosť náročná, považujeme ich za obsahovo presnejšie a gramaticky kvalitnejšie. V následných strojových prepisoch je množstvo chýb a odchýlok od originálu, a to i faktografických. Navyše sú gramaticky nesprávne, k čomu prispieva ich zjavné prepisovanie v českých pomeroch, keď nebolo možné na stroji napísať niektoré písmená slovenskej abecedy (napr. ô). Situáciu sme riešili konfrontovaním oboch typov zápisnic, pričom významnejšie odchýlky sú v texte vyznačené kurzívou (zodpovedá rukopisu). Ak bola zápisnica alebo jej časť k dispozícii iba v jednom variante, upozorňujeme na to v regeste alebo v samotnom texte, s použitím hranatých zátvoriek.

Tie používame i v prípade, že do textu vkladáme vlastný vysvetľujúci, stručný text. Pri dlhších editorských textoch a vysvetlivkách používame poznámky pod čiarou.

Nezrozumiteľné a nečitateľné slová v texte sú vyznačené vždy tromi **xxx**, zle čitateľné – otáznne – slová sú napísané červenou farbou. Prečiarknuté slová (s významom) zodpovedajú predlohe.

Kvôli zrozumiteľnosti je text gramaticky upravený, a to najmä pokiaľ ide o používanie čiarok, spojok, interpunkčných znamienok, pádových prípon, časovania slovies, predložkových väzieb, ypsilonov, malých a veľkých písmen a podobne. Písanie mien sme zjednotili podľa ich v súčasnosti zaužívanej, oficiálnej podoby. Oslovenie Dr., dr., dra, dru sme zjednotili na dr. Najkrikľavejšie bohemizmy sme zamieňali za slovenské ekvivalenty a vyznačili sme ich podčiarknutím (válečný – vojnový, dosavadný – doterajší, sdelit – oznámiť, nabídka – ponuka...). Názvy mesiacov sme upravili na slovné s použitím slovenských foriem (november, december...). Opravovali sme začiatkové písmená s/z do aktuálnej podoby (zpráva – správa, sbierať – zbierať...).

Odseky sme tvorili podľa ich písania v rukopisoch, analogicky aj v prípadoch, keď boli k dispozícii iba strojopisy. Skrátene slová sme rozpisovali, ponechali sme ich iba v prípadoch, že nebol jasný ich presný zmysel (napr. min. – minister alebo ministerstvo). Formálna stránka dokumentov bola upravená a zjednotená, vrátane nadpisov.

Zdrojom pre stručné biografie poslancov KSP a ostatných osôb boli najmä Slovenský biografický slovník, Český biografický slovník XX. storočia, ako aj internetové pramene. Prílohový materiál je prevzatý z Digitálnej parlamentnej knižnice (www.nrsr.sk/dl/).

V zbierke boli spracované iba tie dokumenty, ktoré sa fyzicky nachádzajú v Parlamentnom archíve Kancelárie NR SR. Úlohou do ďalších vydaní, ktoré majú priblížiť dokumenty až do zániku Klubu, bude doplniť chýbajúce zápisnice a prílohové materiály (podľa textov zápisníc). Tie sa pokúsime nájsť v ďalších archívoch v Česku a na Slovensku.

SKRATKY

ECAV – Evanjelická cirkev augsburského vyznania
čs. – československý
ČsČK – Československý Červený kríž
ČSNR – Česko-Slovenská národná rada
ČSR – Česko-Slovenská republika
ČSSR – Československá socialistická republika
Deklarácia – Deklarácia slovenského národa z 30. októbra 1918
FF UK – Filozofická fakulta Univerzity Komenského
(H)SLS – (Hlinkova) Slovenská ľudová strana
K NR SR – Kancelária Národnej rady Slovenskej republiky
KSP, Klub – Klub slovenských poslancov
MS – Matica slovenská
MSS – Muzeálna slovenská spoločnosť
N.S. – Národní shromáždění
NZ – Národné zhromaždenie
rk. – rímskokatolícky
SAV – Slovenská akadémia vied
SNA – Slovenský národný archív
SND – Slovenské národné divadlo
SNR – Slovenská národná rada
SNRS – Slovenská národná a roľnícka strana
SNS – Slovenská národná strana
SSV – Spolok sv. Vojtecha
UK – Univerzita Komenského

O členoch Klubu slovenských poslancov

1. **Ludovít Bazovský**
(1872, Závada – 1958, Lubochňa), advokát, politik, predseda MS v Lučenci, funkcionár SNS a ECAV. Signatár Deklarácie, člen výkonného výboru SNR, novohradský župan.
- mandátu sa vzdal 21. januára 1919 (župan; nahradil ho J. Botto)
2. **Metod (Matej) Bella** – podpredseda Klubu
(1869, Kostolné – 1946, Čereňany), ev. farár, teológ, právnik a politik. Poslanec Uhorského snemu, signatár Deklarácie, člen výkonného výboru SNR, referent pre zásobovanie; podpredseda NZ, následne bratislavský župan; agrárnik, centralista.
- mandátu sa vzdal 14. októbra 1919 (župan; nahradil ho J. Mitrovčák)
3. **Ferdinand Benda***
(1880, Chropyně – 1952, Bratislava), politik, redaktor, člen Čs. sociálno-demokratickej strany robotníckej.
4. **Edvard Beneš***
(1884, Kožlany – 1948, Sezimovo Ústí), štátnik, druhý česko-slovenský prezident v rokoch 1935 – 1938 a 1945 – 1948, dlhoročný minister zahraničia, rok premiér; národný socialista, ideológ čechoslovakizmu.
- poslancom od 25. septembra 1919 (po návrate z Paríža; mandát zrejme po J. Sopkovi, nie po A. Masarykovej)⁷
5. **Pavel Blaho**
(1867, Skalica – 1927, Bratislava), lekár, publicista, politik. Poslanec posledného Uhorského snemu (z čoho automaticky vyplynulo jeho členstvo v Klube), spoluzakladateľ časopis Hlas, signatár Deklarácie, referent poľnohospodárstva; agrárnik.

⁷ V stenografickom zázname zo 77. schôdze NZ (30. 9. 1919) sa totiž píše: „Klub slovenských poslanců oznámil 25. září 1919, č. 366, že v listu jeho z 19. září, č. 174, ve kterém kandidoval jednoho člena N. S. Č. na místo, uprázdněné pro tento klub, mělo být uvedeno jméno Juraje Sopka, který se vzdal členství již 25. července 1919, tedy v době parlamentárních prázdnin, a nikoli jméno Dr. Alice Masarykové, které v listě tom omylem bylo naznačeno a která se vzdala členství dne 1. září 1919.“

6. Ján Botto (Ivan Krasko)
(1876, Lukovištia – 1958, Bratislava), básnik, chemický inžinier, politik, tajomník Ministerstva s plnou mocou, agrárnik, stúpenec čechoslovakizmu.
- poslanec od 21. januára 1919 (po L. Bazovskom)
7. Jozef Bránecký
(1878, Skalica – 1941, Skalica), roľník, politik, signatár Deklarácie, od roku 1921 predseda Slovenskej národnej a roľníckej strany.
8. Ján Brežný
(1871, Kysucké Nové Mesto – 1939, Bratislava), právnik, publicista, verejný činiteľ. Člen miestnej SNR v Žiline, 1921 – 1922 šarišský župan.
- poslanec od 14. januára 1919 (po S. Daxnerovi)
9. Jozef Buday
(1877, Trenčín – 1939, Leopoldov), kňaz, politik, podpredseda poslaneckej snemovne NZ; v 20. rokoch podpredseda (H)SLS, činovník SSV a MS.
- poslanec od 9. novembra 1919 (po F. Jehličkovi)
10. Ján Burjan
(1886, Ružomberok – 1945, Bratislava), architekt a politik, signatár Deklarácie, tajomník Ministerstva s plnou mocou, prírodovedca, spoluzakladal Slovenský denník.
- poslanec do 18. marca 1920 (nahradil ho J. Petrovič)
11. Vladimír (Pavel) Čobrda
(1880, Smrečany – 1967, Smrečany), kňaz, signatár Deklarácie, generálny biskup ECAV na Slovensku od roku 1934.
12. Samuel Daxner
(1856, Banská Štiavnica – 1949, Tisovec), advokát, verejný činiteľ, predseda SNR v Tisovci, gemersko-malohontský župan.
- mandátu sa vzdal 14. januára 1919 (župan; nahradil ho J. Brežný)
13. Ivan Dérer
(1884, Malacky – 1973, Praha), advokát, politik a novinár. Signatár Deklarácie, ktorú dopravil do Prahy, referent spravodlivosti, viacnásobný minister, člen a podpredseda Čs. sociálnodemokratickej strany robotníckej, stúpenec čechoslovakizmu.
14. Andrej Devečka
(1884, Paludza – 1967, Bratislava), kňaz, učiteľ, politik, agrárnik.

15. Ján Duchaj, podpredseda (striedali sa)
(1869, Blatnica – 1954, Blatnica), statkár a politik. Signatár Deklarácie, člen SNS, neskôr agrárnik.
16. Matúš Dula – predseda
(1846, Blatnica – 1926, Ružomberok), advokát, publicista, politik, predseda SNS a SNR, signatár Deklarácie, podpredseda NZ, spolupredseda MS, senátor, čestný predseda Slovenskej národnej a roľníckej strany.
17. Ivan Hálek*
(1872, Praha – 1945, Modřany), český lekár, humanista, spisovateľ, publicista, pedagóg a politik. Od roku 1918 lekár a organizátor zdravotníctva v Žiline.
18. Ján Halla*, tajomník
(1885, Vsetín – 1955, Praha), slovenský básnik, politik, agrárnik. Pracoval na Ministerstve s plnou mocou, v roku 1925 sa stal pohronským županom.
19. Andrej Hlinka
(1864, Černová – 1938, Ružomberok), kňaz, politik, spoluzakladateľ a dlhoročný predseda (H)SLS, spoluzakladateľ SNR a člen jej výkonného výboru, signatár Deklarácie, spoluautor Memoranda slovenského národa na Parížskej mierovej konferencii, predseda SSV a člen Výboru MS. Vedúca osobnosť slov. autonomistického hnutia. - 9. októbra 1919 pozbavený mandátu a internovaný za cestu do Paríža (mandát ostal neobsadený)
20. Milan Hodža
(1878, Sučany – 1944, Clearwater, USA), synovec Michala Miloslava Hodžu, štátnik, profesor dejín a publicista. Založil Slovenský týždenník a Slovenský denník. Prvý slovenský predseda vlády ČSR (1935 – 1938), viacnásobný minister, predstaviteľ slovenských agrárnikov, predseda exilovej SNR v Paríži.
21. Adolf Horváth
(1879, Martin – 1934, Bratislava) robotník, politik. V sociálno-demokratickom hnutí sa začal angažovať v Podbrezovej, signatár Deklarácie. - mandátu sa vzdal z osobných dôvodov 5. októbra 1919 (nahradil ho J. Oktávec)

22. Fedor Houdek – predseda po M. Dulovi od jesene 1919
(1877, Ružomberok – 1953, Bratislava), podnikateľ, národohospodár, politik, minister zásobovania (výživy), agrárnik. Vypracoval pre SNS roľnícky program. Člen čs. delegácie na mierovej konferencii v Paríži ako znalec slovensko-maďarských hraníc, funkcionár MS a MSS.
23. Igor Hrušovský
(1879, Nové Mesto nad Váhom – 1937, Bratislava), politik, národný socialista, stúpenec čechoslovakizmu.
- poslancom od 10. júla 1919 (po J. Rumannovi)
24. Andrej Hvizdák
(1882/3, Turčianska Štiavnička – 1948, Žilina), básnik robotníckej poézie, redaktor, starosta Žiliny od roku 1931.
25. Jozef Cholek*, podpredseda
(1873, Fryšták – 1928, Bratislava), publicista, tajomník v NZ, člen Čs. sociálnodemokratickej strany robotníckej, spoluzakladal družstvo SND.
26. Milan Ivanka
(1876, Martin – 1950, Bratislava), politik, advokát, signatár Deklarácie, referent pre otázky štátnej správy, stúpenec čechoslovakizmu.
27. Ján Janček ml.
(1881, Ružomberok – 1933, Bratislava), spoluzakladateľ Slovenského sokola v USA, organizátor čs. légii v Rusku, signatár Pittsburskej dohody, košický župan, starosta Ružomberka (od 1927).
28. Jur Janoška
(1856, Dolný Kubín – 1930, Liptovský Mikuláš), kňaz, spisovateľ, signatár Deklarácie, prvý generálny biskup ECAV na Slovensku, spolupredseda MS.
29. František Jehlička
(1879, Kúty – 1939, Viedeň), kňaz, poslanec Uhorského snemu za SLS, spoluautor Memoranda slovenského národa Parížskej mierovej konferencii (odovzdali ho 20. 9. 1919), stratil poslanecky mandát a ostal v zahraničí, promaďarsky orientovaný.
- 9. októbra 1919 pozbavený mandátu za cestu do Paríža (nahradil ho J. Buday)
30. Ferdinand Juriga, podpredseda
(1874, Gbely – 1950, Bratislava), kňaz, národný buditeľ, politik, publicista, poslanec posledného Uhorského snemu (z čoho automaticky

- vyplývalo jeho členstvo v Klube), signatár Deklarácie, člen výkonného výboru SNR, podpredseda SLS v NZ.
31. Ján Kliešek
(1866, Dolné Srnie – 1922, Dolné Srnie), roľník, člen SNR v Trenčíne, poslanec SNRS, člen MSS.
 32. Karol Kmeťko, podpredseda
(1875, Dolné Držkovce – 1948, Nitra), kňaz, nitriansky diecézny biskup, arcibiskup ad personam, autor náboženských publikácií a článkov, signatár Deklarácie.
 33. Alois Kolísek*
(1868, Protivanov – 1931, Brno), rk. kňaz, politik, profesor slovenskej literatúry a estetiky, člen výboru SND.
 34. Ján Kovalik
(1861, Ústie nad Oravou – 1950, Žilina), básnik, gymnaziálny učiteľ, člen (H)SLS.
- poslanec od 9. januára (po V. Makovickom)
 35. Andrej Kubál
(1880, Trnava – 1957, Trnava), murár, novinár, spoluzakladateľ sociálnej demokracie v Trnave.
 36. Emanuel Lehocký (v zápisniciach Lehotský), podpredseda
(1876, Osuské – 1930, Bratislava), sociálnodemokratický politik, novinár, signatár Deklarácie, člen výkonného výboru SNR.
 37. Vladimír Makovický
(1862, Ružomberok – 1944, Smokovec), bankár, podnikateľ a politik, signatár Deklarácie, člen výkonného výboru SNR.
- vzdal sa mandátu v prospech SLS 9. januára 1919 (nahradil ho J. Kovalik)
 38. Ivan Markovič
(1888, Myjava – 1944, Buchenwald), právnik, novinár, sociálnodemokratický politik, organizátor čs. légii v Rusku, tajomník ČSNR v Paríži, viacnásobný minister, podpredseda snemovne NZ od roku 1935.
- poslanec od 14. januára 1919 (po Ľ. Okánikovi)
 39. Ján Maršalko
(1878, Liptovská Sielnica – 1951, Liptovský Mikuláš), robotník, sociálnodemokratický politik, signatár Deklarácie.

40. Alice Masaryková*
(1879, Viedeň – 1966, Chicago), dcéra T. G. Masaryka, jedna z prvých doktoriek Karlovej univerzity, zakladateľka ČsČK, charitatívna a osvetová pracovníčka, čestná predsedníčka Živeny.
- poslankyňa po 27. novembri 1918, mandátu sa vzdala 1. septembra 1919
41. Karol Anton Medvecký
(1875, Dolná Lehota – 1937, Bojnice), etnograf, historik, cirkevný hodnostár, redaktor, tajomník SNS a SNR, signatár Deklarácie, referent pre katolícke a cirkevné záležitosti, predseda MSS, funkcionár MS a Čs. strany ľudovej, stúpenec čechoslovakizmu.
42. Ľudovít Medvecký
(1878, Zvolen – 1954, Modrý Kameň), národohospodár, politik, člen SNRS, potom agrárnik, spoluzakladal banky, funkcionár bankového výboru a bankovej rady.
43. Ján Mitrovčák
(1860, Michalovce – 1927, Michalovce), remeselník, živnostník, organizátor kultúrneho života a podporovateľ slovenskej tlače
- poslanec od 14. októbra 1919 (po M. Bellovi)
44. Ľudovít (Leopold) Okánik, podpredseda
(1869, Skalica – 1944, Bratislava), kňaz, cirkevný hodnostár, spoluzakladateľ periodík, signatár Deklarácie, od roku 1919 nitriansky župan, od roku 1923 starosta Bratislavy.
- mandátu sa vzdal 14. januára 1919 (župan; nahradil ho I. Markovič)
45. Jozef Oktávec
(1887 – ???), kovorytec, poslanec za Čs. sociálnodemokratickú stranu robotnícku.
- poslanec od 5. októbra 1919 (po A. Horváthovi)
46. Štefan Onderčo
(1884, Močidl'any – 1937, Ražňany), kňaz, kanonik, poslanec za (H)SĽS.
- poslanec od 9. januára 1920 (po F. Votrubovi)
47. Pavol Országh Hviezdoslav
(1849, Vyšný Kubín – 1921, Dolný Kubín), básnik, dramatik, prekladateľ, advokát, spolupredseda MS.
48. Imrich Parák
(1868, Abrahám – 1934, Trnava), národohospodár, politik.

49. Viliam Pauliny
(1877, Slovenské Pravno – 1945, Nemecko), bankár, verejný činiteľ, publicista, agrárnik. V roku 1944 člen povstaleckej SNR a povereník financií.
50. Ján Petrovič
(1893, Viničné – 1962, Ilava), spisovateľ, verejný činiteľ, agrárnik, dlhoročný poslanec, zasadal aj v Sneme SR.
- poslanec od 18. marca 1920 (po J. Burjanovi)
51. Rudolf Pilát*, správca po J. Rotnáglovi
(1875, Bavorov – 1946, Praha), národohospodár, riaditeľ banky, od roku 1903 pôsobil na Slovensku.
52. Ján Pocisk
(1870, Brestovany-Dolné Lovčice – 1941, Bratislava), novinár, úradník, riaditeľ tlačiarne, sociálnodemokratický politik, dlhoročný poslanec.
53. Jozef Rotnágľ*, podpredseda, pokladník, správca
(1875, Těšany – 1958, Praha), predseda Československej jednoty, ako poslanec zastupoval Českú štátoprávnu/národnú demokraciu, komunálny politik v Prahe (prvý námestník starostu), stúpenec čechoslovakizmu.
54. Ján Rumann
(1876, Pribylina – 1925, Košice), verejný činiteľ, právnik, publicista, dištriktuálny dozorca ECAV, spišský župan.
- mandátu sa vzdal 10. júla 1919 (župan; nahradil ho I. Hrušovský)
55. Ján Ružiak
(1849, Hybe – 1921, Hybe), advokát, poslanec Uhorského snemu za SNS, signatár Deklarácie, člen výkonného výboru SNR, predseda SNR v Lipt. Mikuláši, funkcionár SNRS, agrárnik; prvý dozorca Východného dištriktu ECAV.
56. Jozef Sivák (Trávnický)
(1886, Bobrovec – 1959, Bratislava), pedagóg, spisovateľ, novinár, ústredný tajomník SLS, dlhoročný poslanec a od roku 1937 podpredseda NZ, funkcionár MS, od roku 1939 minister školstva a národnej osvety.
57. Juraj Slávik (Neresnický), tajomník (zapisovateľ)
(1890, Dobrá Niva – 1969, Washington), právnik, diplomat, spisovateľ, signatár Deklarácie, vládny komisár pre východné Slovensko, generálny

tajomník SNRS, od roku 1923 zvolenský a od roku 1926 košický župan, viackrát minister, veľvyslanec, stúpenec čechoslovakizmu.

58. Juraj Sopko
(1883 – 1960), roľník z Ňaršian, poslanec za SNRS, resp. agrárnik.
- poslanec do 25. júna 1919 (jeho mandát prevzal neskôr E. Beneš)
59. Kornel Stodola
(1866, Liptovský Mikuláš – 1946, Bratislava), brat Emila, národohospodár, člen výkonného výboru SNR, signatár Deklarácie, referent železníc, pôšt a telegrafov, dlhoročný poslanec a senátor za SNRS, resp. agrárnikov.
60. Vavro Šrobár
(1867, Lisková – 1950, Olomouc), lekár, politik, spoluzakladateľ Hlasu. Do roku 1918 pôsobil v Ružomberku. Člen výkonného výboru SNR, poslanec (neskôr senátor) za SNRS, resp. agrárnikov, predseda dočasnej slovenskej vlády, následne prvý minister s plnou mocou pre správu Slovenska, tiež minister zdravotníctva i školstva, stúpenec čechoslovakizmu. Od roku 1922 prednášal na LF UK, od roku 1935 ako profesor. Spolupredseda povstaleckej SNR.
61. Anton Štefánek
(1877, Veľké Leváre – 1964, Žiar nad Hronom), politik, publicista, zakladateľ slovenskej sociológie. Referent školstva, neskôr krátko minister školstva. Hlasista, agrárnik, stúpenec čechoslovakizmu. Od roku 1937 profesor na FF UK, neskôr rektor.
62. Florián Tománek
(1877, Borský Peter – 1948, Bratislava), rk. kňaz, redaktor a politik. Redigoval Slovenské ľudové noviny. Poslanec za (H)SĽS.
- poslanec od 9. januára 1920 (po M. Žuffovi)
63. Ján Vanovič
(1856, Dražkovce – 1942, Martin), politik, advokát, člen SNR, signatár Deklarácie. Funkcionár SNS, neskôr agrárnik, od roku 1922 generálny dozorca ECAV, od roku 1931 spolupredseda MS.
- poslanec od 9. januára 1919 (po S. Zochovi)
64. Jaroslav Vlček*
(1860, Banská Bystrica – 1930, Praha), literárny historik, profesor českého jazyka na Filozofickej fakulte Univerzity Karlovej, poslanec a senátor NZ, od roku 1919 jeden z dvoch správcov MS.

65. František Votruba*
(1880, Hrachov – 1953, Bratislava), redaktor, novinár, literárny kritik, prekladateľ a básnik literárnej moderny, šéfredaktor Slovenskej politiky (blízkej agrárnikom), redigoval Prúdy a i. Od roku 1953 akademik SAV.
- mandátu sa vzdal v prospech SLS 9. januára 1920 (nahradil ho Š. Onderčo)
66. Jozef Záruba-Pfeffermann*
(1869, Praha – 1938, Starý Smokovec), staviteľ, architekt, člen Českej strany pokrokovej.
67. Samuel Zoch
(1882, Cerovo – 1928, Bratislava), kňaz, verejný činiteľ, cirkevný hodnostár, náboženský spisovateľ. Člen výkonného výboru SNR, autor a signatár Deklarácie. Správca SNR pre Bratislavu a okolie, prvý župan a vládny komisár Bratislavskej župy a mesta Bratislavy, od roku 1922 biskup Západného dištriktu ECAV; agrárnik.
- mandátu sa vzdal 9. januára 1919 (župan; nahradil ho J. Vanovič)
68. Milan Žuffa
(1887, Liptovský Mikuláš – 1942, Bratislava), chemický inžinier, továrnik, politik, člen SNR a signatár Deklarácie.
- mandátu sa vzdal z osobných dôvodov 10. septembra 1919 (nahradil ho neskôr F. Tománek)

* Označení hviezdičkou boli pôvodom / rodiskom z Čiech alebo Moravy

Farebné odlíšenie času a dôvodu vymenovania za poslanca

Prvých 40 poslancov NZ a KSP (od 14. novembra 1918):

15 členov SNR⁸

5 členov miestnych národných rád, výborov a gárd

6 členov Slovenského oddelenia Národného výboru

12 členov SNS a známych národných pracovníkov

2 znalci slovenských pomerov

Ako 41. mimo slovenskej kvóty pribudla Alice Masaryková

Ďalší 14 poslanci doplnení v marci 1919

Spolu teda 55 členov KSP

Poslanci napísaní čiernou farbou postupne nahrádzali iných členov.

Ak nie je uvedené inak, mandát poslanca vykonávali členovia do volieb v apríli 1920.

⁸ J. Bránecký a J. Vanovič ako ďalší členovia SNR pribudli až v roku 1919.

Stanovy klubu
slovenských poslancov.

- § 1. "Slovenský klub" tvoria zástupcovia Slovenska v Národnom Shromáždění Československej republiky.
- § 2. Účelom klubu je, aby hájil politické, kultúrne a sociálne záujmy Slovenska v Národnom shromáždění a mimo neho.
- § 3. Veci klubu riadi predsedníctvo a členská schôdzka.
- a./ Predsedníctvo zostáva z predsedu, 3 miestopredsedov, pokladníka 2 jednatel'ov.
- Volbu predsedníctva vykoná členská schôdzka.
- Mandát zvolených potrvá do prvých snemových volieb, najďalej však jeden rok.
- b./ Členskú schôdzku svoláva dľa potreby predseda lebo v jeho neprítomnosti miestopredseda. Predseda lebo úradujúci miestopredseda je povinný svolat členskú schôdzku, jestliže o to požiada aspon 1/4 členov klubu v Prahe prítomných. Členská schôdzka schopná je ku zvieranim, jestli sa jej aspon polovica slovenských poslancov v tej dobe v Prahe prítomných súčasní.
- Hlasovanie deje sa zdvihnutím ruky. Volby konajú sa zpravidla aklamáciou. Keď i len jeden člen s volbou aklamáciou nesúhlasí, vykoná sa lístkami.
- Predseda hlasuje len pri rovnosti hlasov; volby sa súčasní, jako každý iný člen.
- Pri hlasovaní o voľbách rozhodne absolútna väčšina na členskej schôdzke prítomných členov.
- O priebehu pojednávania vede sa zápisnica.
- § 4. Cieľom snadnejších porád sriaďuje sa 7 členová parlamentárna komisia klubu, ktorej úkolem je projednávat dôležité záležitosti a predkladať plenu klubu návrhy. Dľa potreby môžu byť sriadené aj iné klubové odbory.

Stanovy schválené na schôdzke Klubu 28. novembra 1918.
Novelizované a rozšírené boli neskôr, 11. júla 1919.

- § 5. K vydávaniu úradných zpráv o veciach klubových je oprávnené len predsedníctvo.
- § 6. Členovia klubu sú povinní všetky návrhy alebo dotazy, ktoré snemovňa ako jednotlivci podať hodlajú, k informácii predniesť členskej schôdzke. Jestli má byť podaný návrh klubu snemovni, je potrebné to, aby bol členskou schôdzkou prejednávaný a schválený.
- § 7. Súčasní-li sa klub v Nár. shrom. debaty o niektorom návrhu s vopred určeným počtom rečníkov a je-li medzi všetkými členmi shoda ohľadom pojednávaneho návrhu, poverí klub príslušný počet svojich členov, aby jeho menom v Nár. shrom. prehovorili. Rečníkov klubu majú členská schôdzka v prvom rade z radov tých, ktorí sa dobrovolne prihlásia; ak takýchto nieť dostatočný počet, z pomadzi ostatných členov. Ak niet času na členskú schôdzku menuje rečníkov parl. výbor klubu, po prípade predsedníctvo. Pri tomto menovaní - ak za klub hovorí viac rečníkov - má sa brať ohľad na to, aby rečníci patrili k rozným polit. stranám, alebo smerom. Ak klub nie je jednotného názoru o pojednávanom návrhu, vyberie sa vyššie uvedeným spôsobom, jeden rečník pro a jeden kontra z radu prihlásených rečníkov. Ak má klub viac ako dvoch rečníkov, vyberú sa ďalší rečníci podľa toho, v skom pomere sú členovia klubu za návrh a proti. Ak niet dobrovolne prihlásených dostatočný počet, klub v tomto prípade nemenuje rečníka. V tomto prípade rečníci nehovoria menom klubu.
- § 8. Má-li niektorý člen v Nár. shromázdení hovoriť v mene klubu, alebo z jeho poverenia, je povinný zásady svojej reči sdeliť členskej schôdzke. - Kollegiálnou povinnosťou členov klubu je, aby pri rečiach klubových rečníkov dia možnosti v snemovne prítomní boli.
- § 9. Klub určí peňažný príspevok, ktorý pre účele klubové sú členovia klubu povinní odovzdávať klubovému pokladníkovi.
- § 10. Keby niektorý člen vo väčšej miere porušil klubový alebo poslanecký poriadok, svojim jednaním poškodil dobrej povesti klubu

alebo záujmom im zastávaným , navrhnú predsenictvo klubu členskej schôdzke spôsob, ktorým bude proti previnenému členu zakročené .

§ 11. Spory medzi členmi urovnáva smierči súd, do ktorého každá sporná strana zvolí po jednom dôverníkovi. Týmto si zvolila tretieho dôverníka za predsedu : keď by jedna strana bahom troch dní nezvolila svojho dôverníka, ustanoví ho klub , ktorý vymenuje aj predsedu, jest-li by oba dôverníci na jeho volbu sa nedohodli. Rozhodnutie smierčieho súdu je neodvolateľné a musí sa mu člen klubu bezpodmienečne podrobiť.

§ 12. Dosavadné § §. platia pre riadných členov klubu .

Krome nich sú členovia mimoriadni. Týmto na doporučanie dvoch riadných členov prijíma členská schôdzka klubu tajným hlasovaním .

Príspevok členov mimoriadnych určuje členská schôdzka z prípadu na prípad.

Mimoriadni členovia môžu sa súčasťou klubového pojednávania len s hlasom poradným a len v tom prípade není-li schôdzka predsedajúcim, alebo na návrh členov vyhlásená za dôvernú.

§ 13. Tieto stanovky sú záväzné pre každého člena klubu, ktorý ich na dôkaz toho, že sa im podrobuje , podpíše.

1. **Praha, 18. novembra 1918. Zápisnica schôdzky KSP**

(Parlamentný archív K NR SR, fond KSP, rukopis/strojopis)

Otázka vypracovania memoranda pre mierovú konferenciu: spôsob, ako zozbierať argumenty svedčiace o brutálnosti násilnej maďarizácie Slovákov a o ich hospodárskom utlačaní; potrebné je doložiť slovenské názvy hraničných území. Preberajú sa skúsenosti z obsadených území, tamojšia finančná a sociálna situácia, čo je potrebné spísať. Pavla Blahu navrhujú za komisára pre obsadené územie. Personálne a organizačné otázky, zadávanie komuniké zo schôdzok KSP, iné.

Zápisnica schôdzky Klubu slovenských poslancov, dňa 18. novembra 1918

Podpredseda dr. Bella otvára zasadnutie a udeľuje slovo ministrovi Šrobárovi.

Dr. Šrobár predkladá návrh na zozbieranie politického materiálu k mierovej konferencii⁹. Musíme odôvodniť z geografického, národopisného, hospodárskeho, strategického a politického hľadiska, prečo ktorý bod musí byť prívtený k československému štátu. Dôvody geografické národopisné a strategické obstarávajú odborníci. Nám ostáva úkol podprieť naše požiadavky politicky. Musíme vykázat, kedy sa kde maďarizácia začala a s akým úspechom. Násilie

⁹ Parížska mierová konferencia (18. januára 1919 – 21. januára 1920, s prestávkami). Usporiadaná víťazmi 1. svetovej vojny. Jej cieľom bolo vyrokovať zmluvy medzi štátmi Dohody a porazenými centrálnymi mocnosťami (zmluvy s Nemeckom, Rakúskom, Maďarskom, Bulharskom a Osmanskou ríšou). Najväčší vplyv mala tzv. Veľká päťka (Veľká Británia, Francúzsko, Taliansko, USA a Japonsko). Dominantnými osobnosťami boli Georges Clemenceau, David Lloyd George, Woodrow Wilson a Vittorio Orlando. Na konferencii sa zúčastnilo 32 štátov. Základom zmlúv pomenovaných vždy podľa iného predmestia Paríža bol mierový program známy ako 14 bodov, ktoré 8. januára 1918 predniesol v Kongrese USA prezident W. Wilson.

maďarizácie za právoplatného činiteľa uznať nemožno. Potrebujeme vypracovať štatistický materiál štátny, cirkevný. Musíme zobrať politické brožúry maďarské na dôkaz, ako brutálne sa hlásala maďarizácia. Maďarizácia detí, školstva, opatrovní uráža najviac cudzinu. Musíme mať zreteľ na maďarizáciu v školách, cirkvách, poštách, železničiach, pri súdoch (tlmočníctvo), úradoch, v zákonodarstve, pri maďarčení miestnych názvov, rodinných mien. Čím viacej typických príkladov zobrať, stručne, vypuklo. Treba nám zozbierať typické príklady atrocít [krutostí, zverstiev] volebných, počnúc od volieb obecných, či cirkevných, až po voľby snemové. Tuto doložiť, čo značí, keď úradník nevie slovensky (prof. Černovský). K tomuto účelu musíme prebrať všetky ročníky našich časopisov politických. Tu nájdeme aj zásadné prenasledovanie našej tlače.

Na doklad toho, ako brutálne hlásali maďarizáciu, potrebujeme zobrať literatúru politickú. Poukazuje hlavne na Grünvaldov Felvidék... *V debate iní členovia Klubu spomínajú* snemové úradné denníky, brožúru grófa Eszterházyho, Beksicovu knihu, Pietrov Nápor a odpor, Slovenskú čítanku, Scotusovu knihu, Bottových Slovákov, Čaplovičove *Gemälde von Ungarn*, Schwartzera, Tablicov Schematismus, Magyar birodalom vármegyéinek története¹⁰. Ďalej spomínalo sa v súvisie s Beksicovou knihou hospodárske utlačovanie, vykorisťovanie, zákon o expropriácii [vyvlastnení] majetku.

Dr. Dérer poznamenáva, že názvy honov dajú sa najlepšie určiť z pozemkových kníh. V archívoch pozemknoknihových úradov majú zoznam parcelových čísiel a honov, tie by bolo treba preštudovať.

¹⁰ História uhorských stolíc

Albíny¹¹ upozorňuje, že na katastrálnych mapách možno tieto názvy zistiť.

Dr. Dérer spomína, že ohľadne volebných prechmatov je pozoruhodná kniha: *Tatárjárás Magyarországon*¹². Poukazuje i na výkazy stredných škôl, z ktorých možno zistiť, ako sa od prvej triedy nahor postupne vždy viac žiakov hlásilo za Maďarov.

Dr. Ivanka zdôrazňuje, že naším úkolom nemôže byť tú úžasnú robotu konať, zbierať znovu celý ten materiál. My nemôžeme viac podnikáť, ako sme vykonať vstave. Máme materiál tento už väčšinou zozbieraný, len siahnuť k nemu. Treba uvážiť čo je u mierové konferencii potrebné akého objemu tá kniha, s ktorou predstúpime pred konferenciu má byť.

Dr. Hodža vysvetľuje že potrebné je ako úvod krátke memorandum, v ktorom budú uvedené štychpróby [vzorky] všetkých metód utlačovania, história a povaha maďarizácie. Toto memorandum má byť osnované **genrovite**. Uviesť krikľavé fakty, ktoré pôsobia na každého. Objem tohto spisu bol by 16 – 32 stránok. O čom tu hovoríme, je iné. Potrebujeme materiál, ktorým doložíme po prípade každé tvrdenia memoranda, aby človek, ktorý nás bude na konferencii zastupovať, mal všetky dáta po ruke. Navrhuje hneď rozdeliť túto prácu zozbierania materiálu.

Dr. Okánik navrhuje na zredigovanie memoranda dr. Hodžu, Štefánka a *dr.* Ivanku.

Dr. Ivanka dokladá, že máme *kroniku* v časopisoch. Keby sme si zaopatrili všetky ročníky *Nár. novín*, *Týždenníka* atď., máme materiál pohromade. Treba z toho len výťah spraviť. Ďalej treba

¹¹ Martin Albíny, úradník Ľudovej banky v Piešťanoch, účastník zasadnutia SNR 30. októbra 1918.

¹² Vpád Tatárov do Uhorska

zobrať brožúrovú literatúru, štatistické almanachy. Mená honov je škoda zbierať.

Dr. Halla poznamenáva, že je to nie zvláštna práca, ktorá nás čaká. Otázka maďarizačná je zostavená. Prof. Kadlec má to spracované, a má celú knižnicu na doklady. Upozorňuje na prácu prof. Vlčka v Našej dobe¹³. *V Scotusovej knihe máme xxx temer celý xxx.*

Houdek zdôrazňuje, že zozbieranie slovenských názvov honov po katastrálnych mapách je preto dôležité, lebo nie sú nikde vypracované. Aspoň len zoznam tých obcí je potrebný, v ktorých majú hony slovenské názvy.

Votruba upozorňuje na Červinkovu¹⁴ mapu.

Dr. Ivanka odporúča zjednodušiť vec. Ako vieme, stanovisko dohody je, že dostaneme Dunaj až po Vacov. Ide nám teda o kraj od Vacova po Ungvár [Užhorod].

Dr. Hodža upozorňuje, že naším jediným úkolom je zobrať maďarizačný materiál. Ohľadom otázky Houdeka, ako si predstavuje Klub zozbieranie hospodárskych dokladov, poznamenáva dr. Okánik, aby sme poverili Houdeka vypracovaním otázky, prečo sme sa nemohli hospodársky vyvinúť.

Po krátkej debate vyslovil dr. Bella uzavretie Klubu, že zostavením memoranda poveruje sa dr. Ivanka, Hodža a Štefánek, redakciou celého materiálu dr. Ivanka, Slávik a Votruba. Títo traja majú držať v evidencii všetky práce, zbierajú dáta od jednotlivých pracovníkov. Materiál ohľadom

¹³ Česká kultúrno-politická revue pre vedu, umenie a sociálny život založená T. G. Masarykom ako orgán skupiny realistov vydávaná v rokoch 1894 – 1949.

¹⁴ Vincenc Červinka (1877 – 1942), novinár, publicista, prekladateľ, literárny kritik. Politicky mal blízko ku Karlovi Kramárovi.

maďarizácie v katolíckej cirkvi zozbiera dr. Kolísek, v evanjelickej cirkvi Janoška a Čobrda. Ohľadom školstva a súdobníctva dr. Ivanka a Štefánek. Ohľadom volieb a administrácie dr. Dérer, dr. Medvecký (s použitím Bottových Slovákov a Scotusovej knihy). Politickú literatúru má na starosti dr. Halla s pritiahnutím prof. Kadleca¹⁵, maďarčenie mien Hrušovský, hospodárske útlisky Houdek, Hrušovský, Stodola.

Dr. Šrobár žiada určiť termín, pod ktorým sa má materiál zozbierať, na tri týždne. *Prijíma sa.* Dr. Šrobár ďalej upozorňuje, že treba prezrieť, aký materiál je v Prahe, aby sme mohli čím prv vypraviť kuriéra na Slovensko s cieľom zobrať ostatného materiálu.

Dr. Ivanka žiada, aby každý prehliadol svoju knižnicu a dal k dispozícii všetky knihy a brožúry, ktoré upotrebiť možno.

Hodža upozorňuje na predmet: Delníctvo a maďarizácia. Zobrať doklady o tejto otázke poveruje sa Hrušovský a Lehotský, Hodža žiada poukázať lokalitu k týmto prácam. Dr. Šrobár sľubuje dve miestnosti vo svojom ministerstve.

Dérer spytuje sa, prečo nevyšlo komuniké z predošlej schôdzy *a ohlas na slovenský ľud v českých denníkoch*. Bolo by treba niekoho poveriť, kto by mal na starosti toto dodávať tunajším listom.

Dr. Šrobár vysvetľuje, že komuniké bolo prídlhé. Dostačí vždy 20 riadkov.

Votruba podujíma sa na to, že bude uverejňovať prejavy vyšlé zo schôdzok Klubu v časopisoch.

¹⁵ Karel Kadlec (1865, Přebořov – 1928, Praha), právnik, historik, slavista a prekladateľ, profesor slovanského práva na Univerzite Karlovej, generálny tajomník Akademie věd a umění.

Dr. Maderič¹⁶ referuje o skúsenostiach v obsadenom území, zvlášť o nedostatočnosti pevnej vojenskej organizácie. Jednotlivé skupiny okupačného vojska nemajú spojenia, neni jednotného vedenia. Vojakom odoberá sa chuť; nik nevie, kam sa obrátiť, kto je jeho predstavený. Stav tento je *nemožný ani na pár dní*. Vojsko je v dezolátnom stave. Na maďarskej strane nešetří sa na agitácii, peniazoch. U nás obstaráva sa všetko na dlh *a nik nevie, čo vojakom patrí v peniazoch, xxx*. *Bolo by potrebné jednotné komando v Brne, ktoré disponuje. Nezamestnané vojsko v Hodoníne tvorí si vojenské rady a disciplína takto mizne.*

Dr. Šrobár upozorňuje, *že my v tom rozhodovať nemôžeme. Nech každý napíše, čo vie, napísal, konkrétne dáta, a tie treba oddať ministrovi národnej obrany [t.č. Václav Kľofáč] a dr. Scheinerovi¹⁷.*

Dr. Maderič vykladá ďalej stav financií na okupovanom Slovensku. Maďarské úrady utiekli, kasy nechali prázdne. *Okamžite potreba je len v malackom okrese 300 – 400-tisíc korún. Invalidné penzie a podpory treba vyplácať. Ľud súri a búri sa preto, lebo sa to nevypláca. Inak obsadené územia podržať nemožno, len jestli finančné ministerstvo okamžite pomôže. Na obsadenom území je mnoho materiálu, špiritusu, zeleniny, oleja vo xxx. Treba to zreferovať ministrovi Ivankovi. Hodnota menovite oleja a špiritusu je taká, že by kryla všetky výdavky.*

¹⁶ Jozef Maděrič (1886, Moravská Nová Ves – 1927, Bratislava), advokát, národohospodár, pôsobil v Brne, do roku 1918 krajiniský úradník v Prahe, funkcionár priemyselných zväzov, publicista.

¹⁷ Josef Eugen Scheiner (1861, Benešov – 1932, Praha), český právnik, telovýchovný a verejný činiteľ, od roku 1906 starosta Českej obce sokolskej. Po vzniku ČSR zhromažďoval dôstojníkov, s ktorých pomocou založil prvé české vojenské veliteľstvo. Následne zastával úrad generálneho inšpektora ozbrojených síl. Do roku 1920 bol poslancom NZ za štátoprávnu demokraciu.

Dr. Hodža odporúča, aby predsedovia Klubu a tí členovia, ktorí sú o veciach informovaní, šli v deputácii k patričným ministrom a referovali.

Dr. Bella odporúča, aby to patriční páni spísali a tak predložili.

Na návrh dr. Okánika poveril Klub dr. Dérera, Stodolu, Houdeka, Maderiča, *d'alej p. Balušku-Mészároša, Koblasa, ktorí referovali v Klube* o žilinsko-vrútockej situácii, a všetkých pánov, ktorí by niečo o stave vecí na Slovensku vedeli, aby všetko zostavili písomne. Dr. Dérer podoberie sa na zostavenie memoranda pre ministerského predsedu dr. Kramára¹⁸. V prvom rade menovaní štyria páni spracujú materiál pre jednotlivých ministrov.

Dr. Dérer odporúča, aby bol *ministerstvom* vymenovaný dr. Blaho za komisára pre celé obsadené územie. Nech mu dá plnú moc a on nech si všetko organizuje.

Dr. Šrobár poznamenáva, že všetky ministerstvá nech si postavia svoje orgány na obsadenom území, ktoré by im boli zodpovedné.

Klub uzniesol sa v tomto zmysle odporúčať v spomenutom memorande na ministerského predsedu za komisára obsadeného Slovenska dr. Blahu, aby on sprostredkoval medzi vládou a *úradníkmi* jednotlivých ministerstiev na obsadenom území.

Predseda dr. Bella vyslovuje d'alej uzavretie Klubu, že interpeláciu dr. Dérera a odpoveď ministerského predsedu dr. Kramára na zasadnutí Národného zhromaždenia dňa 15. t.m.¹⁹ berie Klub v známosť.

¹⁸ Karel Kramář (1860, Vysoké nad Jizerou – 1937, Praha), štátnik politik, prvý predseda vlády ČSR (14. novembra 1918 – 8. júla 1919).

¹⁹ Text Memoranda KSP týkajúci sa najmä obsadzovania územia Slovenska a revolučného vývoja i odpoveď K. Kramára pozri na:

<http://www.nsr.sk/dl/Browser/Document?documentId=11315>;

<http://www.nsr.sk/dl/Browser/Document?documentId=11316>.

Ďalej uzavrel Klub za zapisovateľa Národného zhromaždenia kandidovať miesto omylom vyvoleného neposlanca Dušana Porubského²⁰ Ing. Jána Bottu. Soc. strana postupuje Slovenskému klubu jedno miesto v technickom výbore, Klub kandiduje na toto miesto Ing. Pfeffermanna.

Konečne sa uzavrelo, že Klub *v permanencii* zasadá každodenne *od 9. ráno do 12-ej a od 3-ej popoludní* do večera.

Dr. Bella zasadnutie zaključil.

²⁰ Dušan Porubský (1876, Trenčín – 1924, Trenčín), novinár, spoluvydavateľ Slovenského týždenníka, zakladateľ Slovenskej tlačovej kancelárie v Žiline. Prítomný na 1. schôdzi NZ ako „zapisovateľ“.

2. **Praha, 19. novembra 1918. Zápisnica schôdzky KSP** (Parlamentný archív K NR SR, fond KSP, rukopis/strojopis)

Diskusia, ako ochrániť slovenské územie a jeho obyvateľov proti maďarskému úsiliu o zachovanie celistvosti Uhorska a o spôsobe, akým má informovať predseda zahraničného výboru Hodža o situácii a podmienkach uvoľnenia slovenského územia obsadeného maďarskými vojskami. Správy z obsadeného územia, otázka úradníctva a vytýčenia hraníc; problém zásobovania potravinami, deľby kompetencií a možných úverov bankám. Spor s Poľskom. Hodža referoval o nóte K. Kramára M. Károlyimu, ako aj o prepustení slovenskej divízie zo západného frontu, ktorú treba personálne preveriť. Stanovy a potreba rozšírenia počtu poslancov KSP.

Príloha: Interpelácia na ministerského predsedu: otázky sa týkajú informovanosti čs. vlády o zajatí predsedu SNR a KSP Matúša Dulu a tajomníka SNR Karola Medveckého, ako aj senického komisára Cyrila Horvátha, maďarskými vojakmi a ochoty čs. vlády zakročiť proti maďarskej vláde, ktorá navonok nezodpovedá za vyčíňanie svojich vojsk na slovenskom území, ale tajnými nariadeniami ho podporuje.

Zápisnica schôdzky Klubu slovenských poslancov, dňa 19. novembra 1918

Podpredseda dr. Bella otvára schôdzku. *Zápisník číta zápisnicu z predošlého dňa.*

K zápisnici prehovorí a upozorňuje Janšák²¹ na výročné správy Femky²² ako doklad maďarizácie a dr. Beňovský²³ na referáty dr.

²¹ Štefan Janšák (1886, Osuské – 1972, Bratislava), archeológ, diplomat, publicista, spisovateľ, prekladateľ z francúzštiny. Spolupracovník P. Blahu, referent pre verejné práce, expert na hospodárske záležitosti na Parížskej mierovej konferencii.

²² Vládny maďarizačný spolok FEMKE (Felvidéki magyar közművelődési egyesület) bol založený v roku 1883. Jeho neskorším predsedom bol Béla Grünwald, člen Uhorskej akadémie vied a blízky príbuzný ministerského predsedu Kolomana Tiszu.

²³ Dr. Pavol Beňovský, odborník, autor neskoršej publikácie *Poznámky k národnostnému princípu* (Trnava 1942).

Lás[zló?] *Mihály* asi z 1902 v Pesti Hirlape²⁴. Zatým Klub prideli ešte do komisie, ktorá má spracovať hospodárske utlačanie, Janšáka.

Autentizovaním zápisnice poveril predseda dr. Dérera a Stodolu.

Ďalej kandidoval Klub za snemového zapisovateľa namiesto nečlena Dušana Porubského dr. Slávika.

Predsedajúci *dr. Bella* referuje o návšteve poslanca Udržala²⁵ v našom Klube a o jeho návrhu, aby sme predniesli v Národnom zhromaždení na dnešnom zasadnutí na vládu súrny dotaz a vyvolali debatu o položení na Slovensku. Referoval o pesimistickom názore Udržala, že len to bude naše, na čo ruku položíme pred mierovou konferenciou. Dohoda za nás krváčať nebude. Posadila nás na koňa *a na* nás je ukázať, či vieme rajtovať. Vláda musí rozhodne zakročiť. Ohľadom tohto názoru dr. Bella poznamenáva, že naším cieľom nemôže byť položení nám priaznivej vlády oslabiť. Preto nevyvolávajme my debatu.

Dr. Brežný mieni tiež, aby sa vec verejne nepojednávala, lebo keby Maďari videli kolísanie, pokračovali by ešte brutálnejšie.

Dr. Dérer poznamenáva, že verejne sme vec už predniesli tak na sneme, ako i na ľudových zhromaždeniach, ale nesmieme oslabovať postavenie vlády a Národného zhromaždenia, ale prehovoriť musíme o našich veciach, na to sme tu. Lenže nech sú naše otázky upravené na vládu tak, aby vláde nespôsobilo *odpovedať na ne* žiadne ťažkosti. Prečíta návrh dotazu na vládu (dotaz je k zápisnici priložený) [pozri prílohu].

²⁴ Pesti Hírlap – Peštianske noviny, denník maďarských nezávislých politikov v Uhorsku, vychádzal v rokoch 1841 – 1849, potom 1878 – 1944.

²⁵ František Udržal (1866, Dolní Roveň – 1938, Praha), politik, dlhoročný poslanec NZ, minister národnej obrany (1921 – 1925, 1926 – 1929) a ministerský predseda (1929 – 1932).

Po krátkej debatae vyslovil dr. Bella uzavretie, že s dotazom má ísť dr. Dérer a dr. Hodža hned' k ministerskému predsedovi a oboznámiť ho s naliehavým dotazom a predostrieť ho [osem odsekov len strojopis] na dnešnom Národnom zhromaždení.

Zatým zrevidovali sa miesta v komisiách a na návrh Pfeffermanna uzavrelo sa vyvesiť tabuľku v Klube, že kto je v ktorej komisii.

Houdek referuje o správach vojenskej, hospodárskej a finančnej, ktoré zostavili patričné komisie na základe informácií dr. Maderiča o obsadených územiach. Správy priložené sú k zápisnici.

Uzavrelo sa, že predsedníctvo Klubu správy podpíše a minister dr. Šrobár oddá ich patričným ministerstvám.

Ďalej uzavrel Klub, že ponevač Francúzi obsadili Pešť, má vláda vyslať do Pešti povereníka, ktorý sa bude starať o informáciu patričným vojenským činiteľom o situácii na Slovensku. S prevedením poverený je minister dr. Šrobár.

Predsedajúci predkladá pozvanie na zádušné služby Božie za padlých vojakov československej légie. Na služby Božie, ktoré budú dňa 22. novembra, vyslal Klub Jurigu, Slezáka a Paráka.

Sekretár peštianskeho splnomocnenca dr. Stodolu²⁶, Votruba, predkladá informácie a dotazy dr. Stodolu upravené na ministra zahraničia. Dr. Stodola referuje, že komisár maďarskej vlády

²⁶ Emil (Miloslav) Stodola (1862, Liptovský Mikuláš – 1945, Bratislava), právnik. V rokoch 1911 – 1918 pôsobil v Budapešti, venoval sa spolkovej činnosti, stýkal sa aj s maďarskými demokratmi okolo Oszkára Jásziho. Roku 1917 začal vydávať odborný časopis Právny obzor. Iniciátor obnovenia SNR, signatár Deklarácie a člen výkonného výboru SNR.

Fényes²⁷ navrhol menom maďarskej vlády dr. Stodolovi, aby Slovenská národná rada prevzala úplné impérium na Slovensku pod podmienkou, že české vojsko vyprázdni územie bývalého uhorského štátu. Ďalej dozvedá sa dr. Stodola na hranice československého štátu a vyslovuje svoje obavy proti privteleniu **vylých** maďarských oblastí, interesuje sa, aké hospodárske styky chce udržiavať československý štát s maďarským a čo zamýšľa s doterajším úradníctvom na slovenských krajoch.

Juriga mieni, že ponuku komisára Fényesa treba s pohoršením a **lymine** zavrhnúť. Je to jednoduchý švindiel maďarskej vlády; na žiadosť ohľadom vyťahnutia českého vojska prikryť [prisvedčiť] nemožno. Impérium bez brachium a groša je iluzórne. Maďarská vláda chce, aby sme jej my prevzali starosť o aprovizáciu²⁸; keby sme české vojsko vytiahli, spravia s nami, čo chcú, a my vyhoríme za ich hriechy pre nedostatočnú aprovizáciu.

Dr. Markovič dôvodí, že do vyjednávania sa treba pustiť. Zodpovednosti ohľadom aprovizácie sa neubránime a o ľud sa my lepšie postaráme ako maďarská administrácia. Ale české vojsko musí držať i ďalej obsadené územie. Mohli by sme len povedať, že československé vojsko stojí pod velením Národnej rady a toto vojsko mohlo by potom zriaďovať národné gardy. Vážna je i finančná otázka, tú nutno riešiť.

Dr. Bella upozorňuje, že takto formulovať otázku nemožno. Fényes hovorí jasne, že len v tom páde nám dajú impérium, jestli české vojsko vyprázdni územie starého Uhorska. Návrh dr. Markoviča si protirečí.

²⁷ László Fényes (1871, Adoni, Tarcea – 1944, New York), od októbra 1918 člen maďarskej národnej rady a splnomocnenec maďarskej vlády pre vojnové záležitosti.

²⁸ aprovizácia = zásobovanie potravinami

Dr. Dérer zdôrazňuje, že podstatou návrhu Fényesovho je, aby české vojská vyprázdnili Slovensko a nie aby sme my dostali impérium. My to ale prijať nemôžeme. Už i v zmysle tretieho bodu prímeria²⁹.

Dr. Bella upozorňuje, že naším úkolom je, dať členovi zahraničného výboru dr. Hodžovi informáciu, aby mohol tlmočiť na dnešnom zasadnutí výboru mienku Klubu.

Dr. Hodža zhrňuje mienku Klubu. *Požiadavku*, aby české vojsko bolo odstránené, zamietame. Čo sa týka impéria, každé územie podlieha moci niektorého štátu. Slovensko patrí k štátu československému. Ohľadom tretieho bodu hrá maďarská vláda špatnú hru. Hranice určí mierový kongres. Pán dr. Stodola bude mať príležitosť pred patričným fórom svoju mienku predložiť. Hospodárske *vzťahy* budú riešené medzinárodne. *Dovtedy* nech je naše stanovisko: jestli sa maďarská vláda bude chovať korektne, budeme sa korektne chovať aj my. Ohľadom úradníctva je naším stanoviskom, že vyjmúc verejnú správu, pošty, železnice, telegrafy atď. v lokálnych nerozhodujúcich úradoch môžu slušné elementy ostať.

Dr. Šrobár informuje, že i stanovisko vlády je neodvolať české vojsko z obsadeného územia. Je to i otázka prestíže. My sme Slovensko nie v stave zorganizovať, lebo nemáme k tomu moc. O hraniciach nech sa dr. Stodola nepúšťa do vyjednávania. Zaujímavé je v správe dr. Stodolu, že Maďari pripúšťajú možnosť, že v československom štáte i Maďari budú, takže chcú recipročnú kolonizáciu Slovákov a Maďarov. Pán zástupca dr. Stodola nech sa teda ohľadom hraníc nepúšťa do vyjednávania

²⁹ Ide o tzv. Belehradské prímerie podpísané medzi Dohodou a Maďarskom 13. novembra 1918. Na základe tendenčného výkladu jeho bodov 3 a 17 maďarskou stranou vpadlo maďarské vojsko 14. novembra 1918 na územie Slovenska, aby tak zamedzilo postupu čs. vojsk na „teritóriu Uhorska“.

a nech má na mysli, že my sme víťazný štát. Ohľadom obchodu nech vyjednáva len natoľko, nakoľko je toho okamžitá potreba, dľa zásady do ut des³⁰.

Čo sa týka úradníctva, otázka riešená je našim prvým zákonom, tu súhlasí s dr. Hodžom.

Houdek vracia sa k otázke hraníc, odporúča určiť mimo etnografických hraníc neutrálne pásmo.

Dr. Šrobár vysvetľuje, že Maďari vôbec nechcú uznať, že územie slovenské patrí k československému štátu. Dôverne oznamuje, že komisia, ktorá išla k divíziám dohody, má *úpravy*, ktoré čiary a body má dohoda na Slovensku obsadiť. Tu považované je Slovensko ako hospodársky celok a obsadiť sa majú všetky body i mimo slovenského územia, ktoré sú bránami Slovenska, taktiež body, ktoré nám zaisťujú budúce spojenie s Juhoslovanmi.

Zatým rozvinula sa debata ohľadom vymoženía ďalších poslancových miest do Národného zhromaždenia. Uzavrelo sa žiadať v ústavnóm výbore ďalších desať miest pre Slovenský klub v Národnóm zhromaždení. Klub určil výbor pozostávajúci z dr. Šrobára, dr. Ivanku, dr. Déreera, dr. Bellu, Jurigu, Lehotského a dr. Okánika. Tento má zrevidovať menoslov doterajších členov, určiť kto má byť povolaný za nového člena. Hlavnou zásadou pri tomto má byť, aby boli pribratí ľudia, ktorí sa stále v Prahe budú zdržovať a ktorí sú schopní a ochotní pracovať. Na to, či sú jednotlivé kraje pomerne zastúpené, *nemôže* sa brať ohľad.

Pri pojednávaní vnútorného zaradenia Klubu bol za zapisovateľa Klubu určený dr. Slávik.

³⁰ Rímska právna a náboženská zásada. V preklade: dávam, aby si dal; teda „niečo za niečo“.

Potom bol prečítaný „jednací rád“ [rokovací poriadok] klubu strany agrárnej a dr. Ivanka navrhol, aby si Klub náš zostavil tiež stanovy. Rotnágľ navrhol na zostavenia stanov výbor pozostávajúci z dr. Déreera, dr. Ivanku, dr. Medveckého, Lehotského a Rotnágľa.

Dr. Medvecký nadhodil otázku rozvrstvenia dl'a strán a žiadal, aby všetkým členom Klubu bolo dovolené hospitovať v niektorej českej strane.

Dr. Šrobár poznamenáva, že pri zostavení menoslovu poslancov viedla ich tá myšlienka, aby na Národnom zhromaždení všetky odtienky politické na Slovensku boli zastúpené. Treba zásadne stanoviť, z akých prúdov je zložený Slovenský klub.

Rotnágľ žiada, aby sme aspoň do budúcich volieb ostali jednotným klubom. Je to cieľu primerané preto, lebo ináč by Slováci vypadli od zastúpenia v komisiách.

Lehotský nedrží za potrebné žiadny stanov. Slovenský klub musí ostať jednotný, kým sa pomery na Slovensku nezlepšia. *Aby* sme sa stále radili, k tomu nepotrebujeme stanov. Nevidí potrebu toho, aby bol aj inde mimo Slovenského klubu.

Dr. Šrobár s veľkou radosťou prijíma enunciaciu [vyhlásenie, výrok] Lehotského. Dr. Bella poznamenáva, že stanovy sú *predsa* potrebné, lebo každý život potrebuje *chrbtovú* kosť.

Dr. Ivanka dôvodí, že Klub slovenských poslancov bude vždy potrebný, i keď sa rozvrstvíme do jednotlivých českých politických strán.

Klub uzavrel, aby sa výbor navrhnutý Rotnágľom zišiel, stanov vypracoval, rozmnožil a doručil každému členovi pred ich pojednaním v Klube.

Zatým oznamuje Hrušovský, že prezrel materiál v zemskej štátnej kancelárii. Všetky uhorské štátne vydania sú tam a správca Krejčí dá nám ich k dispozícii, ba ochotné je jeho osobníctvo i pracovať. Materiál ohľadom pomadžarčenia obcí má prof. Malíš v Záhrebe [pozri pozn. 68] spracovaný.

Pilát predkladá návrh, aby ministerstvo pre výživu zvolalo schôdzu ústredí, na ktorej zúčastnili by sa i delegáti Klubu. Nech tie ústredia určia svojich zástupcov na Slovensku.

Po krátkej debata, v ktorej dôvodilo sa menovite za pridelenie celého obsadeného územia z ohľadu zásobovania k miestodržiteľstvu v Brne, potažne k jednotlivým centráam na Morave ako Brno, Hodonín, Ostrava, uzavrel Klub, aby tá schôdza ústredí bola zvolaná, na nej aby zastupovali Klub Pilát, dr. Okánik a Houdek a aby boli určené na *obsadenom* území jednotlivé peňažné ústavy, ktoré majú dostať cieľom aprovizácie úver od Živnostenskej banky. Za takého banky boli označené Obchodná banka v Skalici, filiálka Úvernej banky v Žiline, Ľudová banka v Novom Meste, neskôr Hospodárska banka v Trnave, Úverná banka v Prešporku atď. Tie banky treba potom upovedomiť.

Pilát navrhuje, aby bol vypracovaný program pre náš spor s Poliakmi. Tento spor má sa riešiť spolu so sporom o Tešínsko na porade s Poliakmi ešte pred mierovou konferenciou. Na tejto porade nech je Slovenský klub zastúpený.

Po debata, v ktorej poukázalo sa na nesprávnosť poľských požiadaviek a na to, že je to akcia maďarskej vlády, uzavrelo sa, že Slovákov má na chystanej konferencii zastupovať Pilát a Štefánek z ohľadu politického.

Po prestávke referoval dr. Hodža o zasadání zahraničného výboru. Interpelácia Slovenského klubu [v prílohe] príde pred

branný výbor. Referoval o nóte ministerského predsedu Kramára Károlyimu,³¹ v ktorej zdôrazňuje sa menovite, že bod 17. prímeria nevzťahuje sa na Slovensko a žiada sa energicky zadostučinenie pre údajné uväznenie Dulu a členov Národného zhromaždenia a Národných rád.

³²Ďalej oznamuje dr. Hodža, že nám Nemci prepustia ako rekompenzáciu za *neodzbrojenie* Mackensenových vojsk *prevažne* slovenskú divíziu zo západného frontu, ktorá dôjde o krátky čas do Prahy a bude tu v kasárňach umiestená.

Na návrh Hodžov uzavrel Klub, že si túto divíziu má vziať na starosť Houdek, Stodola a členovia-vojaci Klubu. Títo majú konštatovať, akí ľudia sú v tej divízii, aká je v nej nálada oficerov, nám neprajných jemným spôsobom internovať, oddeliť vhodný materiál od nevhodného a agitatívne obrobiť vhodný materiál, aby mohol byť poslaný na Slovensko.

S tým predsedajúci *do oznámenia* schôdzu zakľúčil.

³¹ Nótu K. Kramára adresovanú 20. novembra 1918 predsedovi maďarskej vlády Mihályovi Károlyimu s postojom k vpádu maďarského vojska na Slovensko pozri napr. v: *Dokumenty slovenskej národnej identity a štátnosti II*. Bratislava : LIC, 1998, s. 51 – 52.

³² Prečiarknutý začiatok odseku: Ďalej referoval dr. Hodža ohľadom dr. Bellu, že najprv Fierlinger šiel na juh a odtiaľ **xxx** asi 18 000 československých legionárov, ktorí dôjdu sem behom 5 dní. Potom žiadalo sa v zahraničnom výbore, aby ostatné légie **xxx** došli, okupácia má sa prevziať na Slovensku československými vojskami pod komandom **xxx**. O stave na Slovensku je mienka zahraničného výboru, že čo držíme, nepustíme. **xxx** s tým cieľom, aby medzeru vyplnili.

Príloha: Interpelácia

Doliehavé dotazy na pána minister predsedu v zmysle
70. §-u rokovacieho poriadku

1) Má-li pán minister predseda vedomia o tom, že dľa správ zo Slovenska prišlých, maďarské vojská zajali predsedu Slovenskej národnej rady a Klubu poslancov na Národnom zhromaždení poslanca Matúša Dulu³³ a tajomníka rady Karola Medveckého? Je pán minister predseda ochotný ihneď zakročiť, aby osobná sloboda a imunita členov Národného zhromaždenia na všetkých územiach Československej republiky rešpektovaná bola? Je pán minister predseda ochotný zakročiť u maďarskej vlády, aby upravila v tomto zmysle všetky jej podriadené orgány na Slovensku? Je pán minister predseda ochotný zakročiť u maďarskej vlády, aby poskytla Národnému zhromaždeniu a dvom menovaným pánom za porušenie ich imunity úplnú satisfakciu?

2) Má-li pán minister predseda vedomia o tom, že s vedením verejnej správy v okrese senickom povereného československého komisára, senického advokáta dr. Cyrila Horvátha³⁴, podľa správ zo Slovenska prišlých, maďarské vojská zviazali a odviezli? Je pán minister predseda náklonný zakročiť, aby život a bezpečnosť orgánov československého štátu i voči maďarskej vláde a jej orgánom zabezpečené a rešpektované boli?

3) Má-li pán minister predseda vedomia o tom, že dľa správ zo Slovenska prišlých, maďarské vojská československých vojakov do zajatia padlých, ešte i ranených, brutálne mučili a nielen

³³ Uväznilo ho maďarské vojsko v Turč. Sv. Martine 15. novembra 1918. Protest proti tomu bol súčasťou nóty K. Kramáča M. Károlyimu (pozn. 31).

³⁴ Cyril Horváth (1864, Martin – 1931, Bratislava), právnik, verejný činiteľ. Signatár Deklarácie, funkcionár národnej demokracie, notár v Senici.

zajatých vojakov, ale i slovenských ~~pokojných~~ neozbrojených občanov [na Vrútkach a v Žiline – podľa strojopisu] vešali?

4) Je pán minister predseda ochotný proti takýmto a podobným beštialitám a brutalitám maďarských vojsk u spojencov Československej republiky protestovať?

5) Je-li pán minister predseda ochotný upozorniť vládu spojencov Československej republiky na dvojzmyselné chovania sa peštianskej maďarskej vlády, ktorá oficiálne nechce brať zodpovednosť za udalosti na Slovensku, ohlasmi na Maďarské obyvateľstvo, tajnými nariadeniami na podriadené orgány a všetkými inými prostriedkami starej maďarskej politiky vynasnažuje sa však vyvolať v maďarstve náladu, z ktorej vyplývajú potom známe beštiality maďarských vojakov?

6) Je pán minister predseda ochotný upozorniť maďarskú vládu, že za každú beštialitu a za každé násilie páchané na československých vojakoch a na slovenskom obyvateľstve zodpovedať sa budú nielen bezprostrední páchatelia zločinov, ale aj tí, ktorí dvojzmyselným chovaním sa takéto zločiny vyvolávajú a napomáhajú?

3. **Praha, 20. novembra 1918. Zápisnica schôdzky KSP** (Parlamentný archív K NR SR, fond KSP, rukopis/strojopis)

Zriadenie štatistického odboru k predpracám pre mierovú konferenciu. Problém predkladania zákonov jednotlivými poslancami, len najzávažnejšie sa majú stať zákonmi. K. Kramár potrebuje dvoch Slovákov ako prezidiálnych úradníkov. Minister Staněk (osobne prítomný) zostavuje program verejných prác, chce menoslov slovenských inžinierov; taktiež zamýšľa zveľadiť cestovný ruch, elektrifikovať, zriadiť kúpeľníctvo. Vyjednávanie s husitstvom a s protestantmi ohľadne cirkevných pomerov; ústavnoprávne otázky – slovenské sa majú riešiť oddelene od českých; návrh na zriadenie Výboru pre základné pomery so Slovenskom i cirkevnopolitického výboru. Články v Práve lidu, informovanosť ostatných klubov o Slovensku a sociálnej situácii na ňom. Rozšírenie počtu poslancov KSP; návrh osloviť A. Masarykovú s členstvom v KSP; vyslovenie vďaky V. Šrobárovi.

Zápisnica schôdzky Klubu slovenských poslancov, dňa 20. novembra 1918

Po prečítaní a uhodnovernení zápisnice z predošlej schôdzky bol zriadený ešte k predpracám k mierovej konferencii na návrh dr. Šrobára odbor štatistický, pozostávajúci z dr. Stodolu, Hrušovského, Janšáka.

Ďalej oznámil minister dr. Šrobár, že správu vojenskú, hospodársku a finančnú zo západného Slovenska oddal patričným ministrom. Čo sa vymenovania dr. Blahu za komisára celého obsadeného územia týka, to je z formálnych príčin nie možné, ale jednotliví ministri poveria ho každý vo svojom rezorte. Odporúča, aby dr. Maderič, splnomocnený od Klubu, dal ministrom Rašínovi striktný návrh.

Dr. Dérer žiada, aby sme návrhy takéto, *tak*, ako to druhé strany a skupiny robia, predložili pred snemovňu a dali vytlačiť.

Dr. Okánik odporúča, aby dr. Bella v schôdze klubových predsedov upozornil strany, aby jednotlivci nepodávali 2 – 3 paragrafové návrhy, ktorými mienia riešiť jednu z celku vytrhnutú otázku ako civilné manželstvo, vyučovanie náboženstva atď., ktoré *možno* len s celým komplexom otázok, *s celým kodifikovaním spolu riešiť*. My sme tu len na to, aby sme položili základ, konštitúciu. Všetky ďalšie otázky povolaný je riešiť volený snem.

Dr. Dérer upozorňuje, že zabrániť podávaniu návrhov nemožno, lebo na to má každý poslanec právo. Z toho nenasleduje, že by *z takého návrhu bol i zákon*.

Dr. Šrobár vysvetľuje, že návrhy nepodávajú ani strany, ale jednotlivé smery a prúdy. Ale z týchto návrhov zákon bude dosiaľ jeden jediný – o 8-hodinovej pracovnej dobe. Ostatné návrhy idú do komisií a tam máme svojich ľudí. Ďalej oznamuje *dr. Šrobár*, že predseda ministerstva dr. Kramár potrebuje dvoch *pracovníkov-Slovákov, jedného z nich právnika, na prezidiálnych úradníkoch*, ktorí by mu boli informátormi v slovenských záležitostiach. Klub vyznačil dr. Beniača³⁵ a Hrušovského. Ďalej oznamil dr. Šrobár, že dr. Scheiner žiada, aby slovenskí poslanci prehovorili k vojsku odchodiacemu na Slovensko. Klub poveruje týmto dr. Bellu a dr. Déreera. Štátoprávny klub žiada prednášateľa o slovenských pomeroch na schôdzku v piatok večer o 1/2 8ej. Klub vysiela dr. Ivanku.

Dr. Dérer oznamuje, že otázka ďalších 10 miest pre Slovenský klub v Národnom zhromaždení, dľa informácií v ústavnom výbore má sa žiadať na schôdzke klubových predsedov. Klub

³⁵ Igor Ján Vladimír Beniač (1881, Ružomberok – 1958, Ružomberok), právnik, signatár Deklarácie, pracovník referátu pravosúdia na Ministerstve s plnou mocou, národný demokrat.

uzavrel, aby dr. Ivanka návrh predostrel a dr. Bella podá ho na zajtrajšej schôdzi predsedov.

Dr. Hodža oznamuje, že minister verejných prác Staněk³⁶ zamýšľa zostaviť pracovný program ohľadom Slovenska. Minister Staněk mieni sám prísť do nášho Klubu referovať o svojich plánoch. Chce zostaviť komisiu, na čele so Stodolom a Rotnágлом, pozostávajúcu zo všetkých vrstiev Slovenska, *teda z národohospodárskych činiteľov*, znalcov administrácie, socialistov a hlavne odborníkov. Žiada zostaviť menoslov slovenských inžinierov.

Správu Hodžovu vzal Klub v známosť.

Na to dostavil sa do Klubu min. Staněk, ktorého srdečne uvítali členovia Klubu a krátkou rečou pozdravil Stodola.

Minister Staněk predniesol, že by bol rád, keby sme sa zúčastnili v prácach jeho oboru radou a skutkom. Potrebuje slovenských odborníkov, i na vedúce miesta, nakoľko sú kvalifikovaní. Preto chce *utvoriť* poradný zbor pod predsedníctvom Stodolu a spoluúčinkovaní Rotnágla. Má plán cudzinecký ruch zveľadiť, elektrizovanie, kúpeľníctvo zriadiť na Slovensku. Je to plán, ktorý zavŕšiť sa môže len za 10 – 20 rokov. Sekcie, komisie má navrhnuť Stodola v uzrozmnení s Klubom, u ktorého by bolo koncentrované vrchné vedenie.

Klub slovenských poslancov s radosťou vyslyšal expoé ministra Staněka, výzvu jeho, aby boli pritiahnutí k prácam jeho ministerstva slovenskí odborníci. Klub poveruje Stodolu a Rotnágla, aby vec držali v evidencii a ostali ohľadom toho v spojení s ministrom Staňkom.

³⁶ František Staněk (1867, Strmilov – 1936, Praha), poslanec NZ za agrárnu stranu, vo vláde K. Kramára minister verejných prác, následne minister pôšt a telegrafov a minister poľnohospodárstva. V rokoch 1932 – 1935 predseda poslanskej snemovne NZ.

Dr. Dérer navrhuje, aby slečna dr. Masaryková bola oslovená že by vstúpila do nášho Klubu. Klub uzavrel, aby sa tak stalo. (*že sa slečna Masaryková má ohľadne tohto osloviť.*)

Ďalej odporúča dr. Dérer reagovať na články Práva lidu namierené z čiastky i proti nám. Bolo by treba vysloviť, že sme my nikde mobilizáciu nežiadali.

Rotnágľ odporúča nereagovať na 4 spomenuté články, lebo nám netreba sa miešať do straníckych bojov. Články sú namierené proti štátoprávnym demokratom.

Dr. Bella odporúča zúčastniť sa i socialistických schôdzok, na ktoré nás už zvu.

Dr. Maderič a iní poznamenávajú, že treba zdôrazniť socialistom, že otázka slovenská je otázkou hospodárskou a sociálnou. Najviac trpí zemedelstvo, proletári, chudoba. Jej pomôcť je práve úkolom sociálnej demokracie.

Lehotský nie je informovaný o tom, čo sa v posledných dňoch písalo, lebo nebol tu. Ale je presvedčený, že sociálni demokrati sú takí naši priatelia, ako aj iné meštianske strany. Aby sa toto nedorozumenie vyhostilo, narádza, aby sme šli na klubové zasadnutie socialistickej strany a tam ich informovali. Preto treba poveriť šesťčlennú deputáciu, ktorá by navštívila socialistickú stranu.

Rotnágľ víta podnet Lehotského, ale prízvukuje, že všetky kluby potrebujú informácie o Slovensku. Odporúča, aby traja páni zašli do všetkých klubov a informovali o slovenských veciach.

Dr. Bella vyslovuje uzavretie, že Klub vysiela [len rukopis] k všetkým klubom dr. Bellu, dr. Ivanku a Lehotského.

Klub jednomyseľne navrhol, že ministromi dr. Šrobárovi vyslovuje vďaka za všetko, čo posiaľ vykonal a vyslovuje, že s plnou dôverou prijímame to dielo, ktoré on konal.

Dr. Okánik oznamuje, že vyjednáva s brat. husitstvom českým a moravským, cieľom ustálenia xxx ohľadom nových cirkevných pomerov.

Klub uzavrie vziať na vedomie s tým, že v tomto vyjednávaní berie účasť i Juriga a dr. Kolisek.

Dr. Bella oznamuje, že bol tiež vyzvaný protestantskými kruhmi na podobné a mieni sa zúčastniť ich porád. Vzaté v známost'.

Juriga informuje o zasadnutí ústavného výboru z predošlého dňa a s tým v spojení poukazuje na to, že ako ťažko je riešiť slovenské otázky spoločne s českými. Preto zdôrazňuje, že po prvé nie je žiaduce vynášať jednotlivé zákony,* *Nech Slovenský klub požiada ostatné kluby, aby do života zasahujúce zákony nepojednávali a nepredostierali.* Po druhé je potrebný xxx výbor, ktorý by všetky otázky týkajúce sa Slovenska pojednával a posvietil si na ne z uhorsko-právneho stanoviska.

Dr. Medvecký dôvodí, že Národné zhromaždenie musí doniesť najpotrebnejšie zákony, ktoré sú k účinkovaniu štátu potrebné. Čo sa nového výboru týka, je potrebný – a odporúča ho nazvať: Výborom pre základné pomery so Slovenskom. Treba niekoho poveriť, aby o zriadení tohto výboru, ako i výboru cirkevnopolitického podal návrh, ktorý podpísaný 20 členmi bol by prednesený porade klubových predsedov a snemovni.

Podaním návrhu tohto poverujú sa slovenskí členovia ústavného výboru. –

Zatým predsedajúci dr. Bella zasadnutie zakľúčil.

4. **Praha, 21. novembra 1918. Zápisnica schôdzky KSP**

(Parlamentný archív K NR SR, fond KSP, rukopis/strojopis)

Možnosti úveru pre živnostníkov. Divízia zo západného frontu má prísť do milotického tábora. Šrobár predostrel potrebu nechať obsadené niektoré slovenské mestá ešte dva roky po uzavretí mieru; mobilizácia piatich ročníkov mužov; presun čs. vojakov z južného frontu na Slovensko, potom možnosť zaplniť vedúce miesta v správe Slovenska, potrebný je ich súpis. Návrh na vypracovanie prechodnej ústavy pre Slovensko. Vymenovaní kuriéri pre spojenie s Viedňou, Budapešťou, Martinom atď. Obava z hladu, ktorý provokuje maďarská vláda nedodaním prídelu na november a december. Návrh ministra výživy Vrbenského (osobne prítomný) na obilný ústav, otázka centrály alebo len expozitúr na Slovensku, nátlak na maďarskú vládu pomocou nedodania uhlia. Prednášky, návrh na zvýšenie počtu členov KSP, personálie a iné.

Príloha: Návrh na zmenu dočasnej ústavy, má sa zvýšiť počet poslancov o 14 Slovákov.

Zápisnica schôdzky Klubu slovenských poslancov, dňa 21. novembra 1918

Po predčítaní a uhodnovernení zápisnice kandidoval Klub do poštového výboru Stodolu a Zocha, do výboru pro vyživovací příspěvky Hlinku a Maršalka.

Príhlasy jednotlivých pracovníkov, ktorí sa hlásia k účinkovaniu na Slovensku, oddal Klub tajomníkovi dr. Hallovi, aby ich oddal patričným výborom.

Okresný Národný výbor v Hradci Králové volá na nedeľu prednášateľov o slovenských pomeroch *na verejnú schôdzu*. Klub vyslal dr. Markoviča, **dr. Brežného** a Porubského, ktorí sa majú telefonicky dorozumieť s **okresným** Národným výborom v Hradci Králové.

Odbor pre demobilizáciu koní žiada, aby sa Klub dal zastúpiť dnes na porade. *Klub vysielá v svojom zastúpení* pánov Paráka a Slezáka.

Zatým predložil dr. Ivanka k zápisnici priložený návrh na zvýšenie členov Národného zhromaždenia; dr. Okánik bol poverený predložiť ho porade klubových predsedov.

Hrušovský referuje, že bol na schôdzke zemskej živnostenskej rady, kde sa radili o povojnovom úvere živnostníkov, ktorí trpeli vojnou. Je k dispozícii týmto cieľom 120 miliónov korún. Spytuje sa, ako by bolo možné pri tom pamätať na Slovensko.

Po krátkej debata uzavrel Klub, že sa na zemskej živnostenskej radu obráti v našom mene písomne. Pilát v tom zmysle, aby nechali pre Slovensko primeraný obnos na ten čas, keď u nás ten úver bude možno rozdeľovať.

Hrušovský referuje, že divízia zo západného frontu, príchod ktorej oznámil nám Hodža, nepríde do Prahy, lež do milotického tábora. Páni, ktorí sú poverení pri divízii tejto zaviesť akciu dľa uzavretia Klubu, museli by teda *do milotického tábora* odísť.

Dr. Bella poznamenáva, že Pilát má ohľadom tohto konkrétneho návrhu. Nech sa Houdek a Stodola dajú s ním do spojenia a majú vec v evidencii pre branný výbor.

Dr. Bella oznamuje, že študenti ôsmej triedy reálneho gymnázia v **Kremencovej** ulici Kučera a Rašín ponúkli menom ich druhov svoje služby nášmu Klubu.

Po krátkej debata uzavrel Klub, že sa pánom Rašínovi a Kučerovi písomne poďakuje za ochotu a upovedomí ich, že až sa vyskytne potreba, bude reflektovať na ich služby.

Dr. Medvecký referuje, že vyhotovil návrhy na zriadenie Komisie pre základné pomery so Slovenskom a cirkevno-politickej. *Lež znajúc dôkladnosť, s akou jednotlivé komisie pojednávajú návrhy na ne zadané, má obavy, že by zriadenie týchto komisií hatilo zákonodarnú činnosť.* Navrhuje teda, aby sa vec tak riešila, aby patričný výbor prerušil debatu o riešení otázky Slovenska sa týkajúcej a predložil návrh plénu nášho Klubu.

Dr. Dérer mieni, že by to práve komplikovalo vec. Dalo by sa to tak riešiť, že by patričný výbor, ktorý by odkazoval niektorú záležitosť tomu kvázi poradnému výboru pre základné pomery so Slovenskom, určil tej komisii termín, v akom má svoju mienku podať.

Čo sa cirkevno-politického výboru týka, ten považuje dr. Medvecký za predčasný, je naň dost času, až bude zvolaný riadny zvolený snem.

Po debate sa ustáľilo, že sa podanie návrhov na zriadenie nových výborov odkladá predbežne na 10 dní.

Houdek referuje o **xxx** zasadaní branného výboru dňa 20. novembra. Referát vzal Klub s uspokojením v známosť.

Minister dr. Šrobár v súvisi s referátom oznamuje, že v ministerskej rade zastupoval stanovisko, že bude potrebné niektoré mestá Slovenska obsadené držať asi 2 roky i po uzavretí mieru. Cieľ tohto obsadenia bol by čeliť protirevolúcii, napomáhať konsolidáciu. Mienku honorovala ministerská rada. Ďalej oznamuje, že stanoviskom vlády ohľadom mobilizácie poťažne demobilizácie je, že päť ročníkov, od 20 – 24 ročných, podrží vláda pod zbraňou a v tomto zmysle podá návrh na demobilizáciu pred plénom. Oznamuje tiež, že všetko československé vojsko z južnej fronty pôjde na Slovensko pod

vodcovstvom dohodových dôstojníkov. Takým činom budeme mať o dva-tri týždne na Slovensku voľnú ruku. Potom budeme môcť obsadiť všetky vedúce miesta v správe Slovenska našimi ľuďmi. Tým cieľom je potrebné, aby trojčlenná komisia zostavila súpis všetkých administratívnych úradov, ktoré do ohľadu prísť môžu.

Dr. Dérer poznamenáva, že prv potrebujeme vedieť, aké budú na Slovensku poriadky. K tomu súpisu úradov môžeme až potom pristúpiť, keď budeme vedieť, aká bude tá prechodná správa. Slovenskí členovia ústavného výboru sú poverení, aby vypracovali návrh prechodnej ústavy pre Slovensko.

Dr. Šrobár mieni, že predbežne budeme musieť prevziať celú škálu úradov tak, ako je. Prechodný stav musí stáť na základe dnešného stavu.

Houdek upozorňuje na Magyarország tisztí címtára³⁷. V ňom máme všetky úrady označené.

Hanzalík³⁸ upozorňuje, že v tomto odbore pracoval už Karol Medvecký v *Martine* a má hotový súpis pre niektoré stolice.

Dr. Beniač oznamuje, že kataster úradníkov pre Liptov je u Petra Makovického³⁹.

Klub poveril dr. Markoviča, dr. Brežného, [Ivana] Štetku, Porubského a dr. Medveckého, aby súpis úradov i s kvalifikáciou úradníkov a s označením, ktoré úrady nám bude treba zaplniť

³⁷ Adresár úradníkov Maďarska

³⁸ Jozef Hanzalík, novinár, úradník v Krupine, signatár Deklarácie.

³⁹ Peter Makovický (1864, Ružomberok – 1929, Ružomberok), podnikateľ, obchodník, od roku 1918 člen výboru SNS, podieľal sa na budovaní Liptovského múzea v Ružomberku.

našimi ľuďmi, zostavil. Do Martina a Mikuláša bolo určené vyslať v tejto záležitosti kuriéra.

Na návrh Jurigu Klub menoval Gašpara Balušku-Mészárosa, Michala Slezáka, Jana Gajdoština, Martina Albínyho a Jozefa Dúbravu stálymi kuriérmi, ktorí majú byť vysielaní do Viedne, Pešti, Martina, Mikuláša a na západné Slovensko dľa dispozícií Klubu a ministra dr. Šrobára. *Doktor Šrobár má im vymôcť imunitu a peňažné prostriedky.* Ing. Botto je ministrovi Šrobárovi cieľom disponovania s kuriérmi a sprostredkovaním *na referát pridelený.*

Dr. Dérer spomínajúc denné správy došlé z Prešporka, Trnavy a Žiliny zdôrazňuje znovu, aby sme stále komuniké podávali tlačovým kanceláriám. Sprostredkovaním tohto poverený *je Votruba.*

Dr. Ivanka referuje o zasadnutí ústavného výboru, kde sa pojednávala predloha o zrušení rádov, šľachtictva a o prevzatí štátnych úradníkov.

Do klubovej schôdze dostavil sa minister výživy dr. Vrbenský⁴⁰ a žiadal zaviesť debatu o potrebe obilného válečného ústavu na Slovensku. Obilný ústav sprostredkoval by nielen obilie, ale aj iné články ako odev, obuv, *xxx, obchodné články* atď. Oznámil, že Morava mieni založiť expozitúru svojho ústavu na Slovensku. Žiada o dobrozdanie, či majú byť založené expozitúry a či má byť pre Slovensko zriadená samostatná centrála.

Houdek ďakuje ministrovi za účasť a poznamenáva, že v krajoch už obsadených nastáva *už vskutku* potreba takej centrály. Pre

⁴⁰ Bohuslav Vrbenský (1882, Opočnice – 1944, Moskva), stomatológ, novinár, poslanec NĽ, socialista. Minister výživy, neskôr verejných prác, následne zdravotníctva.

dobu terajšiu schvaľuje riešenie otázky expozitúrou. Na dobu *neskoršiu však* žiada samostatný ústav.

Pfeffermann odporúča úplne samostatný ústav, ktorý by bol koordinovaný českému centru. Morava by nestačila aprovizovať Slovensko. Slovensko ale bude vyčerpané *maďarským pričínením*. Samostatný ústav má ten zmysel, že pri nedostatku a dovoze svetovom by centralizácia robila obtiaže.

Dr. Medvecký je za samostatný ústav. Výhody moravskej centrály boli by len pre prvú dobu.

Dr. Markovič obáva sa i v samej Nitrianskej hladu. Prídel z Maďarska na november a december už nedošiel. Ale ešte teraz je mnoho zemiakov a repy v zemi. Intencia maďarskej vlády je vyprovokovať nepriateľstvo v slovenskom ľude. S návrhom, aby bola dočasná centrála v Holíči, nesúhlasí. Holíč je príliš na západe. Navrhuje Uherský Brod, pre západ Hodonín alebo Hradište. Treba sa postarať o vykopanie zemiakov a repy.

Hanzalík navrhuje prevziať expozitúry maďarské a s tých urobiť centrálu.

Pilát žiada energické zakročenie, aby vykradnuté zásoby maďarská vláda vrátila. Je pre samostatný ústav a žiada *xxx* i kontrolný orgán. Pri transakciách nech sa zúčastnia slovenské peňažné ústavy. Iné potreby by mohli pod centrálnym dozorom prideliť bankám.

Minister Vrbenský vysvetľuje, že ústav len disponuje a zriaďuje distribúciu.

Stodola navrhuje inventarizovať všetko, aby sa vedelo, s čím môžeme počítať.

Dr. Ivanka poznamenáva, že aprovizácia bolo u nás decentralizovaná na stolice. Celá otázka rieši sa vojenským postupom. Z toho nasleduje, že našou povinnosťou je urýchliť postup na Slovensku. Ináč maďarská vláda nie je ani v stave odvážať všetko zo Slovenska, odváža len skladištia. On predstavuje si to tak, že akonáhle sa stolica dobyje, úrady budú viesť aprovizáciu ďalej pod našou kontrolou. Maďarskú vládu treba uhlím prinútiť k vráteniu ukradnutého. Treba sa v prvom rade zmocniť úplne čiary žilinskej a **viedenskej**. Odporúča vyslať k poľskej a k ukrajinskej vláde deputáciu, aby tiež zavreli hranice menovite pre olej a uhlie. Ďalej treba sa dovolávať nátlaku Ententy⁴¹.

Dr. Šrobár konštatuje, že ponevác aprovizačné úrady nemajú nahromadené obilie, ale len držia v evidencii zásoby, by boli najlepším riešením expozitúry na Slovensku. Teda predbežne v Holíči, potom v Trenčíne alebo Žiline.

Dr. Bella poznamenáva, že i u nás tak bolo zriadené, že sa zásoby vykazovali *na menšie sklady*. Rekvizícia je prevedená, ale zásoby ostali u gazdov a neskôr by prišla výzva z centrály, aby boli na určitú *adresu* odovzdané. Máme zbytky, ale teraz je ťažko *prinútiť* gazdov, aby zásoby oddali, dúfa, že akonáhle nastane uvoľnenie, zásoby oddajú.

Dr. Medvecký myslí, že stojíme stále pod dojmom okupácie. Minister nechce *ale* riešiť len aprovizáciu okupovaných krajov, ale *ohľadne* celého Slovenska. Pre vážnosť druhej otázky narádza postaviť ju na denný poriadok osobitnej schôdzky. Jestli v tej prvej otázke zaujmeme stanovisko, bude to riešenie dočasné, *až*

⁴¹ Dohoda (st. Antanta z fr. entente) – vojensko-politický blok, systém spojeneckých zmlúv uzavretých proti Trojspolku v prvej svetovej vojne. Pôvodne sa volala aj Trojdohoda (Rusko, Francúzsko, Spojené kráľovstvo), neskôr aj Štvordohoda alebo Veľká päťka.

kým sa zriadi samostatný ústav, ktorý by prezval *i* správu týchto expozitúr.

Dr. Bella mieni, aby aj ohľadom celého svojho dotazu bol informovaný minister, nech sa vysloví, že v zásade sa stavíme na stanovisko, aby bolo Slovensko samostatne aprovizované, teraz ale nech je zriadená expozitúra.

Pilát dôvodí, že tie obce, ktoré teraz držíme, mohli by byť aprovizované z pražských centrál. Preto treba ministra požiadať, aké zbožie možno dostať. Bolo by splnomocniť tri-štyri banky, ktoré by viedli korešpondenciu s ústrediami. Tieto nech sprostredkujú, kým sa expozitúra utvorí, čo potrvá i 14 dní.

Šrobár mieni, že banky k tomu nemajú ľudí, treba zvláštny úrad, ktorý má v odhadovaní prax. Nech teda zriadi expozitúru terajšia brnianska centrála v Holíči, a ta nech spíše potreby a zásoby krajov. Až budeme mať celú trenčiansku stolicu, bola by druhá expozitúra v centre stolice.

Pfeffermann formuluje, že sme všetci jednej mysle, *o čo ide, je len spor kompetenčný*. V zásade zriadiť aprovizáciu po stolicách, dočasne moravské provizórium, ale nech sa do zásoby *hneď xxx* samostatné centrály, aby to bolo pripravené. Čo sa Poľska týka, *súhlasí s návrhom Ivankovým, aby bola vyslaná deputácia, ale (s Ukrajinou to nejde, tam je neporiadok.) v Ukrajine je dnes pánom Dohoda, na tú treba apelovať. Bolo by dobre žiadať od zahraničného úradu xxx xxx.*

Dr. Medvecký súhlasí s Pfeffermannom, lež žiada predsa postaviť na denný poriadok *osobitnej schôdzky* otázku definitívneho ústavu.

Dr. Šrobár odrádza, aby sme teoreticky zostavovali materiál.

Dr. Medvedcký vysvetľuje, že agrárna strana má plán hotový, *ktorý mohol by byť do života uvedený*. O tomto by sa pojednávalo.

Dr. Bella vysloví, že predostrie svojho času otázku, ako predmet *rokovania*.

Ohľadom zriadenia aprovizačného ústavu Klub ustálil, že v zásade sa pridŕža utvorenia samostatného centra; dovtedy ale nech moravská centrála utvorí expositúru na Slovensku predbežne v Holíči. O tomto stanovisku má byť *minister dr. Vrbenský* upovedomený.

Predsedujúci Dr. Bella schôdzku zakľúčil.

Príloha

Návrh

na zmenu 1-ho §-u zákona zo dňa 13-ho novembra 1918 o prozatímnej [dočasnej] ústave.⁴²

§ 1.

Národný výbor rozširuje sa na 270 členů spôsobom a dle klíče, jak vznikl Národný výbor. Tento sbor nazýva sa Národný shromáždění.

Odôvodnenie:

Navrhujeme zvýšiť počet členov Národného zhromaždenia o 14 členov, a vymenovanie týchto zo Slovákov z nasledovných dôvodov⁴³:

Na tom území bývalého kráľovstva uhorského, ktoré je slovenským národom obývané, je okrúhlym počtom tri milióny obyvateľov. Územie, ktoré má byť podľa strategických a iných ohľadov s československým štátom zjednotené, má asi 4 milióny obyvateľov.

Celý československý štát bude mať teda asi 13 – 14 miliónov obyvateľov. Česko, Morava a Sliezske má dnes 216 poslancov, prípadne teda na jeden miliónov obyvateľov 21,6 poslancov. Podľa tohto kľúča tri milióny obyvateľov na Slovensku mali by mať aspoň 64 poslancov, teda o 24 členov viac, ako ich majú dnes.

⁴² Oficiálne znenie pozri ako tlač NZ č. 41 (pozn. 5).

⁴³ Tento odsek je vložený dodatočne, dopísaný rukou.

Do počtu terajších štyridsať poslancov slovenských nebolo možné vziať viacerých pracovníkov slovenských, ktorých prítomnosť a súčinnosť v československom Národnom zhromaždení je i z praktických i z morálnych príčin nevyhnutne potrebná.

Pri počte 40 poslancov nemôžu byť zastúpené všetky vážnejšie triedy, strany a vrstvy Slovenska. Najmä strana roľnícka a sociálnodemokratická sú ukrátené, keďže musel byť braný ohľad na to, aby bolo čím viac takých poslancov, ktorí sú odborníkmi v politických a zákonodarných veciach.

Pri dnešnom počte slovenských poslancov ani jednotlivé výbory snemu nemôžu byť primeraným spôsobom zastúpené, lebo niektorí členovia nútení sú i v troch-štyroch výboroch zastupovať slovenských poslancov.

Zvýšenie počtu slovenských poslancov potrebné je i preto, že všetci slovenskí poslanci odkázaní sú na svoje zamestnania a nebudú môcť byť vždy všetci prítomní na sneme.

5. Praha, 22. novembra 1918. Zápisnica schôdzky KSP

(Parlamentný archív K NR SR, fond KSP, rukopis/strojopis)

Diskusia o návrhu L. Medveckého. Politické rokovania nemá SNR uskutočňovať bez vedomia Klubu a vlády. Konečný návrh na Výbor pre slovenské veci. Návrh K. Slavíka na obilný ústav. Referát o udalostiach v Trenčíne (následne i v Bratislave), kde si maďarské úrady sami vyžiadali pomoc od čs. vojska (takéto prípady sa majú zozbierať). Požiadavka 50 000 korún na knihy a agitáciu.

Príloha: Návrh L. Medveckého o vybavovaní menej vážnych záležitostí predsedníctvom Klubu, o úprave právomocí a kontaktov Klubu smerom k SNR v Turč. Sv. Martine a vyslanectvu v Budapešti; vysielanie kuriérov; Výbor pre pomery na Slovensku.

Zápisnica schôdzky Klubu slovenských poslancov, dňa 22. novembra 1918

Po prečítaní a uhodnovernení zápisnice pozdravil predsedajúci dr. Bella pri živej účasti Klubu Ing. Rotnágl a z tej príležitosti, že bol ustanovený za prvého námestníka starostu mesta Prahy.

Dr. Okánik referuje, že návrh na zvýšenie počtu poslancov Národného zhromaždenia predložil schôdzi klubových predsedov ~~oddal predsedovi~~ Tomáškovi. Návrh bude vytlačený a postavený na denný poriadok.

Na vyzvanie predsedu oznamuje Parák, že sa schôdzky odboru pre demobilizovanie koní z rôznych príčin *nezúčastnil*. Prípís odboru vybaví sa teda prezidiálne.

Dr. Medvecký predkladá Klubu k zápisnici priložený návrh. Bod prvý prijal Klub s poznámkou, že príhľasy jednotlivcov má dl'a oborov roztriediť Bartoň a má sa informovať o osobách, ich charaktere a kvalifikácii. Bod 2) a čiastočne 3) bol už riešený na schôdzke z predošlého dňa. Dr. Medvecký žiada si teda len zadovážiť stručný obraz menovite z Martina, ako dosiaľ Národná

rada pracovala, a z Pešti. Keď toto budeme mať, môže byť pokračované tak, ako sa včera uzavrelo.

Na návrh dr. Bellu bol poverený Votruba, aby o položení všeobecne politickom vypracoval krátky referát pre Martin, ktorý pošle Klub i do Pešti.

Juriga navrhuje, aby Slovenskej národnej rade bol daný pokyn, aby sa do politických vyjednávání nepúšťala bez nášho vedomia, resp. vedomia československej vlády a aby bolo zamedzené, aby i jednotlivci doma niečo na svoju päť konali.

Dr. Bella vyslovil uzavretie, že sa v tom zmysle pošle prípis do Martina a Pešti.

4. bod návrhu svojho odôvodňuje Dr. Medvecký, že zmenil svoje včerajšie stanovisko preto, lebo sú už na pretrase veľmi vážne zákony v komisiách. Názov navrhovanej komisie ustálil Klub na návrh dr. Šrobára takto: Výbor pre slovenské veci.

Dr. Medvecký vysvetľuje svoj návrh v tom zmysle, aby ten výbor bol poradným orgánom všetkých iných výborov. Tú poznámku, aby v návrhu bolo vyslovené, že členmi výboru majú byť najvplyvnejší členovia všetkých politických strán, sťahuje, aby to nemalo náter, ako by členovia Národného zhromaždenia boli triedení na vplyvných a menej vplyvných.

Dr. Bella vyslovuje uzavretie, že návrh na utvorenie výboru bude podaný na utorňajšom zasadnutí Národného zhromaždenia.

Dr. Medvecký oznamuje, že prítomný člen agrárnej strany p. Karol Slavík má vypracovaný návrh na riešenie otázky obilného ústavu. Vec ale potrebuje dôkladnejšiu prípravu, preto nech Klub vyšle užší odbor, ktorý by otázku pripravil a na osobitnej plenárnej schôdzke Klubu k pojednávaniu predložil.

Keď pán Karol Slavík návrh dr. Medveckého i svojim dobrozdaním podoprel, vyslal Klub k pripraveniu a dôkladnému uváženiu otázky odbor pozostávajúci z ministra dr. Šrobára, dr. Medveckého, dr. Okánika, dr. Blahu a dr. Bellu.

Fedor Houdek navrhuje, aby po novinách boli umiestnené dopisy staršieho dátumu, ktoré by dokumentovali, že si české vojsko i maďarské úrady žiadali. Klub návrh *Houdeka* prijal a poveril *jeho* prevedením Votrubu.

Predsedajúci dr. Bella uvítal v Klube dr. Štúra z Trenčína a požiadal ho, aby podal referát o udalostiach v Trenčíne.

Dr. Štúr podal svoj obširny referát, z ktorého vysvitá, že si naši prední ľudia v Trenčíne zariadili pomery dľa svojho najlepšieho vedomia *a svedomia* a že si maďarské úradné kruhy samé písomne žiadali vyslanie československého vojska a že ich potrebu uznal i maďarský vojenský veliteľ, ktorý dľa vlastného doznania nemal dostatočnej moci na udržanie poriadku. Konečne si žiadal dr. Štúr čím skoršie spojenie železničné, telegrafické a telefónne s Moravou a *Českom*, a žiadal tým cieľom vyslanie posíl od tunajšieho vojenského veliteľstva.

Dr. Bella rezumujúc referát dr. Štúra poznamenáva, že posily už šli na Slovensko, ako je o tom Klub *už* informovaný.

Juriga spomína podobné prípady z Prešporskej, kde si gróf Alois Karolyi a maďarské úradné kruhy žiadali asistenciu českého vojska.

Dr. Bella vyslovuje uzavretie, že *kto* o podobných prípadoch vie, nech ich podrobne s údajom kedy *a* kto, odkiaľ si žiadal českú pomoc, napíše a oddá zapisníkovi, ktorý tie dokumenty zbiera a dáva k dispozícii pre referáty do tlače Votrubovi.

Houdek navrhuje, aby Klub požiadal ministra Šrobára, aby pre slovenské účely vymohol 50 000 korún, ktorými by boli hradené výdavky na knihy, tlačivá, agitáciu atď. Prijíma sa a prevedením poveruje sa predsedníctvo.

Príloha: Návrh Ľudovíta Medveckého

Navrhujem,

aby:

1. sa predsedníctvo Klubu poverilo s vybavením menej vážnych záležitostí (prípisy atď.), a aby Klubu o tom len referovalo.
2. sa poverili dvaja v Prahe prítomní členovia Klubu (neposlanci), ktorí by vysielanie kuriérov do Pešti, Viedne a Turč. Sv. Martina poriadali a v evidencii viedli. Títo sú povinní zbierať pre jednotlivých kuriérov potrebné poverenia a práce, ako aj majú členom Klubu na tabuli oznámiť čas odchodu jednotlivých kuriérov. – Odporúčam poveriť s týmto dr. Jána Brežného a ako jeho zástupcu Ivana Štetku.
3. Utvoriť stály kontakt s Národnou radou v Turč. Sv. Martine a naším vyslanectvom v Pešti tak, že si od nich má náš Klub vyžiadať zostavenie referátu o všetkých nimi dosiaľ podniknutých prác, že im náš Klub pošle stručný obraz tu v Prahe prevedenej organizačnej práce a síce nielen klubovej, ale všeobecne politickej, a že sa nabudúce majú do Turč. Sv. Martina a Pešti každým kuriérom posilať výťahy našich zápisníc a referáty s vyžiadanim si podobných prác aj od nich. –

4. „Výbor pre základné pomery so Slovenskom“ nech sa pomenuje „Výbor pre pomery na Slovensku“. (Prvé mohlo mať náter trochu separatistický.) Návrh o utvorenie tohto výboru nech sa podá hneď a síce s tým dodatkom pri odôvodnení, že „výbor tento je odborným orgánom ústavného prípadne aj niektorého druhého výboru“ a že „za členov tohto výboru majú byť čo možno najplyvnejší členovia všetkých politických strán vyslaní“. –

v Prahe 22. novembra 1918
Dr. Ľud. Medvecký

6. Praha, 23. novembra 1918. Zápisnica schôdzky KSP

(Parlamentný archív K NR SR, fond KSP, rukopis/strojopis)

Navrhuje sa do Vianoc vydanie kalendára pre Slovensko, v ktorom budú pravdivé informácie o aktuálnej situácii. Kramář zostavil komisiu pre mierový kongres, jeden odbor má vyhotoviť správu o útlaku Slovákov týkajúcu sa napr. maďarizácie detí, prenasledovania počas vojny. Referát V. Černa.

Zápisnica schôdzky Klubu slovenských poslancov, dňa 23. novembra 1918

Pfeffermann narádza, aby sme cieľom poučenia slovenského ľudu o pravom stave vecí vydali čím skôr, na každý pád do Vianoc, kalendár. Vytlačila by ho štátna tlačiareň.

Dr. Medvecký s najväčšou radosťou víta podnet Pfeffermanna. Je až podivuhodné, že ako vycítil Pfeffermann, čo je najaktuálnejšou našou povinnosťou proti slovenskému ľudu. Odporúča vyslať trojčlenný výbor, ktorý by kalendár zostavil.

Po krátkej debate poveril Klub redigovaním kalendára Votrubu, ktorý má podať na najbližšej schôdzke rozvrh. Práce do kalendára majú sa dodať behom týždňa.

Do schôdze dostavil sa prof. dr. Chotek⁴⁴ a oznámil, že dr. Kramář zostavil komisiu pre mierový kongres. Jeden odbor má zostaviť slovenské útsky. Za päť dní, najpozdejšie do týždňa bolo by treba zobrať konkrétny materiál. Upozorňuje zvlášť na maďarčenie detí a na drastické, konkrétne prípady prenasledovania počas vojny.

⁴⁴ Karel Chotek (1881, Praha – 1967, Praha), etnograf, antropológ, vysokoškolský pedagóg, profesor UK od roku 1921, v roku 1927/1928 dekan FF UK, popredný organizátor národopisu v ČSR.

Po krátkej debate, v ktorej spomínané boli zvlášť prípady red. Borka, Hysku atď., uzavrelo sa, že každý má dáta, o ktorých vie, podať dr. Brežnému. Zoch a dr. Šimko majú sa cestou kuriéra Balušku-Mészárosa osloviť, aby podali tiež konkrétne dáta.

Dr. Kolísek oznamuje, že v nedeľu prednáša v Plzni o slovenských piesňach, a pozýva členov Klubu, aby sa tej prednášky dl'a možnosti zúčastnili.

Zatým podal Viliam Černo referát o svojom poslaní na Slovensko. Referát priložený je k zápisnici.

7. Praha, 25. novembra 1918. Zápisnica schôdzky KSP
(Parlamentný archív K NR SR, fond KSP, rukopis/strojopis)

Správa výkonného výboru SNR ohľadne udržania verejného poriadku. Taktizovanie pri vyjednávaní s maďarskou vládou, usmerňovanie SNR – ako sprostredkovateľka a má naťahovať čas, resp. vyjednávať má iba pražská vláda; treba zabrániť krviprelievaniu. Proklamácia K slovenskému ľudu. Problém hladu. Otázka internovania Židov a Maďarov. Zbieranie dát o prenasledovaní Slovákov počas vojny, o vyvážaní slovenských detí. Úradné záležitosti.

Zápisnica schôdzky Klubu slovenských poslancov, dňa 25. novembra 1918

Na počiatku schôdzky prečítal Dr. Fábry správu výkonného výboru Slovenskej národnej rady zostavenú pánom Matúšom Dulom. Správa táto priložená je ku zápisnici.

Zatým referoval Dr. Fábry históriu vyjednávania Národnej rady s maďarskou vládou v nasledovnom: 4. novembra prišiel sekretár zahraničných záležitostí maďarskej vlády Diner-Dénes⁴⁵ k dr. Stodolovi a žiadal o *kooperáciu* ohľadom udržania poriadku a pokoja, ohľadom obsadenia hlavných županstiev a ohľadom účasti pri voľbách. Dva posledné body boli odvrhnuté, ohľadom prvého podaná bola správa *skrze* viedenského splnomocnenca Tusara⁴⁶ našej vláde *a taktiež martinskej* Národnej rade.

⁴⁵ József Diner-Dénes, (1857, Liptovský Svätý Mikuláš – 1937, Paríž), sociálnodemo-kratický novinár a politik, teoretik umenia. Karolyiho vláda ho v roku 1918 vymenovala za štátneho tajomníka pre zahraničné záležitosti. Spolupracovník socialistickej Populaire, patril do kruhu priateľov Leona Bluma.

⁴⁶ Vlastimil Tusar (1880, Praha – 1924, Berlín), novinár, sociálnodemo-kratický politik, druhý predseda vlády ČSR. V rokoch 1918 – 1919 pôsobil vo Viedni ako vyjednávač s predstaviteľmi Rakúska.

Kým by ešte odpoveď bola mohla dôjsť, prišiel k dr. Stodolovi komisár Fényes a navrhoval, či by nemohol maďarský komisariát a Národná rada slovenská kooperovať ohľadom udržania verejného poriadku. Fábry bol práve v Pešti, dal sa s *martinskou* Národnou radou do telefonického spojenia; *martinská* Národná rada dala mu poverenie, aby vypočul ponuku maďarskej vlády. Na to dr. Fábry oslovil Fényesa, aby podal osnovu ponuky. Osnova priložená je k zápisnici. Ponevác táto osnova bola neprijateľná, Fábry oslovil maďarskú vládu, aby osnovu pôvodnú prepracovala v prijateľných zásadách. Bola predložená *teda* osnova druhá, ktorá priložená je tiež k zápisnici. Túto osnovu ako prijateľnú prevzal Fábry nezáväzne, že ju predloží Slovenskej národnej rade. Jedná sa teraz o vyjednávanie na základe tejto osnovy. Dr. Fábry je proti prijatiu maďarskej ponuky z nasledovných príčin: Maďari chcú dokázať hotovým faktom, že sú ich nemzetörségi [milície, národné gardy], ktoré tvoria obídenním podmienok prímeria, dľa ktorých môžu pod zbraňou držať len šesť divízií, potrebné, lebo ich potrebujú aj Slováci. Ďalej my nemôžeme prijímať peniaze od maďarskej vlády. Po tretie – návrhy maďarské nedajú sa i tak previesť. Nemáme žiadnej záruky, že by Maďari boli vstave úmluvu dodržať, však je v maďarskom vojenskom ministerstve úplná anarchia a nemajú moc ani nad vlastnými ľuďmi. Na toto dr. Fábry uvádza ako príklad *aretovanie* [uväznenie] Dulu.

Dr. Bella zhrňuje referát dr. Fábryho a list výkonného výboru v ten zmysel, že z Martina stavajú alternatívu: lebo pošleme dostatočné vojsko, alebo sme nútení vyjednávať s maďarskou vládou. Je teda otázka, akú úpravu máme dať martinskej Národnej rade ohľadom vyjednávania. Dr. Bella mieni, že maďarská vláda chce sa pred Dohodou preukázať, že vyjednávala so Slovákmi dľa Wilsonových zásad a že sa bude vstave s nami i dohodnúť.

Minister dr. Šrobár honoruje dôvody, ktoré podal dr. Fábry. Naša vláda je tiež tej samej mienky. Ide len o to, či preťahovať vyjednávania za pár dní, kým dôjde dohodové vojsko, poťážne légie, ktoré odchodia 26.eho z Pulje. Do merita sa ale púšťať nesmieme.

Juriga je tej mienky, že sme v otázke vyjednávania alebo nevyjednávania už zaujali stanovisko. Treba Martinu dať úpravu v tom zmysle, že Národná rada nie je oprávnená vyjednávať, ale nech sa maďarská vláda upraví, aby sa obrátila priamo na našu pražskú vládu.

Dr. Ivanka mieni, že treba vyhrať čas. Musíme počítať, že potrvá jeden až dva týždne, kým sa vojská budú môcť uplatniť. Dovtedy musíme sa snažiť zachrániť našich ľudí. Otázka teritória *môže sa naťahovať bez xxx, bez záväzkov dotiaľ*.

Dr. Šrobár dôvodí, že Národná rada kladie nám zodpovednosť, ktorej sa vyhnúť nemôžeme. Môže sa stať, že maďarské bandy vtrhnú k našim ľuďom. Prelievaniu krvi, šikany maďarskej musíme sa snažiť zamedziť, skrotiť tie pudy v našom nepriateľovi. Vyjednanie ale, jestli má byť vedené, musí byť prevádzané zručne, aby sa ničoho nemohli chytiť.

Dr. Bella mieni, že pretože *by* i takéto preťahovanie bolo vyjednaním a je to otázka veľmi zásadná, treba upovedomiť o všetkom ministerskú radu, aby tej zodpovednosti na nás bolo čím menej.

Na informáciu prečíta Botto proklamáciu K slovenskému ľudu, ktorú podpísal ministerský predseda dr. Kramář, minister dr. Šrobár a podpredseda snemovne dr. Bella. Proklamácia je priložená k zápisnici.

Horváth dotvrďuje, že maďarská vláda nie je pánom situácie. Veľmi preťahovať nemožno, lebo Maďari nedávajú živnosť, ba vyvážajú ju. V niektorých krajoch je už hlad. Do proklamácie bolo by dobre doložiť, čo zamýšľame s maďarským úradníctvom a vysvetliť, že ak je aprovizácia nedostatočná, je na vine maďarská vláda.

Dr. Šrobár mieni, že tá proklamácia sa nedostane do širokých vrstiev. A jestli aj áno, ľud vie rozoznať, kto mu zásoby zobral.

Dr. Dérer navrhuje k informovaniu českých socialistických strán vyslať na ich zajtrajšiu poradu Horvátha a Lehotského.

Dr. Bella zhrňuje dosiaľ prednesené mienky ohľadom odpovede martinskej Národnej rade. Jeden návrh je, aby sa do vyjednávania – nemeritórneho – pustili a hľadeli preťahovať, druhý, aby maďarská vláda bolo cieľom vyjednávania upravená na vládu našej republiky.

Dr. Fábry spytuje sa ale, ako sa majú Slováci doma chovať, jestli následkom pretrhnutia vyjednávania Maďari odzbroja slovenské národné gardy a zavedú na Slovensku hrôzovládu?

Po krátkej debate, v ktorej dôvodil zvlášť dr. Ivanka za to, aby sa bez obliga vyjednávalo, ešte raz kládol dôraz dr. Bella na to, aby sme predostreli záležitosť predsedovi ministerstva dr. Kramářovi. Ak sa vyjednáva, je to predsa len diplomatický akt. Maďari s tým sledujú istý cieľ.

Rotnágľ prízvukuje, že musíme byť v takýchto zásadných veciach dôslední. Keď sme to už raz tak ustálili, nemôžeme Národnej rade dať inú úpravu, len aby upravila maďarskú vládu na vládu československú.

Dr. Medvecký mieni, že by martinská Národná rada mohla byť sprostredkovateľom, mohla by byť našou vládou poverená, aby vyjednávala. Tej samej myšlienky je i Horváth.

Dr. Ivanka zdôrazňuje, že záležitosti slovenské nemožno porovnávať s tunajšími. U nás sú dve brachiá. To je skutočnosť, ktorú nemožno nevidieť. Jestli sa Slováci postavia na to stanovisko, že s Maďarmi nechcú mať ničoho, bude sa chovať maďarská vláda, ako by bola s nami na vojnovej nohe a dá voľnú ruku bandám, реквизиции⁴⁷, prenasledovaniu. Musíme otázku považovať za lokálnu a nie štátoprávnú. V takej lokálnej záležitosti môže martinská Národná rada preťahovať vyjednávanie s Maďarmi, poskytovať im nádej za týždeň-dva, kým Martinci nebudú z ťažkej múry oslobodení. Nevidí v tom, keď martinská Národná rada bude zamieňať len v otázke verejného poriadku kuriérov, narušenie nášho princípu.

Rotnágel dopúšťa, že je to chúlостivá otázka. Ale on sa bojí, že by Maďari tieto vyjednávania zneužili voči Dohode. Vážnejší je princíp ako chvíľkové zažehnanie nebezpečenstva. Ale naše stanovisko nech je podoprené stanoviskom vlády.

Klub zatým uzniesol sa, že je vo väčšine za to, aby maďarská vláda bola upravená cieľom vyjednávania na pražskú vládu, ale má sa vyžiadať od ministerského predsedu dobrozdanie. Týmto cieľom vysiela sa dr. Ivanka, dr. Dérer a Houdek s pritiahnutím dr. Fábryho k ministerskému predsedovi.

Zatým bola predčítaná zápisnica trenčianskej Národnej rady, pripojená k zápisnici. Dr. Bella dokladá, že i v senicko-holíčskom okrese bolo väčšie množstvo Židov a Maďarov internovaných. Čo my k tomuto povedať môžeme, je informatívne, a môžeme to

⁴⁷ Zabavenie, zhabanie z moci úradnej

oznámiť vojenskému veliteľstvu a vláde. Treba uvážiť, či takýmto pokračovaním nezapríčiníme internovanie našich ľudí.

Dr. Beniač je zo zásady demokratickej proti každému internovaniu, zvlášť proti tomu, aby sa internovanie prevádzalo v tak veľkej miere.

Juriga myslí, že tu nerozhodujú teoretické, *lež* praktické otázky. *Lež* musíme Národné rady upozorniť, že ony sú v tom nie oprávnené. Jestli ony považujú za potrebné niekoho internovať, nech to oznámia ministerstvu vojny a ministerstvu vnútra. Tá trojčlenná deputácia nech i na toto upozorní dr. Kramáľa. Len z kriminálneho ohľadu slobodno internovať.

Rotnágl pripomína, že ako takéto internovania vznikli. Internovanie bolo odôvodnené tým, že za československého frontu najímali tí ľudia vojakov proti nám. Odporúča zápisnicu trenčianskej Národnej rady vziať na vedomie.

Dr. Dérer mieni, aby sa otázka predložila v rozhovore dr. Kramářovi, on povie, komu to máme oznámiť.

Uznesené konečne predniesť záležitosť v brannom výbore, poťažne ju predostrieť min. *národnej obrany*.

Predsedajúci dr. Bella oznamuje, že Viliam Černo, ktorý podal písomný referát zo svojej cesty na Slovensku, stavia sa Klubu k dispozícii. Ponevác ho definitívne aplikovať ešte nemôžeme, odporúča, aby bol vyslaný do snemovej kancelárie ako prekladateľ slovenských rečí. Prijaté.

Ohľadom slovenského stenografa oznámiť dr. Bella, že máme jediného slovenského stenografa, učiteľa Šúra, ktorý zostavil i učebnicu slovenskej stenografie. Uzavreté informovať sa

o dôchodku stenografov a s označením platu Šúra povolať za slovenského stenografa.

Dr. Dérer predkladá dopis na dr. Štúra do Trenčína, aby sa postaral behom týždňa o zozbieranie dát pri trenčianskom, bytčianskom, bánovskom a novomestskom súde ohľadom prenasledovania Slovákov počas vojny, taktiež v sirotskej stolici⁴⁸ ohľadom odvážania slovenských detí na maďarské krajie.

Prípis vzal sa v známosť a bol poslaný.

Dr. Bella žiada ďalej, aby členovia odborov pre prípravu k mierovej konferencii podali referáty o výsledku ich práce. Referoval kladne len Houdek, že s Hrušovským prezrel štatistický úrad univerzitnej knihovne a vypísal odtiaľ zoznam kníh, ktoré sa týkajú tých otázok. Hodžovi do Pešti písal, aby zozbieral tam podobné brožúry a knihy. V muzeálnej knihovni zbierajú dáta Štetka, Hrušovský z ročníkov Národných Novín.

Houdek oznamuje ďalej, že na Hrade, v Ústave šlechtičen⁴⁹, zriadila sa z českej strany *komisia* pre prípravné práce. Treba do tej komisie pribrať naše odbory, tak pri kooperácii ľahšie zozbierajú dáta.

Dr. Bella navrhuje tiež spojenie slovenských odborov s českými. Naše memorandum nebolo by nikdy hotové, lebo nemáme s domovom, s prameňmi a ľuďmi spojenie. Keď splynieme s českými odbormi, budú hotové miestnosti k práci, budú pramene, pomôcky po ruke.

⁴⁸ Sirotská stolica – inštancia pri úradoch, ktorá mala v evidencii siroty alebo polosiroty a starala sa o ne.

⁴⁹ Tereziánsky ústav šlechtičen, niekdajší renesančný Rožmberský palác, je rozľahlá barokovo-klasicistická palácová stavba v areáli Pražského hradu.

Klub poveril Houdka, aby sa dal ohľadom tejto otázky s predsedom českej komisie dr. Slavíkom do spojenia.

Ďalej prečítaný bol referát z Prešporka na základe údajov pani Ivankovej. Referát pripojený je k zápisnici.

Dr. Bella navrhuje, aby bol niekto poverený s organizovaním práce a zriadením kancelárie. Vždy viac ľudí stavia sa nám k dispozícii, ale práca ich nie je upravená, zriadená.

Prof. dr. Vlček informuje Klub o tom, kto dosiaľ v kancelárii našej pracuje (Lothar Suchý a dr. Šebesta) a prosí tých v kancelárii ponechať.

Klub poveruje Viliama Černu, aby kanceláriu zriadil, všetkých pracovníkov v evidencii držal a vydeľoval im prácu.

Ďalej odporúča dr. Dérer kapitána Hergotta, ktorý dal sa nám k dispozícii, prideliť Hodžovi, ako informátora dohodových vojenských kruhov. Prijaté.

Dr. Medvecký narádza, aby sme sa mestu Prahe poďakovali za výhody, poskytnutú nám lacnejšiu xxx. Prijaté s dokladom, že sa poďakovanie má vysloviť listovne.

Hrušovský predkladá k zápisnici pripojené dva návrhy. Prvý určené oznámiť ústne trojčlennou deputáciou ministerskému predsedovi dr. Kramářovi, druhý prijatý.

Predsedníctvo predkladá pamätný spis českých úředníků účetných. Spis vydáva sa patričnému výboru.

Do Kladna na prednáškový večierok, ktorý má byť nasledujúcu sobotu, bol vyslaný dr. Bella, dr. Ivanka, Adolf Horváth a dr. Slávik.

Na poradu českých socialistických strán vysielala Klub Lehotského, Horvátha, Dérera a Ivanku.

Nadp. Ročák predkladá Klubu svoj elaborát v otázke katastrálnych aparátov. Po krátkej debate Klub s odporúčaním upravuje nadp. Ročáka, aby elaborát predložil min. verejných prác k uváženiu.

Tým sa zasadnutie skončilo.

8. Praha, 26. novembra 1918. Zápisnica schôdzky KSP

(Parlamentný archív K NR SR, fond KSP, rukopis/strojepis)

Otázka dodania uhlia pre Maďarsko za odsun maďarských vojsk a aprovizáciu Slovenska (z maďarských krajov), potreba stanoviť etnografické hranice, Slováci si majú určiť kontrolné orgány do komisie na delenie uhlia. Prednášky o situácii na Slovensku pre české i slovenské obyvateľstvo, mala by sa nimi poveriť Čs. jednota. Otázka pripojenia Lučenca k ČSR.

Zápisnica schôdzky Klubu slovenských poslancov, dňa 26. novembra 1918

Predsedajúci dr. Okánik oznamuje, že prišla k vláde deputácia maďarskej vlády *vyjednávať* o prepustenie uhlia. Minister Staněk žiada si, aby sa *na* vyjednávaní Slovenský klub dal dvoma-troma členmi zastúpiť.

Dr. Ivanka zdôrazňuje, že Česi dľa reči ministra Staňka sami nemajú dost' uhlia. No nám treba zaujať zásadné stanovisko. A to mohlo by byť takéto: dáme uhlie, jestli maďarské vojská vyťahnu *všetky vojská* zo slovenského územia, dľa postupu českých vojsk. To bol by základ ďalšieho vyjednávania. Predmetom vyjednávania mohla by byť aprovizácia Slovenska a Česka.

Juriga mieni, že by bolo treba požadovať, aby Maďari dali naspäť, čo nám vzali.

Dr. Okánik je toho náhľadu, že je otázka tá, čo ohľadom aprovizácie žiadame, otázkou aprovizačného ministerstva.

Juriga zdôrazňuje, že aprovizácia Slovenska, nakoľko by bola nedostatočná, je i tak povinnosťou maďarskej vlády, lebo ona previedla u nás rekvizície a odvážala zásoby. Maďari ale musia dať náhradu *i* Čechom. Netreba teda len číročisté slovenské

stanovisko zaujať, ale ako tretiu podmienku stanoviť, aby Maďari za uhlie prepustili múku alebo iné produkty Česku.

Rotnágľ kladie dôraz na to, že treba žiadať, aby tie rekompenzácie za uhlie boli poskytnuté z maďarských krajov.

Lehotský upozorňuje, že i na Slovensku, ktoré je dosiaľ v maďarských rukách, sú priemyselné podniky. Treba teda stanoviť maďarskej vláde podmienku, aby z prepusteného uhlia tieto tiež zásobila.

Dr. Okánik dôvodí, že okupáciou, teda prvou podmienkou, bola by riešená i táto otázka. Čo je okupované, to samozrejme opatrí uhlím československá vláda.

Houdek žiada prvú podmienku tak formulovať, aby sa nekládol odpor československému vojsku pri jeho postupovaní. *Lež* tu potrebné je stanoviť hranice *približne* etnografické.

Horváth je toho názoru, že Maďari na naše podmienky nepristanú. V tom páde narádza do komisie, ktorá bude rozdeľovať uhlie z maďarskej strany na jednotlivé podniky, *stanoviť si* naše kontrolné orgány.

Klub vyslal k vyjednávaniu *zo svojej strany* Jurigu, Lehotského a dr. Ivanku, aby v tom zmysle zastupovali Klub, ako to bolo poradou ustálené.

Dr. Ivanka oznamuje, že ho poslanec Černý požiadal, aby Klub vyslal dvoch prednášateľov do Národného domu na Kráľovské Vinohrady. Prednáška má sa konať pravdepodobne v nedeľu večer. Klub vyslala Jurigu a dr. Medveckého.

Dr. Kolísek referujúc o svojej prednáške v Plzni, avizuje, že plzenský odbor Československej jednoty požiadal Klub tiež

písomne, aby vyslal do Plzne aspoň troch prednášateľov o politickej situácii na Slovensku. – Ďalej oznamuje dr. Kolísek, že minister Prášek⁵⁰ žiada dvoch dobre kvalifikovaných úradníkov Slovákov do svojho ministerstva, a okrem toho ešte jedného *konzultanta*, trebárs roľníka, bez akademického vzdelania, maďarského absolventa hospodárskej školy. Prosí o veci uvažovať.

Juriga mieni, že aby všetky prednášky, *resp. usporadovanie prednášok* o Slovensku vzala do ruky Československá jednota. Tým by bolo vytvorené, aby jednotlivé strany alebo jednotlivci použili našich prednášok pre svoje politické ciele. Ďalej mohla by Československá jednota z toho mať dôchodok, rozšíriť si členstvo.

Houdek je zásadne proti usporadovaniu takýchto prednášok, lebo nás hatia v inej práci.

Dr. Ivanka zdôrazňuje potrebu prednášok. Česká široká verejnosť má celkom zvrátené pochopy o Slovensku. Práve dnes, keď chceme budiť záujem za Slovensko, musíme takéto prednášky usporadovať.

Rotnágl odporúča oznámiť v novinách, aby sa korporácie, mestá atď., ktoré chcú zriaďovať prednášky o Slovensku, obrátili o sprostredkovanie na Československú jednotu.

Štefánek narádza privátne vyzvať sociálnodemokratickú stranu, aby takéto prednášky tiež zriaďovala.

⁵⁰ Karel Prášek (1868, Hřivno – 1932, Košetice), statkár, poslanec a senátor NZ, agrárnik, minister poľnohospodárstva vo vláдах K. Kramáři i V. Tusara.

Houdek na dôvodenie dr. Ivanku poznamenáva, že on je nie proti usporadovaniu prednášok, akoby nevidel potrebu toho, ale len preto, lebo keď po celých Čechách pôjdeme, sme prednáškovou komisiou a nemôžeme svoje vážnejšie práce vykonávať.

Houdek predstavuje Klubu podplukovníka Ružičku z Lučenca, cestou ktorého žiada si dr. Bazovský úpravu. Podplukovník Ružička predkladá otázku dr. Bazovského, kedy dôjde československé vojsko pod vedením dohody do Lučenca a žiada uistenie, či Lučenec bude patriť k československému štátu. Ďalej žiada úpravy, čo majú v Lučenci podniknúť, taktiež úpravu pre svoju osobu.

Houdek navrhuje, aby v Lučenci predbežne neorganizovali nič, lež vyčkali, až dohodové vojsko ta príde. Dovtedy nech pán podplukovník zbiera dáta k zorganizovaniu 25. pluku. Dr. Bazovského a našich ľudí nech ubezpečí, že Lučenec bude patriť istotne k Československej republike.

Klub dal úpravu podplukovníkovi Ružičkovi v tomto zmysle, začím dr. Okánik schôdzku zakľúčil.

9. **Praha, 27. novembra 1918. Zápisnica schôdzky KSP**

(Parlamentný archív K NR SR, fond KSP, rukopis/strojopis)

Kramář proti akémukoľvek vyjednávaniu SNR s maďarskou vládou. Proklamácia maďarskej vlády na všetky národy Uhorska – reakciou má byť vydanie Ohlasu na slovenský ľud. Výbor pre slovenské veci má byť aj v spojení s vládou. Stranícke boje v NZ, post predsedu živnostenského výboru ponúkli Slovákom (Houdek); Slováci majú v parlamente vyvažovať situáciu. Otázka inkompatibility mandátov (či je zlučiteľné miesto poslanca so štátnym tajomníkom, resp. županom). Ústavný výbor – volebný poriadok v obciach, diskusia, či obecné voľby vôbec v tomto čase uskutočniť. Finančný výbor – vojnové pôžičky. Snemová knižnica s čítárňou, vypracovanie zoznamu požadovaných kníh. Organizačné záležitosti Klubu; stanovenie členského, žiadosť A. Masarykovej o členstvo v Klube, miestnosti pre Klub, zástupca Klubu do Moravského kola, ďalšie personálie.

Zápisnica schôdzky Klubu slovenských poslancov, dňa 27. novembra 1918

Po prečítaní a uhodnovernení posledných štyroch zápisníc ustálený bol klubový príspevok vo výške 50 korún mesačne pre členov poslancov. Pre neposlancov sa poplatok predbežne neustálil.

Dr. Dérer referuje, že dr. Kramář potvrdil pred deputáciou, vyslanou uzavretím Klubu z predošlého dňa k nemu, že je proti akémukoľvek vyjednávaniu martinskej Národnej rady s maďarskou vládou.

Klub následkom toho poveruje dr. Déreera, aby inštrukcie pre martinskú Národnú radu týmto doplnil.

Predsedajúci dr. Bella oznamuje, že slečna dr. Alice Masaryková žiada byť prijatá do nášho Klubu. On ju už predom uistil, že ju do nášho Klubu s radosťou prijmemo a že vidíme týmto jej krokom upevnené tie zväzky, ktoré nás k jej otcovi pútajú.

Klub pripojil sa s radosťou k náhľadu dr. Bellu a poveril prezídium, aby to slečne dr. Masarykovej oznámilo.

Ďalej oznamuje dr. Bella, že maďarská vláda vydala proklamáciu na všetky národy Uhorska. Proklamácia je nebezpečne štylizovaná, ač na západe vylúdi úsmev, na východných našich krajoch môže spôsobiť u ľudu rozruch duše. Odporúča, aby Klub na proklamáciu odpovedal, vyzdvihol jej negatívnu stránku, poukázal na podvodný úmysel a vyzval ľud, aby sa držal stranou. Vypracovaním odpovede, ohlasu na slovenský ľud, poveruje Klub dr. Bellu, dr. Šrobára, Bottu a dr. Medveckého.

V otázke nového výboru pre slovenské veci referuje dr. Bella, že návrh na zriadenie predložil schôdzke predsedov. Našiel tam úplné porozumenie. Vyvinula sa dlhá debata, ktorá smerovala k rozšíreniu právomoci nádejného výboru. Väčšina žiadala, aby výbor ten nebol len snemovým výborom, ale bol v spojení s vládou a aby vláda nemohla bez neho rozhodovať vo vážnych, Slovenska sa týkajúcich veciach. Konečne sa jednodhlasne uzavrelo, že sa výbor utvorí, Slováci majú mať v ňom 9 zástupcov, ostatné strany 7. Dohodnuté ale, **ostat'** v styku s vládou ohľadom utvorenie, poťažne právomoci výboru. Po krátkej debatae ustanovené, že 9 členov výboru bude menovaných Klubom až neskôr, keď sa výbor utvorí a keď budú i tí poslanci prítomní, ktorí sú hatení dosiaľ v príchode do Prahy.

Ďalej referuje dr. Bella, že ohľadom zaplnenia predsedníckych miest v jednotlivých výboroch, zvlášť v živnostenskom, je veľký antagonizmus medzi jednotlivými stranami českými, menovite medzi socialistami a štátoprávnymi demokratmi. Ponevác kompromisu dosiahnuť nemožno a parlamentárna práca je zrovna *znebezpečená*, bol podaný v schôdzi predsedov

návrh, aby predsedníctvo živnostenského výboru prepustil Slovákom. Štátoprávnicki pristali hneď, Národní sociáli *pristanú* pravdepodobne tiež – a následkom toho je dr. Bella poverený, aby oslovil Klub, že by predsedu menoval. Odporúča člena živnostenského výboru Houdeka menovať.

Štefánek vystríha, aby sme sa chovali v straníckych bojoch jednotlivých strán veľmi opatrne. Upozorňuje, že akokoľvek sa držíme nestranne, nebude sa nám možno ubrániť občas, aby sme nenarazili na stranickosť. Vystríha členov Klubu, aby sa nedali strhnúť ani jednotlivcami ani stranami do bojov strán. Preto odporúča predsedníctvo v živnostenskom výbore neprijat', lebo si tým môžeme pritiahnúť tajný hnev oboch strán.

Dr. Bella vysvetľuje, že situácia je tak zaostrená, že inak nemožno tú otázku stranícku riešiť, len tým jediným **xxx**, aby predsedom bol Slovák.

Rotnágl poznamenáva, že je takáto príležitosť najlepšou k tomu, politicky vyrovnávať medzi členmi, tohto sa musíme chopiť. Predseda-Slovák bude stáť nad stranami.

Uzavreté, za predsedu živnostenského výboru, jestli sa strany inak nedohodnú, kandidovať Houdeka.

Potom oznámil dr. Bella, že Slováci sú predsedami v zahraničnom, zemedelskom a *imunitnom* výbore.

Dr. Kolísek oznamuje, že zástupca zverolekárskej organizácie dr. Pfaff žiada menovať zverolekára z Hodonína Černouška zástupcom Slovákov v organizácii.

Klub vyslovil, že je v záležitosti tejto nie kompetentný rozhodovať s poznámkou, že zástupca slovenských zverolekárov nemal by predbežne ani koho zastupovať.

Dr. Bella predkladá Klubu návrh, aby, pretože Klub potrebuje klubové miestnosti – nielen počas zasadania snemu, ale aj inokedy, *boli takéto miestnosti hľadané* a aby bol požiadaný Rotnágľ, aby bol tak láskavý, priradené 2 – 3 miestnosti v meste hľadať, do ktorých by bolo možno uvádzať aj hostí z vonkova.

Rotnágľ prosbe ochotne vyhovie; až miestnosti prípadne i v hoteli alebo v niektorom hostinci nájde, upovedomí predsedu a zapisníka, ktorí majú si miestnosti obzrieť.

~~*S týmto v spojení bol klubový poplatok xxxianý mesačne na 50 korún.*~~

Dr. Bella oznamuje ďalej, že sa na porade predsedov uzavrelo zriadiť snemovnú knihovnu. Máme podať zoznam všetkých kníh slovenských a maďarských, ktoré tam žiadame mať.

Klub poveril zostavením zoznamu *tých kníh* Votrubu, Vlčka a Medveckého.

Ďalej uzavreté je na porade predsedov zriadenie čítárne. Každá strana má menovať dozorca do čítárne, ktorý by sa staral o objednanie všetkých novín, časopisov, revue. Klub menuje dozorcom čítárne dr. Hallu.

Dr. Bella následkom uzavretia porady predsedov vyzýva poslancov, aby predložili cestovné výlohy, ktoré vyskytli sa prvou cestou do Prahy, u Národného zhromaždenia.

Na otázku viacerých, aké výdavky sú do tých cestovných trov zahrnuté, sľúbil dr. Bella, že sa o tom *ešte* informuje.

Juriga poznamenáva, že tí, ktorí cestujú *i teraz ešte* ďalej, než siahajú české železnice, mali by dostať vynahradené cestovné výlohy, kým sú nútení cestovať cudzím územím, pre ktoré voľná *karta* neplatí.

Dr. Bella oznamuje, že ho Moravské kolo⁵¹, do ktorého združení sú všetci poslanci-Moravania, vyzvalo, aby Slovenský klub dal sa v ňom zastúpiť tromi členmi.

Klub vysielala dr. Okánika, dr. Blahu a Jurigu.

Dr. Bella oznamuje, že mládež štátoprávno-demokratická usporaduje 13. decembra večierok, na ktorom účinkuje i [česká operná speváčka Ema] Destinová, a vyzvala dr. Šrobára, aby na večierku prednášal. Jestli by Šrobár prednášať nemohol, žiada vyslať iného člena. Čistý zisk venujú pre Slovákov vojnou poškodených. Klub vysielala na ten prípad dr. Medveckého. (Má sa odpovedať na adresu Josef Titera, Praha II, Vodičkova 19.)

Predseda oznamuje, že v piatok mal prednášať Kálal⁵² vo Vodňanoch, v sobotu v Protivíně, v nedeľu v Písku. Poneváž Kálal prednášku odriekol, prosí dr. Kaňka z Vodňan, aby Klub vyslal iného prednášateľa. Klub vysielala dr. Ivanku.

Zatým rozvinula sa *krátka* debata o zaplnení troch *ministrom* *Práškom* Slovákom ponúkaných úradníckych miest

⁵¹ Neformálne zoskupenie poslancov NZ všetkých politických strán pôsobiacich na Morave, ktoré sa stretávalo na spoločných poradách.

⁵² Karel Kálal (1860, Rakov – 1930, Praha), učiteľ, spisovateľ, organizátor školstva. V roku 1907 po udalostiach v Černej spoluautor listov nositeľovi Nobelovej ceny Bjørnstjernovi Bjørnsonovi.

v *ministerstve zemedelstva*, čo predniesol bol už predošlého dňa dr. Kolísek. Klub určil záležitosťou poveriť Janšáka, ktorého má zápisník listovne upozorniť na Švorca z Báhoňa, *Konštantína Fajnora* z Lučenca.

Dr. Medvecký predkladá na rozmysľanie, koho by Klub odporúčal dvornému radovi Pantůčkovi⁵³ k najvyššiemu súdu. Potrební sú dvaja starší advokáti za sudcov a dvaja mladší za sekretárov.

Ďalej vyžiadal si dr. Medvecký mienku Klubu v otázke, či štátny tajomník môže byť poslancom. Vládny návrh ohľadom tohto je práve pred ústavným výborom. Dr. Medvecký mieni v ústavnom výbore podať návrh, aby štátni sekretári mohli byť poslancami a chce žiadať, aby k najväznejším ministerstvám boli vymenovaní za štátnych sekretárov Slováci. Keďby 10 najzapracovanejších Slovákov malo byť sekčnými šéfmi, asi 10 županmi – by z 50 slovenských poslancov práve tie najlepšie sily boli odtiahnuté od parlamentárnej práce. Preto chce hore uvedené navrhnúť.

Juriga mieni, že je to zásada demokratická, aby sa nikomu neodoberala možnosť byť poslancom.

Dr. Dérer je za Medveckého návrh preto, lebo by sa inak slovenskí sekční šéfovia potažne štátni tajomníci zbyrokratizovali a stratili by kontakt zo Slovenskom. Kdežto keď by štátny tajomník bol voliteľný, malo by na neho parlamentné zastupiteľstvo veľký vplyv. Za inkompatibilné poslanectvo so štátnym sekretárstvom nepovažuje.

⁵³ Ferdinand Pantůček (1863, Hlinsko – 1925, Praha), právnik a politik. Od roku 1918 prvý prezident Najvyššieho správneho súdu ČSR.

Dr. Medvecký pripomína ešte, že pokiaľ je návrh zákona vládny, musíme sa dať do potyky s ministrom dr. Šrobárom. Keby sme si vymohli, že by štátny sekretár bol Slovák, vymohli by sme si tým ešte právo, aby sme boli zastúpení vo vláde a zväčšovalo by to, keby štátny sekretár mohol byť poslancom, parlamentárnu zodpovednosť. Slovenskú verejnosť by viacej uspokojilo, keby napríklad na interpeláciu ohľadom slovenského školstva odpovedal štátny sekretár Slovák-Vlček. Ak bude mať naša vláda expozitúru v slovenskom centre, mohol by Slovák štátny sekretár tam za istú dobu, povedzme za štvrt' roku raz, na pár dní udeľovať audiencie.

Klub ustálil, aby sa v tejto otázke dali členovia ústavného výboru dr. Dérer a dr. Medvecký do spojenia s dr. Šrobárom.

Pilát predkladá otázku, či minister skutočne má právo zamedziť menovanie štátneho sekretára. Minister Zahradník⁵⁴ vyslovil sa, že štátneho sekretára nepotrebuje. Bolo by treba vypovedať, že vo všetkých ministerstvách majú byť štátni sekretári.

Dr. Dérer poznamenáva, že v osnove zákona miesto slova „môže“ navrhne slovo „musí“.

Dr. Dérer podáva referát o zasadnutí ústavného výboru o volebnom ráde v obciach. Oznamuje, že na jeho návrh znížili aktívne volebné právo do obcí z 24 na 21 rokov. Návrh uvádza volebnú povinnosť a pomerné zastúpenie s hlasovaním na listy. Predpokladom zákonnej predlohy je zriadenie každej obce dľa strán. Odporúča celú predlohu pojednať podrobne na osobitnej schôdzke Klubu.

⁵⁴ Isidor resp. Bohdan Zahradník (1864, Hostačov – 1926, Viedeň), katolícky kňaz, diplomat, knihovník. Poslanec NZ, agrárnik, minister železníc vo vláde K. Kramáňa.

Po krátkej debате uzavrel Klub, že predlohu pojedná na jednej z najbližších schôdzok.

Pilát predkladá otázku, či vôbec pristúpiť k prípravnej práci volieb do obcí, či by sa na Slovensku nemala ústavná činnosť zastaviť na istý čas.

Dr. Okánik dôvodí, že my nie sme v stave spraviť poriadok, kým ústava u nás neplatí.

Pilát má obavu zvlášť ohľadom východných krajov.

Juriga protirečí zásadne Pilátovi. Slováci nie sú tak maloletí na ústavný život, ako si Pilát myslí. Uhorsko bolo zvláštnou zemou politiky. Potom nová ústava nemôže donášať menej práv, ako slovenský človek mal. Maďari by to proti nám využili. Ľud potrebuje voľby.

Pilát súhlasí s Jurigom, má len o mestá obavy, kde Slováci majú minority. Do takých bude treba menovať komisárov.

Pilát referuje ďalej o schôdzi finančného výboru. Predkladá dôležitú vec, aby sa peňažným ústavom v porozumení s ministrom Rašinom⁵⁵ dal pokyn ohľadom ich majetku vo vojnových pôžičkách.

Dr. Bella vyslovuje uzavretie, že v tejto otázke má ísť k dr. Rašínovi Pilát a dr. Medvecký.

Hrušovský súri predpráce k mierovej konferencii.

⁵⁵ Alois Rašín (1867, Nechanice – 1923, Praha), ekonóm, poslanec za národných demokratov, prvý minister financií ČSR vo vláde K. Kramáňa, neskôr aj A. Švehlu. Zabitý pri atentáte.

Dr. Dérer uznáva, že jednotliví pracovníci nestačia pre zasadanie rôznych výborov, ku ktorým sa musia pripravovať.

Štefánek súri zaopatrenie patričnej literatúry a navrhuje vyslať kuriéra do Pešti.

Pilát žiada, aby kuriér priniesol z Pešti rôzne štatistické výkazy.

Uzavreté, aby každý zostavil, čo z Pešti potrebuje a zoznam *kníh atd.* oddal zápisníkovi dozajtra.

S tým sa zasadnutie skončilo.

10. Praha, 28. novembra 1918. Zápisnica schôdzky KSP

(Parlamentný archív K NR SR, fond KSP, rukopis/strojopis)

Informácie z rokovania kultúrneho výboru – Slovensko potrebuje zvláštnu starostlivosť v otázke umenia a ľudovýchovy. Problém vydania čs. diferenciálneho slovníka. Schôdzka sociálnodemokratickej strany, ktorá má o Slovensku málo informácií, ale vyvíja úsilie pomôcť mu. Majú sa zbierať dáta proti maďarskému zástupcovi na mierovej konferencii, ako aj dáta za jednotlivé odbory. Diskutuje sa Medveckého návrh. Oznam, že do Klubu príde hlavný veliteľ Scheiner poradiť sa o vojenskej situácii na Slovensku. Návrh na zriadenie prechodných pomerov na Slovensku. Problém Východoslovenskej národnej rady, ktorá je za zotrvanie v Uhorsku, majú sa rozširovať propagačné letáky s programom pre slovenský východ. Odsúhlasenie stanov Klubu; ďalšie úradné, personálne, členské záležitosti.

Príloha: Návrh E. Medveckého, kuriérom má byť E. Černo.

Zápisnica schôdzky Klubu slovenských poslancov, dňa 28. novembra 1918

Po uhodnovení zápisnice z predošlého dňa žiada dr. Ivanka na prednášky do Vodňan, Protivína a Písku vyslať dl'a možnosti iného. Klub vysielá Dušana Porubského a dr. Brežného.

Dr. Kolísek podáva správu z kultúrneho výboru, na ktorom podal minister Habrman⁵⁶ svoje expozé, z ktorého vysvitá, že hlavným predmetom rokovania v kultúrnom výbore budú otázky ľudovýchovy, múzeí, obrazární, knižníc, hudby, divadiel, akadémií atď. Dr. Kolísek upozorňuje výbor, že Slovensko potrebuje v tomto ohľade zvláštnej péče, lebo ak české umenie bolo odstrkované, slovenské bolo ubíjané, nemalo možnosť vývinu. Ďalej referuje, že Mácha podal návrh na vydanie diferenciálneho slovníka československého. Kolísek upomínal

⁵⁶ Gustav Habrman (1864, Česká Třebová – 1932, Praha), poslanec a senátor NZ za Čs. sociálnodemokratickú stranu robotnícku, trojnásobný minister školstva, neskôr minister sociálnej starostlivosti. Člen výboru MS.

výbor, že maďarskí publicisti, tak Podhradský v Revue de Hongrie, vyvodí z púhej existencie Kálal-Salvovho diferenciálneho slovníka⁵⁷, že sú Slováci a Česi dva rôzne národy. Preto žiadal, aby otázka slovníka nebola predmetom vládnych výkladov. Upomínal výbor na slovník Kálala a Salvu, na čo výbor uzavrel, aby Kálalov slovník bol doplnený s pričinením samého Kálala. Otázka, kto by slovník vydal, ostala nerozhodnutá. Prosí si informáciu, čo je stanoviskom Klubu v tejto otázke. Ďalej informuje *dr. Kolísek*, že na dnešnej schôdzke kultúrneho výboru bude sa pojednávať návrh [poslanca Antonína] *dr. Uhlířa* o ľudovýchove. Prosí, aby sa tohto zasadnutia viacerí členovia Klubu zúčastnili.

Minister *dr. Šrobár* upozorňuje, že obava Kolíska ohľadom Podhradského a mienky maďarských publicistov nemá byť smerodajná. Nech si Kálal slovník doplní a čím skôr vydá. K zápisnici predošlej schôdze prehovoriac je proti tomu, aby si Klub hľadal miestnosti už teraz v meste, zvlášť v hostincoch. Pre prácu stačí nám predbežne klubová miestnosť v snemovni.

Dr. Kolísek v otázke slovníka predkladá otázku, či by vydavateľom slovníka mal byť privátny podnikateľ, alebo snáď vláda. Jestli nie vláda, či by sa Slovenský klub nemal dohodnúť s Kálalom ohľadom spoluvydavateľstva. Ak by Kálal doplnením slovníka bol poverený, bolo by potrebné, aby boli pribraní najvynikajúcejší pracovníci slovenskí, aby pomocou toho slovníka mohli byť čítané diela Hviezdoslava, Krasku, Rázusa atď.

Botto upozorňuje, že *prof. Vlček* má isté predpráce hotové. Pri vydaní slovníka mohol by mať aj on slovo.

⁵⁷ Dielo Karla Kálala Slovník slovensko-český a česko-slovenský, ktorý vyšiel v spolupráci s vydavateľom Karolom Salvom v Ružomberku, 1896.

Štefánek dôvodí, že dokonalý slovník je dnes vydať nemožné. Môže byť reč len o slovníku pre okamžitú praktickú potrebu. Otázka je aktuálna, ale sa vymyká z rámca našej činnosti. My najviac ak môžeme vyzvať Kálala, aby slovník doplnil a vydal. Na dokonalý slovník Kálal nemá potrebných vedomostí.

Dr. Bella konštatuje, že Klub víta myšlienku slovníka, ale otázku, kto má slovník vydať, nechá neriešenú.

Votruba upozorňuje, že Kálalov slovník je púhym výt'ahom z **Zvonovho** trojjazyčného slovníka.

Predseda júci dr. Bella oznamuje, že redakcia Národnej politiky žiada menovať na Slovensku *plateného* spravodajcu. Klub menuje Tomáša Tvaroška v Skalici.

Ďalej bola predčítaná správa dr. Okánika zo Skalice, pripojená k zápisnici. Uzavreté, že správu má podať dr. Okánik ministromi výživy, pretože sa týka zásobovacieho ústavu pre Slovensko, ako žiadosť Slovenského klubu.

Dr. Ivanka referuje o schôdzke sociálnodemokratickej strany, ktorej zúčastnili sa z našej strany dr. Medvecký, Lehotský, Houdek a dr. Ivanka, ktorí informovali Klub o slovenských pomeroch a zasiahli do debaty. Zo schôdzky odniesli si dojem, že vodcovia, najvynikajúcejší členovia soc. strany, sú nám veľmi naklonení a žiadajú najďalekosiahlejšiu pomoc pre Slovensko. Ale mnohí členovia soc. strany sú vôbec nie informovaní o Slovensku. Na schôdzke bol prijatý kombinovaný návrh [sociálnodemokratických poslancov Františka] Modráčka – [Edmunda] Buriana, v ktorom žiada sa použiť všetkých účelných prostriedkov k ochrane Slovenska. Vyžadovalo by sa, a je to i žiadosťou soc. strany, aby sme sa na klubových schôdzkach čím častejšie zúčastnili.

Ďalej predostiera predsedu príspevok ministra Vrbenského, pripojený k zápisnici.

Dr. Šrobár odporúča dať do slovenských časopisov výzvu, aby sa naši ľudia hlásili, treba sa ale informovať ohľadom plátov žiadaných úradníkov.

Ustálené – v Prahe prítomného Wagnera *hned'* osloviť, aby do služby v ministerstve výživy vstúpil.

Potom upozorňuje dr. Šrobár, že všetky porušenia listových tajností *treba oznámiť* poslancovi dr. *Hodžovi* do Pešti.

Houdek upozorňuje, že dľa správ novin má byť zástupcom Maďarov na mierovej konferencii Wlassics⁵⁸. Treba zbierať dáta, aby sme ho prípadne mohli tam ubíjať jeho vlastnými aktami.

Houdek upozorňuje, že prípravná komisia pre mierovú konferenciu potrebuje stručné dáta z jednotlivých oborov do soboty. Žiada, aby to naše memorandové komisie zostavili. Klub ukladá to za povinnosť jednotlivým k tomu vyznačeným pracovníkom.

Dr. Rotnagl prečítal koncept klubových stanov, ktoré Klub pod dôkladnej debata s niektorými zmenami prijal a od dnešného dňa v platnosť uviedol.

Na podnet Lehotského sa uzavrelo, že sa snemovým zamestnancom z klubovej pokladnice mal *vyasignovať* obnos, aký dávajú iné strany.

⁵⁸ Gyula Wlassics (1852, Zalaegerszeg – 1937, Budapešť), barón, uhorský minister, predseda hornej komory Uhorského snemu v roku 1918; člen Maďarskej akadémie vied.

Ohľadom klubového príspevku mimoriadnych členov-neposlancov sa uzavrelo, že poplatok má byť stanovený z pádu na pád dľa majetkových pomerov jednotlivých členov.

Predčítaný bol dopis ministra dr. Wintra⁵⁹, dľa ktorého potrebuje pre svoje ministérium Slováka znajúceho sociálne pomery Slovenska. Uzavreté informovať sa u ministra, či potrebuje plateného úradníka a či konzulenta.

Prečítané tri prípisy min. zemedelstvá, priložené k zápisnici. Vzaté na vedomie a *prípisy ohľadom týždenných výkazov* rozhodnuté poslať dr. Blahovi.

Dr. Medvecký predkladá návrh, pripojený k zápisnici [v prílohe], cieľom vyslania kuriéra. Prijaté a vysiela sa v zmysle návrhu *za kuriéra Ľudovít Černo*⁶⁰.

Stodola oznamuje, že hlavný veliteľ dr. Scheiner príde 29. novembra o 4. popoludní do Klubu poradiť sa o vojenskej situácii na Slovensku. Vyzýva členov Klubu, aby sa dostavili *na tú schôdzku Klubu*.

Houdek referuje, že obnos 50 000 korún pre slovenské účely bude poukázaný predsedníctvu min. dr. Šrobárovi, ako min. zdravotníctva, ktoré s obnosom zúčtuje. Nech sa zostaví tedy zoznam pracovníkov, aby práca mohla byť podelená a kontrolovaná, kým by bolo umožnené honorovanie.

Dr. Dérer odporúča, aby návrh na zriadenie prechodných pomerov na Slovensku bol daný k vypracovaniu dr.

⁵⁹ Lev Winter (1876, Hroby – 1935, Praha), právnik, poslanec NZ za sociálnodemokratickú stranu a viacnásobný minister sociálnej starostlivosti (1918 – 1920, 1922 – 1926).

⁶⁰ Ľudovít Černo (1884, Komárno – 1953, Bratislava), advokát, publicista, pracovník Národného výboru čs. a Ministerstva s plnou mocou.

Slabeyciusovi⁶¹ s pritiahnutím dr. Brežného. Za základ nech si vezmú návrh dr. Pantůčka. Prijaté. Ďalej upozorňuje dr. Dérer, že na východných stranách Slovenska vydala takzvaná Východná národná rada slovenská⁶² enunciaciu, že chcú zostať v Uhrách. Navrhuje, aby Klub dal do novín osvedčenie, že členovia Východnej slovenskej národnej rady nie sú Slováci.

Minister dr. Šrobár navrhuje napísať leták, v ktorom vysvetlíme, prečo sa slovenské Národné rady na východe neutvárali, a stanovíme program pre slovenský východ. Baluška-Mészáros by letáky rozšíril v Zemplíne, Šariši a v Abaujskej. Dr. Medvecký pripomína, že by bolo účelné preložiť letáky do východného nárečia.

Minister dr. Šrobár dôvodí proti tomu.

Baluška-Mészáros vykladá, ako mieni svoj *úkol* previesť. Zná ľudí na východe, pomocou ktorých by letáky rozšíril.

Dr. Šrobár mieni, že leták treba dať vytlačiť v Martine, odkiaľ ho ľahšie možno dodať na východ.

Po krátkej debате určené najbližšiu schôdzku zadržať 29. t.m. o 3. hod. popoludní.

⁶¹ JUDr. Samuel Slabeycius / Slabeycius (1873, Brezno – 1932, Bratislava), právnik a národno-kultúrny pracovník, po roku 1918 súkromný advokát v Bratislave. Člen SNS a významný organizátor národno-buditeľskej činnosti miestnej inteligencie v Brezne, od roku 1905 v Bratislave. V roku 1918 sa v jeho byte konštituovala bratislavská SNR.

⁶² V novembri 1918 sa začali vytvárať na území Slovenska miestne maďarské Národné rady a ako zamýšľaný protipól SNR vznikla aj Východoslovenská národná rada. Na jej čele stál župný archivár Viktor Dvorčák, ktorý 11. decembra 1918 dokonca vyhlásil Východoslovenskú ľudovú republiku.

Príloha: Návrh Ľudovíta Medveckého

Navrhujem,

aby sa vyslal ako kuriér pán Lajo Černo do Zvolena a Lučenca a tam:

1. nech od dr. Vladimíra Fajnora⁶³ vyžiada presné podrobné, ale stručné dáta o jeho administratívnej afére s mestom Zvolenom, keď mu toto odoprelo právo osadenia sa vo Zvolene.
2. nech od dr. Bazovského v Lučenci vyžiada, spíše a dokladmi opatrí bojkotovú aféru celej society Lučenskej proti nemu pri zakladaní Všeobecnej banky aranžovanú.
3. od našich ľudí vo Zvolene a Lučenci nech si vyžiada aj dáta na druhé tam veľmi krikľavé prevádzané krivdy a útlisky, pri ktorých je rozhodná istota správneho pokračovania slovenských druhov zistená.
4. nech donesie zo Zvolena z knižnice dr. Ľudovíta Medveckého 2 – 3 zväzky „Politické brožúry“ – menovanej zbierky brožúr a spisy vzťahujúce sa na jeho (dr. Medveckého) politický proces v **Kurime** (Šariš) a na slatinskú pravotu s matkou farára spojenú, podobne aj písma o iných a demonštratívnych výčinoch maďarských úradov.

Praha 28. novembra 1918

Ľud. Medvecký

⁶³ Vladimír Fajnor (1875, Senica – 1952, Bratislava), významný právnik, politik, profesor UK. Na prelome rokov 1918/1919 zvolenský župan, od roku 1919 prezident Vrchného súdu v Bratislave, v rokoch 1931 – 1939 prezident Najvyššieho súdu ČSR v Brne. Zastával viackrát aj post ministra v čs. vláde.

Dodatok k návrhu

o vyslaní Laja Černa na cesty:

5. nech v Pešti obstará zakúpenie a expedovanie pre Klub potrebných maďarských kníh – (ako odborník).
6. nech ide z Pešti potom do Skalice a tam nech pracuje pri administrácii a súdobníctve a cestou zozbierané knihy a záznamy nech odošle osobitným poslom do Prahy.

Praha 28/XI 918

Ľud. Medvecký

Do Skalice nech sa predbežne vyšle Štefan Wagner a tam nech dočká Laja Černa.

11. Praha, 29. novembra 1918. Zápisnica schôdzky KSP

(Parlamentný archív K NR SR, fond KSP, rukopis/strojopis)

Ďalšie informácie z kultúrneho výboru. Klub si zriadil kultúrno-katolícky a kultúrno-evanjelický výbor. Návrh proklamácie ako odpovede na ohlas maďarskej vlády. Osobne prítomný veliteľ Scheiner predostrel vojenskú situáciu, spomenul neinformovanosť čs. predstaviteľov v Paríži. Nastolená potreba vojenskej diktatúry na Slovensku, popri ktorej sa má ustanoviť civilná správa; národné rady sa nemajú miešať do vojenských záležitostí, územie Slovenska treba postupne obsadzovať čs. vojskom, s ktorým má postupovať aj župný aparát. Spojenci majú uznať české vojská a pred mierovú konferenciu má prísť už hotová otázka hraníc. Klub vyslovil Scheinerovi vďaku.

Zápisnica schôdzky Klubu slovenských poslancov, dňa 29. novembra 1918

Po uhodnovení predošlej zápisnice referoval dr. Kolísek o druhom zasadnutí kultúrneho výboru. Oznamuje, že adresa Národného zhromaždenia napísaná dr. Herbenom bola na jeho návrh doplnená vyzdvihnutím zásluh Denisových o Slovákov, pripomenutím jeho knihy „Les Slovaques“⁶⁴. Kálal oznámil kultúrnemu výboru, že diferenciálny slovník česko-slovenský vydá sám nákladom Emila Šolca. Zodpovednosť za vedeckú cenu slovníka nesie tedy sám Kálal. Ďalej referoval dr. Kolísek o akcii kultúrneho výboru ohľadom zriadenia nového ministerstva alebo samostatného štátneho úradu „pre národnú osvetu“.

Dr. Slávik vyslovuje žiadosť, aby slovenskí členovia ústavného výboru podporovali túto akciu v ústavnom výbore.

⁶⁴ Ernest Denis (1849, Nîmes – 1921, Paríž), francúzsky historik, politik, slavista, bohemista, profesor na univerzitách, zaslúžil sa o vytvorenie ČSR. V roku 1917 vydal dielo Les Slovaques (Slováci).

Zatým zriadil Klub na návrh Jurigu výbor kultúrno-katolícky a kultúrno-evanjelický. Do prvého menoval dr. Okánika, Jurigu a Hlinku, do druhého Janošku, Čobrdu a Zocha.

Zatým čítal zápisník dve osnovy proklamácie, ktorá má byť odpoveďou na ohlas maďarskej vlády k nemaďarským národom, osnovu dr. Medveckého a dr. Slávika. Klub po **zovrubnej** debate, v ktorej účasť brali Juriga, dr. Bella, Pilát, Stodola, Hrušovský, dr. Dérer, Albíny, Ivanka, Horváth poveril Klub napísaním definitívnej proklamácie s použitím prvých osnov a momentov vyskytých sa v debate, Jána Bottu.

Za týmto prišiel do Klubu hlavný veliteľ československých vojsk dr. Scheiner.

Predsedajúci dr. Bella privítal v mene Klubu dr. Scheinera.

Dr. Scheiner líčil vojenskú situáciu. Oznamil, že sa väčšie oddiely formujú a budú zhromaždené na okolí Uherského Hradišťa. Vojska hlási sa dosť, len zbraní je nie nadostač. Nálada je veľmi dobrá, je isté, že sa teraz už použitím riadneho vojska vyvaruje tým chybám, ktorých sa dopustili dobrovoľnícke oddiely. Dr. Scheiner oznamuje ďalej, že dr. [Bedřich] Štěpánek, prišlý z Paríža, bol úplne neinformovaný o *našich* nesnádzach a práve tak *neinformovaní* boli i členovia našej vlády v Paríži, ktorí odkázali, aby sme obsadili *i* Prešporok a kraje po Dunaj, dľa maximálnych hraníc. Oznamuje ďalej, že bolo od Ententy telegraficky žiadané, aby české vojská autorizovala a vyslovila, že je české vojsko „spojeneckým“ vojskom. Dr. Štěpánek odcestoval do Pešti k francúzskym vojskám žiadať obsadenie Prešporoka. Naše légie v Itálii sú pripravené na cestu, čakajú len uhlie, ktoré im bude poslané z Čiech, aby sa mohli pohnúť. Oznamuje, že sa tvoria slovenské légie na obsadenom území, ktoré budú vriadené do nášho vojska. Mieni tieto informácie

všetky stiahnuť do ich strediska, tam ich zriadiť, organizovať, a tak vysielat' *nazad* na Slovensko. Žiada, aby sa slovenské Národné rady do vojenských záležitostí nemiešali. Preto považuje za potrebné ustanovenie vojenskej diktatúry. Vyžaduje si mienku Klubu, že majú byť obsadené ďalšie časti Slovenska, akým postupom sa to má konať, ako sa má zriadiť popri vojenskej diktatúre civilná správa. Konečne žiada, aby boli letáky napísané, ktoré letúny rozhodia po Slovensku.

Dr. Bella súhlasí so zavedením vojenskej diktatúry. Žiadna civilná správa nemôže zjednať tam poriadok. Ohľadom otázky, či české vojská majú postupovať, upozorňuje na prípis Slovenskej národnej rady, ktorá postavila nám alternatívu – alebo poslať vojsko, alebo bude prinútená vyjednávať s maďarskou vládou. Keďže sme martinskú Národnú radu upravili, aby nevyjednávala, s tým sme vyslovili, že vojsko pôjde vpred.

Pilát je toho názoru, aby sa obsadzovalo postupne, *pomaly* len to, čo môžeme *i* udržať definitívne. Odporúča postupovať najprv na Nové Zámky, aby sme Maďarom zamedzili vývoz z bohatých krajov.

Stodola mieni, že s vojskom musí ísť *župný* aparát úradníkov. Odporúča obsadiť najprv Žilinu a Turiec a potom postupovať na Nové Zámky.

Dr. Dérer prosí dr. Scheinera, aby na vedúcich miestach boli aplikovaní mladí, skúsení dôstojníci a nie starí, aktívni, ktorí sa nedo*zná*vajú.

Juriga upozorňuje na dôležitosť autorizácie Ententy. Kým tej nemáme, radí nepostupovať ďalej. Postup má sa riadiť potom vojenskými strategickými ohľadmi a nie národnými.

Po podrobnej debata, v ktorej ~~dr. Okánik poukázal na to, že i dľa mienky dr. Maderiča,~~ reflektoval dr. Scheiner na niektoré podnety. Oznamuje, že preliminárne mierové jednanie začne 17. decembra. Otázka hraníc je – až na východné hranice – hotová, príde pred konferenciu ako hotová vec. Kuriéri doniesli veľmi priaznivé správy. Dohodových dôstojníkov na čelo nášho vojska dostaneme. Maďari nemajú v zahraničí zástancov.

Dr. Bella zatým vyslovil, že Klub 30. t.m. ráno o 9. predebatuje dr. Scheinerom nadhodené otázky a podá mu mienku písomne. Konečne vyslovil dr. Scheinerovi srdečnú vďaku za všetkých a ubezpečil ho, že hodinkou jeho pobytu medzi nami otužil znovu našu dušu slovenskú.

12. Praha, 30. novembra 1918. Zápisnica schôdzky KSP

(Parlamentný archív K NR SR, fond KSP, rukopis/strojopis)

Diskusia o Scheinerovom referáte, vojenská diktatúra je potrebná. Treba najmä už obsadené územia udržať. História dočasnej vlády na Slovensku. Návrh na vymenovanie hlavného komisára pre Slovensko a ďalších pre jednotlivé odbory, župani zase majú byť centrálnou mocou v už vydobytých stolicách. Určená komisia na vypracovanie odpovede Scheinerovi.

Zápisnica schôdzky Klubu slovenských poslancov, dňa 30. novembra 1918

Na dennom poriadku boli otázky stanovené dr. Scheinerom. Ohľadom otázky, či české vojská majú napredovať, uzavrel Klub oznámiť dr. Scheinerovi, ako mienku Klubu, že predbežne by bolo výhodné len obsadené územie pevne držať, vyčakať prílív väčších síl. ~~Ohľadom obsadenia Prešporka...~~

K otázke zriadenia vojenskej diktatúry prehovoril Juriga. Je tej mienky, že je vojenská diktatúra potrebná. Nech sa pri vojenskom diktátorovi postaví **civilný** adlatus, ako komisár, a pre každý odbor nech je dočasný odborový komisár. Tí komisári by udržovali kontakt medzi jednotlivými stoličnými, okresnými úradmi a medzi Klubom, poťažne vládou.

Dr. Dérer vyložil históriu dočasnej vlády na Slovensku. To, čo sa teraz chystá, bolo odporúčané vláde v tom návrhu, v ktorom sme odporúčali dr. Blahu za komisára pre obsadené územie. Teraz prichádzame na to, že by bolo najlepšie pre každú stolicu postaviť župana. Aby ale medzi týmito a vládou bol kontakt, je potrebné postaviť na čelo jednu osobu a tejto pridať viacerých ľudí pre jednotlivé obory. Treba rozlišovať medzi stavom provizórnym a definitívnym. Provizórne by bolo treba postaviť na čelo stolice prešporskej a nitrianskej jedného

komisára, pre Trenčín druhého. Celé župy nemáme ešte obsadené: županov môžeme až potom stanoviť, keď celé stolice budeme mať v rukách.

Dr. Ivanka odporúča menovať jedného hlavného komisára pre celé Slovensko, *mohol by to byť dr. Dérer*. K tomuto nech sú pridelení traja komisári a síce: pre vnútorné-politické záležitosti, pre súdobníctvo a pre školstvo. Hlavný komisár menoval by županov, akonáhle máme celé stolice. Pre dopravu, pošty, železnice atď. mohli by byť určení úradníci-Česi. Župan by bol centrálnou mocou v stolici, vymenoval by si svojich úradníkov, absolutisticky by spravoval stolicu. Aby ale jednotlivé stolice neboli dľa rozdielných zásad spravované, dával by hlavný komisár županovi úpravu. Mieni, že my mali by sme označiť len komisárov pre celé Slovensko, tí by už jednotlivé stolice zriadili a vymenovali by postupne županov.

Juriga upozorňuje, že musíme stavať na tisícročnom fundamente. Odporúčal by k navrhovaným trom odborom ešte určiť komisárov pre hospodárske záležitosti, pre zásobovanie a dopravu. Odporúča menovať pre jednotlivé komisariáty členov Klubu.

Dr. Ivanka... pre hlavného komisára dr. Déreera, pre súdobníctvo dr. Slabeyciusa, pre kultúrno-školské záležitosti Jurigu, pre hospodárstvo Víta Slezáka, pre zásobovanie Lehotského, dopravu Stodolu, financie Houdeka.

Dr. Dérer upozorňuje, aby sme sa do detailov nepúšťali.

Lehotský mieni, že miesta tie nesmú byť obsadené ľuďmi, ktorí sú tu v Prahe a konajú tu vzácne služby. Ľudí je na Slovensku dost'.

Po krátkej debate vyslal Klub komisiu, pozostávajúcu z Jurigu, dr. Ivanku, dr. Dérera a dr. Slabeyciusa. Táto má sa uzhodnúť na odpovedi dr. Scheinerovi.

Tým sa zasadnutie skončilo.

13. Praha, 1. decembra 1918. Zápisnica schôdzky KSP

(Parlamentný archív K NR SR, fond KSP, len strojopis)

Výbor pre slovenské veci, stanovenie jeho kompetencií a náplne, ako aj spolupráce s ostatnými výbormi. Zoznam úradov a návrhy pre Scheinera. Stanovenie zásad lojálnosti úradníkov, prípadný sľub vernosti. Doplnenie počtu poslancov KSP, žiada sa primerané zastúpenie slovenského socializmu, následne aj roľníctva, ľudu podľa náboženstva, slovenských žien. V NZ majú byť ale najmä odborníci, schopní vypracovať ústavu ako jeho hlavnú úlohu.

Zápisnica schôdzky Klubu slovenských poslancov, dňa 1. decembra 1918

Po uhodnovení dvoch posledných zápisníc oznamuje predsedujúci dr. Bella, že v schôdzke predsedov príde dnes na pretras výbor pre slovenské veci. Žiada od Klubu úpravu, ako si Klub úlohu a koordináciu výboru k druhým výborom predstavuje.

Dr. Medvecký poznamenáva, že každá vec je i slovenská, ale nie každá by vpadala do rámca kompetencie slovenského výboru. Len tie návrhy zákonov by prišli pred tento výbor, ktoré sa týkajú základných podmienok, zvláštnych uhorských ustanovizní, ústavného pomeru Čiech so Slovenskom. Mieni, že by každý návrh mal prísť najprv do odborného výboru, v ktorom označia naši zástupcovia slovenské stanovisko. Jestli tieto uznajú vec za takú dôležitú, aby bola pojednávaná v slovenskom výbore, môžu žiadať, aby návrh bol predložený výboru slovenskému ako poradnému.

Dr. Dérer rozlišuje návrhy zákonov na také, ktoré sa vzťahujú na celý štát, a na také, ktoré sa na Slovensko nevzťahujú. Prvé môžu byť také, ktoré menia zákonné ustanovizne na Slovensku, pri ktorých musí byť braný zreteľ na staré uhorské zákony. Mieni, že

by takýto návrh mal byť **abovo** prikázaný Slovenskému výboru. Ďalej tiež návrhy týkajúce sa základných ústavných pomerov. Návrhy mali by prísť tedy najprv do výboru pre slovenské veci a potom k jednotlivým komisiám.

Dr. Medvecký dôvodí, že nemôže byť predsedníctvu ponechané, ktorý návrh prikáže slovenskému výboru. Jestli by sa to pojednávalo tak, ako to mieni dr. Dérer, boli by všetky návrhy dva razy pojednávané. Úlohou slovenského výboru je ale len v niektorých sporných otázkach dať poradu. Mieni, že by ktorýkoľvek poslanec mohol žiadať našich zástupcov komisie, aby požadovali preložiť návrh k slovenskej komisii.

Ponevác dr. Dérer uznal správnosť názoru dr. Medveckého, vyslovil dr. Bella že berie v známosť vývody dr. Medveckého a bude ich v porade predsedov tlmočiť.

Houdek pripomína, keďže dr. Scheiner žiadal zoznam úradov, ktoré bude treba zaplniť, mal by Klub stanoviť zásady 1.) či sa má vziať sľub vernosti od doterajších úradníkov, 2.) čo s úradníkom, ktorý prisahu a službu odoprie.

Dr. Bella cíti a vidí, že všetky veci na Slovensku nejdú pravou cestou. Splytuje sa, či my máme kompetencie v takýchto veciach ohromného dosahu.

Dr. Dérer mieni, že táto otázka súvisí s otázkou diktatúry. Diktátorom dá moc vláda. Len tú zásadu možno vysloviť, že ten človek má plnú moc a určí dl'a miestnych pomerov, koho podržať a koho zameniť. Direktívy nemôžu byť jednotné. Treba rozlišovať tie kraje, ktoré nám nesporne pripadnú, a kraje sporné.

Dr. Bella mieni, že dr. Scheiner mal by sa obrátiť s touto otázkou na vládu a nie na nás. Vláda musí mať i v tomto určitý plán.

Houdek dôvodí, že vláda je o slovenských pomeroch nie informovaná. My musíme jej dať návrhy. Prísahu by nežiadal, len sľub, že úradnícke povinnosti budú i naďalej konať. Jestli my ich konať nechceme, treba dôležité úrady zaplniť, menej dôležité mohli by ostať i nezaplnené. Predovšetkým jednalo by sa o administráciu, dopravu, policajnú moc a financie.

Dr. Dérer mieni, že doprava patrí do kompetencie vojenského veliteľa. Klub o veci neuzavrel ničoho.

Dr. Medvecký oznamuje, že riešenie otázky doplnenia slovenských poslaneckých miest narazilo v ústavnom výbore na prekážky. Socialisti žiadajú ubezpečenie, že bude braný zreteľ pri zaplnení nových miest na socialistov. Žiadajú od slovenských socialistov uistenie, že medzi 14 novými členmi dostanú primerané zastúpenie.

Dr. Dérer vysvetľuje, že pridelením nových 14 miest Slovákom dostali by dľa názoru českých socialistov meštianske triedy posilu. Českí socialisti uspokojia sa uistením našich socialistov, že ich záujmy budú v slovenskej delegácii primerane zastupované.

Dr. Bella sa diví, že sa otázka v ústavnom výbore mohla naskytnúť, veď pri ustanovení číselného pomeru Slovákov nebol kľúč českých strán aplikovaný na Slovensko.

Lehotský uznáva, že kľúč českých strán nemôže byť aplikovaný na nás. Ale tri mandáty pre slovenských socialistov nedostačujú. Jemu osobne bude milšie, jestli sa pri voľbách zvýši počet slovenských socialistov, ako keby sa mal zmenšiť, vzdor tomu ale žiada i teraz aspoň približne primerané zastúpenie slovenského socializmu.

Dr. Slávik mieni, že pre nás má byť teraz jedine to smerodajné, či je jednotlivec zdatný bez ohľadu na stranícke rozdiely.

Zdôrazňuje, že celá slovenská delegácia temer pozostáva z pokrokových elementov, ktoré nie sú ešte rozvrstvené na strany. My neznáme socialistických slovenských pracovníkov. Jestli sú medzi nimi takí, ktorí by vážne úlohy v slovenskej delegácii mohli konať, musíme ich pribrať bez ohľadu na ich počet.

Horváth upozorňuje, že nie pre slovenských socialistických vodcov je potrebné zastúpenie v Národnom zhromaždení, ale vzhľadom na ľud je presvedčený, že celá slovenská delegácia úprimne zastáva záujmy i slovenskej robotníckej triedy. Vzdor tomu potrebné je zastúpenie slovenského robotníctva vo väčšom počte, aby robotníctvo samo bolo uspokojené.

Juriga súhlasí s Lehotským a Horváthom. Chváli i skromnosť, že z nových 14 miest žiadajú len 4 pre seba. Ale Horváthova mienka je platná i ohľadne zastúpenia jednotlivých náboženstiev v slovenskej delegácii. Treba brať ohľad na ľud, na stav roľnícky. Roľník bude sa tiež spytovať, či je dostatočne zastúpený v Národnom zhromaždení. Treba tedy napraviť i náboženský pomer v Klube a treba dať zastúpenie roľníkom.

Dr. Dérer myslí, že keby sme aplikovali Jurigove zásady na zostavenie slovenskej delegácie, museli by v Národnom zhromaždení zasadať len roľníci a robotníci a inteligent nemal by tu vôbec miesta. Inteligencia nie je ani jedným percentom národa. Toto Národné zhromaždenie má ale jedinú úlohu, a síce vypracovať ústavu našej republiky. Dnešný stav je provizóriom a je prirodzené, že nemôžu byť v delegácii zastúpené primerane všetky vrstvy, keďže je žiadúce, aby tu sedeli takí odborníci a znalci, ktorí ústavu vypracovať môžu.

Dr. Medvecký žiada Lehotského, aby vyslovil pred zástupcami českých socialistov svoju dôveru v zostavenie slovenskej delegácie a aby vysvetlil, že slovenská delegácia zodpovedá

i číselnému pomeru slovenských socialistov i bude zastupovať dostatočne soc. záujmy.

Lehotský poznamenáva, že slovenskí socialisti nevyvolávajú triedenie. Zazlieva Jurigovi, že zamiešal do otázky náboženstvo. Nám je treba v každom ohľade zhody a svornosti, a nesmieme pátrať za tým, koľko poslancov patrí k náboženstvu katolíckemu, koľko k evanjelickému.

Juriga odpovedá, že je to nie jeho mienkou, čo Lehotský pripomína. Len ľud potrebuje uistenie, že je v náboženskom ohľade o jeho zastúpenie dostatočne postarané.

Dr. Slávik poznamenáva, že ľud sa na náboženskú príslušnosť slovenských poslancov pýtať nebude, jestli na to nebude zhora upozornené.

Horváth žiada, aby boli v Národnom zhromaždení zastúpené i slovenské ženy.

Klub vyslal výbor pozostávajúci z dr. Bellu, dr. Ivanku, dr. Dérera, dr. Medveckého, Lehotského a Jurigu, ktorý má určiť, ktorí Slováci majú byť pribraní za poslancov a majú sa dať do spojenia s ústavným výborom. S tým sa zasadnutia skončilo.

14. Praha, 2.(3.) decembra 1918. Zápisnica schôdzky KSP
(Parlamentný archív K NR SR, fond KSP, len strojopis, 1. strana zle
čitateľná)

Odovzdanie predsedníctva M. Dulovi. Pozitívum ustanovenie SNR a jej výkonného výboru. Vznik ČSR ako jediné správne riešenie, maďarská vláda chce agitáciou Slovákov od neho odvieť. Preto je dôležité vydávať denník, najlepšie by bolo, aby sa ním stali Národné noviny. Referát Bazovského o priebehu vyjednávania Hodžu a SNR s maďarskou vládou v Budapešti – otázka územia, Východoslovenskej národnej rady, školská otázka, štatistika. Okupácia územia sa nemá robiť s malou silou, treba počkať na francúzske jednotky. Čs. vláda na stanovisku nevyjednávať s maďarskou vládou, hranice určí mierová konferencia.

**Zápisnica schôdzky Klubu slovenských poslancov, dňa 2.(3.)
decembra 1918**

Podpredseda dr. Bella víta túžobne očakávaného predsedu Klubu Matúša Dulu, od príchodu ktorého očakávame rozriešenie mnohých otázok **i to**, že naše účinkovanie pôjde v pravom smere produktívnom a odovzdáva Dulovi predsedníctvo. Dula ďakuje za prívet a prosí dr. Bellu, aby predbežne ďalej predsedal.

Dr. Bella žiada si ako jediný bod vytvoriť správu predsedu Klubu o položení na Slovensku a o pokuse maďarskej vlády vyjednávať s Národnou radou **xxx. xxx** hovori, že od zriadenia Slovenskej národnej rady a jej výkonného výboru vzali veci na Slovensku prajný obrat. Osvedčuje, že sú to drobné lži, ktoré maďarské časopisy roztrusujú, že by sa na Slovensku tvorila iná strana ako tá, ktorá stojí na základe Československej republiky. Je pravda, že niektorí naši... [7 slov nečitateľných], ale neskôr uznali, že jedine správne je naše **stanovisko**. Známý je prípad dr. **xxx xxx** pripomína, že **xxx** predložil mu telegraficky otázku, či je pravda, že je na Slovensku silná strana, ktorá nie je za Československo... [7 riadkov nečitateľných]. ...žiada si, aby vláda vyslovila, že dá

Slovensku aspoň také práva, aké si bude žiadať xxx slovenských poslancov volených všeobecným volebným právom. Druhý dôvod na toto je, že maďarská vláda silne agituje letákmi proti československej jednote. Musíme na tieto letáky odpovedať xxx xxx. Ďalej nebezpečné je, že maďarská vláda chce už previesť na Slovensku rozdelenie latifundií. Maďarská vláda považuje to za najlepší prostriedok xxxtat' sa z xxx xxx a odvieť Slovákov od myšlienky československej.

Tieto dôvody dovedli nás na myšlienku, že musíme opäť tvoriť denník. Ponevác tí páni, ktorí by pri tomto prišli do ohľadu, menovite Hodža, Ivanka, Slávik odišli do Prahy a pri Národných novinách ostal len Škultéty a Krčméry, žiada, aby k Národným novinám bol poslaný ešte aspoň jeden z menovaných pracovníkov. Denník Ružomerský považujú len za lokálny, ktorý nevyhovuje národu a ktorý mal by ostať v Ružomberku len dočasne, kým sa neutvorí nové centrum. Národné noviny s prvým januárom na každý pád treba premeniť na denník. Liptovský Sv. Mikuláš sa osvedčil, že prípadný deficit zaokryje. Dnes Národné noviny majú 7 000 predplatiteľov a veľmi ľahko by mohli dosiahnuť 10 – 12 000.

Ďalej referoval Dula, že brožúru dr. Ivanku s malým dokladom vytlačili. Oznamil Klubu, že hlásia sa k nám aj Rusi zo Zemplínskej, Užhorodskej, Marmarošskej, ba aj z Haliče a žiadajú zabezpečenie autonómie v rámci československého štátu.

Na výzvu dr. Bellu zreferoval dr. Bazovský históriu z vyjednávania Národnej rady s maďarskou vládou. Maďarská vláda exponovala sa od počiatku za integritu Uhorska, s tou myšlienkou žije a padá. Rada by vyviazla z nepohodlného blieta československej invázie. Preto hľadajú expediens [účel], aby sa mohli vyhovoriť pred maďarským obecnstvom, že porušenie

uhorskej integrity je nie ich vinou, ale že *i* Slováci oklamali. Milan Hodža zavola na 28. telefonicky oboch Makovickovcov, Dulu, Fajnora, Paulinyho a Bazovského do Pešti a dal im na vedomie, že maďarská vláda dáva im k dispozícii osobitný vlak. Bazovský spytovoal sa, v čom je vec, Hodža však odpovedal, že mu to telefonicky nemôže povedať, ale sú to závažné veci. 29. ráno šli osobitným vlakom do Pešti dvaja Petermakovickí, Fajnor, Pauliny a Bazovský. Dr. Rumann už bol v Pešti. (Rumann nevedel si vysvetliť vraj, ako sa mohol stať nešťastný pokus s tak malou silou okupovať Slovensko. Dostal v tom čase od Károlyiho sekretára vyzvanie, aby prišiel vypočuť návrhy maďarskej vlády. Strojil sa do Prahy, ostal však v Pešti.)

Keď členovia Národnej rady prišli k Hodžovi, on začal s tým, že podelil medzi nimi stoličné županstvá. Až za tým prešiel na meritum, že akým spôsobom vyjednáva s vládou. Vyložil, že sa zišiel náhodou s Diner-Dénesom a ako s dávnyim priateľom viedol s ním privátny rozhovor. Diner-Dénes zaviedol ho k Jászimu⁶⁵ a tam, sám nevie ako, začalo sa vyjednávanie. Dula predložil Hodžovi otázku, či mal poverenie vyjednávať. Hodža odvetil, že mu dr. Kramár dovolil vyjednávať. Za týmto predniesol im elaboráty svoj a maďarskej vlády. Keď elaboráty prečítal, všetci boli tej mienky, že je škoda vyjednávať. Z dôvodov kurtuasie [zdvorilosti] rozhodli sa, že vyjednávať síce nebudú, pretože nemajú poverenia k tomu ani od Národnej rady ani od vlády, ale že vypočujú mienku maďarskej vlády. Keď ale zasadli spolu s maďarskou vládou, nielen že vypočuli jej elaborát, lež porobili naň aj svoje poznámky v tom zmysle, že to prijať nemôžu.

⁶⁵ Oszkár Jászi (1875 – 1957), maďarský sociálny vedec, historik a politik. Po októbrovej revolúcii 1918 sa stal členom vlády grófa M. Károlyiho ako minister národností.

Hneď pri otázke územia vyskytla sa dišputa. Minister Jászi chcel bifurkovať [rozdeliť] Slovensko na západné a východné. Tu poukázali na to, že takzvaná východno-slovenská rada je švindlerstvom dvoch-troch pánov, ktorí sú v privátnom živote Maďarmi a chcú týmto spôsobom eskamotovať niečo u maďarskej vlády. Ohradili sa ďalej proti tomu, že by Prešporok a Košice boli vyňaté spod impéria Slovenskej národnej rady. Za tým otázkou túto suspendovali a vypočuli ďalšie návrhy maďarskej vlády. Jászi chcel mať Bundesparlament [spolkový parlament] na spôsob švajčiarsky alebo americký, Hodža chcel delegácie, ktoré dohodli by sa na znení návrhu zákona. Predstavoval si to tak, že kým sa maďarská a slovenská delegácia nedohodnú na rovnom znení zákona, treba maďarskú delegáciu vždy zameniť novou, až by dohoda bola možná.

Potom hovorilo sa mnoho o školskej otázke, pri ktorej vyšlo najavo, že Maďari chcú i prechodne všetky stredné školy a Prešovskú akadémiu podržať sebe. Naši odpovedali, že o tom ani provizórne nemôže byť reči. Vyslovili, že ak by maďarská vláda pre maďarské menšiny chcela mať gymnáziá, musela by ich taxatívne poznamenať. O štatistike povedali, že je absurdná zvlášť pre mestá. Bazovský poukazuje na to, že napríklad v Trenčíne, v Bystrici, v Zvolene, v Kremenci, v Novej Vsi vykazuje maďarskú väčšinu. Jászi ukázal sa zvlášť pri tejto otázke veľmi malicherným. Vzdor tomu si poznačil, že sa Slováci ohradzujú proti tomu, aby tieto mestá, ako aj niektoré okresy, ktoré majú i dľa maďarskej štatistiky 48 – 9% slovenskú menšinu, boli vyňaté spod impéria slovenského.

Ostali na tom, že Jászi prednesie námietky Slovákov ministerskej rade, ktorá zostaví nové propozície. Odporúčal, aby poverili Hodžu, že by na základe nových propozícií s maďarskou vládou vyjednal. Menovaní Slováci odpovedali, že nemajú poverenia od

Národnej rady a že by prv museli predložiť elaborát plénu Národnej rady.

Medzitým v nedeľu vyšlo v maďarských časopisoch dementi česko-slovenskej vlády, dľa ktorého Hodža nemá práva vyjednávať. Na toto Jászi, ktorý predtým žiadal, aby otázky vybavili za tri dni, povedal, že medzi týmito okolnosťami je nemožné vyjednávať, kým Slovenská národná rada nezná stanovisko pražskej vlády. Toto je história vyjednávania.

Bazovský poznamenáva, že aj do toho, do čoho vnišli, **dostali** sa len následkom hrozivej situácie na Slovensku, kde možno očakávať pohromu. Malými silami sa okupácia na Slovensku previesť nemôže. Jestli by Maďari vyhnaní česko-slovenské vojská, bola by to blamáž pred ľuďom. Preto treba nástožiť na tom, aby hlavné **xxx** body a čiary boli obsadené čím skôr snád' francúzskymi trupami. Pri vyjednávaní viedla ich tá myšlienka, že sa to za 8 – 10 dní prevedie, že získajú dovtedy čas a zachránia mnoho životov. Znajú ťažkosti, hovorili s dr. Štefánkom a s **kolonelom [plukovníkom] Kysom**, ktorý sa osvedčil, že rádiotelegrafickú stanicu postaví k dispozícii pražskej vláde. Naliehavo prosí dr. Bazovský, aby Klub nástožil na skorom obsadení Slovenska.

Pauliny poznamenáva, že Hodža hovoril im, že do Pešti neprišiel s cieľom vyjednávať. Až keď sa pustil do privátneho rozhovoru a videl že maďarská vláda nežiada už uznanie integrity, predložil punktácie. Obrat vo vyjednávaní stal sa následkom toho, že sa medzičasom Slováci dozvedeli, že ešte ten elaborát Jásziho, ktorý s ním pojednávali, maďarská vláda obstrihala. Jeho dojem je, že škoda bolo hovoriť s maďarskou vládou. Hodžovo jednanie robilo na neho ten dojem, že on chcel vyhrať na čase, zaviesť vyjednávanie, kým sa česko-slovenské légie dostavia.

Za týmto Bazovský poznamenal, že históriu Hodžovho vyjednávania predniesli dnes v ministerskej rade, ktorá vyslovila, že do žiadnych politických vyjednávani s Maďarmi sa netreba púšťať.

Minister dr. Šrobár vyložil za týmto situáciu vnútornú a zahraničnú. Dal prečítať odpoveď, ktorú sme boli poslali martinskej Národnej rade, ktorú ale ani prítomný predseda Národnej rady nedostal. Posvietil v spojení s týmto na históriu obsadenia západného Slovenska československým vojskom a vysvetlil, že to bolo v daných pomeroch žiadúce a nevyhnutné. Tá činnosť je nie odsúdeniahodná, lež zasluhuje uznanie. Máme dokumenty, že československé vojsko privolali si maďarské úrady a panstvá. I to nás nútilo k zakročeniu na Slovensku, že za hranicami mali sme chýr silného konsolidovaného štátu a nemohli sme dopustiť, aby tento chýr bol naštrbený. Poznamenáva, že na preliminárnych mierových pojednávaniach Maďari nebudú ani prítomní. Tam určia sa hranice nášho štátu. Tomuto ale môže škodiť, keď teraz Hodža vyznačil akoby bezsporné územie, na ktoré by sa maďarská vláda mohla odvolávať.

15. Praha, 4. decembra 1918. Zápisnica schôdzky KSP

(Parlamentný archív K NR SR, fond KSP, len strojepis)

Návrh na ďakovnú adresu z NZ S. Viatorovi i H. W. Steedovi. Výbor pre slovenské veci a jeho kompetencie s ohľadom na nedotknuteľnosť osobitosti Slovenska. Otázka prekladania zákonov do slovenčiny. Treba stretnutie s francúzskymi dôstojníkmi došlými do Bratislavy. Diskusia o autonómii Slovenska, Dula preferuje zatiaľ krajiniskú autonómiu pre školstvo, cirkev, administratívu a súdnictvo. Obsiahla diskusia pre a proti s konkrétnymi návrhmi Medveckého, Jurigu, Ivanku; práva slovenčiny. Predseda Klubu sa má s vládou dohodnúť na osvedčení pre verejnosť. Príchod slovenských legionárov z Talianska a Francúzska, ovácie, emotívne vystúpenia, vyzdvihnutie Štefánika a zásluh vojakov. Šrobár informuje o dôležitých rozhodnutiach z Paríža, Maďari majú opustiť Slovensko.

Zápisnica schôdzky Klubu slovenských poslancov, dňa 4. decembra 1918

Dr. Kolisek predostiera pilný návrh, aby bola podaná Scotusovi Viatorovi⁶⁶ z Národného zhromaždenia ďakovná adresa. Žiada si, aby adresa bola podaná zo schôdze, ktorej účastní sa prezident Masaryk. Dr. Medvecký je proti takému junktimu [spojitosti]. Dr. Šrobár odporúča, aby podobná adresa bola podaná Steedovi⁶⁷ a Kálalovi z Klubu.

Štefánek je toho náhľadu, že Steedovi treba podať ďakovnú adresu tiež v parlamente. Bez Steeda nebol by Watson vykonal toľko. Steed získal pre vec našu **mistra Atera**. A on rozhodol

⁶⁶ Robert William Seton-Watson / Scotus Viator (1879, Londýn – 1951, Skye), britský historik, publicista zaoberajúci sa o. i. dejinami slovanských národov, expert ministerstva zahraničných vecí pre strednú Európu a Balkán. Intenzívne sa zaujímal o národnostné pomery v Uhorsku a cez vojnu zastával myšlienku vzniku česko-slovenského štátu.

⁶⁷ Henry Wickham Steed (1871 – 1956), britský novinár a historik, korešpondent a editor (1919 – 1922) denníka The Times s vplyvom na britskú vládu.

v anglickej kolónii **viedenskej** v náš prospech. Napísal veľkú knihu, v ktorej ostro napadol nebohého cisára a podal podrobnosti, o ktorých len on vedel. Čo do významu sú jeho zásluhy rovnocenné zo Scotusovými. Z formálnych dôvodov odporúča, aby ako podateľ návrhu na adresu bol menovaný i on.

Dr. Bella navrhuje, aby adresu Scotusovi podal Kolísek, Steedovi Štefánek. Dr. Kolískovi záleží na tom, aby bol návrh z jeho popudu podaný.

Dr. Medvecký odporúča poveriť vypracovaním adresy oboch a pridať im dr. Slávika. V tomto zmysle návrh prijatý.

Dr. Bella predkladá Klubu otázku parlamentárneho výboru pre slovenské veci. Splytuje sa, ako si Klub predstavuje kompetenciu výboru a jeho účinkovanie.

Dr. Ivanka poznamenáva, že všetky zákony a nariadenia musia byť tak vydané, aby dočasná osobitosť Slovenska nebola urazená. Aby sa tie zákony zo slovenskými pomermi zhodli, aby sa plénum nemuselo púšťať do detailu, potrebný je výbor, cez ktorý ako **retortu** [destilačnú nádobu] prešli by všetky zákony. Každý zákon prišiel by do tejto komisie, ktorá by ho prezrela, závadné miesta korigovala a určila, či sa zákon má vrátiť odbornej komisii a či mienka slovenského výboru má prísť ako minoritné votum [hlasovanie, mienka] s návrhom prvej komisie pred snemovne.

Dr. Medvecký považuje návrh dr. Ivanku za neuskutočiteľný.

Juriga považuje za potrebné brať ohľad na slovenskú svojskosť. Výbor ten bol by fórom, ktoré by vplývalo zo slovenského stanoviska na zákonodarnú činnosť. Čo sa týka kruhu účinkovania, nebola by to nemožná práca, lebo výbor by len kontroloval, či zákon zodpovedá skutočným pomerom na Slovensku. Tým by bol hatený i smer prehnanej samosprávy.

Vlček oznamuje, že dosiaľ prekladá osnovy zákona do slovenčiny Kamil Suchý. Pýta sa, či má prekladať ďalej a či má čakať až sa výbor zostaví, aby prijímal úpravy od tohto. Slovenská osnova musí prísť na právnickú riečicu a potom nazad. Prosí za schválenie, aby Kamil Suchý mohol prekladať do zásoby ďalej.

Dr. Bella vyslovuje, že prekladateľ má pokračovať vo svojej práci, kým sa neuplatní fórum slovenského výboru.

Dula dôvodí, že naši členovia v komisiách sú povinní kontrolovať, či je potrebné ten ktorý zákon odkázať slovenskej komisii.

Dr. Ivanka prispôsobuje svoj návrh názoru Matúša Dulu. V tomto zmysle bol návrh prijatý.

Dr. Bella oznamuje, že dľa správ prišli do Prešporka francúzski dôstojníci. Ako do Pešti potrebujeme aj do Prešporka vyslať niekoho zo Slovákov, aby hľadel prísť do styku s francúzskym vojskom. Po krátkej debate ustálené rozhodnúť o návrhu až neskôr.

Predseda dr. Bella požiadal za týmto predsedu Matúša Dulu, aby predložil Klubu svoju mienku v otázke autonómie. Dula vykladá, že v otázke sú rôzne ponímania. Sú mnohí, ktorí nežiadajú žiadnej autonómie. Doslovne berú, že sme jeden národ. Iní ale chápú vec inak. Agitácia proti československému štátu je v plnom prúde s tým dôvodom, že Slováci budú úplne pohltení. Tomu treba čeliť. A bez ohľadu na to, aké stanovisko zaujímate, potrebné je žiadať istú autonómiu s cieľom prekazenia tých nápadov. Bola by to autonómia školstva, v cirkvi, v administrácii a súdovníctve. K spravovaniu týchto autonómnych záležitostí bola by potrebná zemská autonómia. Slovenskí vyslanci mohli by

byť členmi zemského snemu a tie by v autonómnych otázkach rozhodovali. To by vyhovelo všetkým požiadavkám. Minimum čo žiada je, aby vláda vydala záväzné osvedčenie, že Slovensku dá takú autonómiu, akú budú požadovať prví všeobecným volebným právom volení slovenskí poslanci.

Dr. Bazovský mieni, že by otázka autonómie nemala byť pojednávaná teraz, lebo mohla by byť prejudiciom [skoršie rozhodnutie s vplyvom na neskoršie] na mierovej konferencii. Maďari mohli by to využiť. Náš ľud sám nepovažuje to za aktuálnu otázku. Odpadá tedy i dôvod, že je autonómia potrebná k uspokojeniu nášho ľudu. On nežiadal by ani osvedčenie od českej vlády, lebo toto preniklo by do širšej verejnosti.

Dr. Medvecký pripojil by sa skoro k mienke dr. Bazovského, keby nepovažoval terajší xxxduci stav takým, ktorý uspokojí tých pánov prechovávajúcich isté obavy. Podáva konkrétny návrh pripojený k zápisnici.

Dula umýva si ruky a nestojí za následkami, jestli si Klub osvojí návrh Bazovského a Medveckého. Bez osvedčenia vlády nechcel by sa na Slovensko ani vrátiť.

Stodola upozorňuje, že je vážne vedieť, či bude mať istú autonómiu Morava.

Dr. Bella myslí, že by vláda dala principiálne ubezpečenie o právach slovenčiny, ktoré postačilo by všetkým. Za týmto odročil Klub schôdzku na odpoľudnie.

Po zahájení odpoľudňajšej schôdze upozorňuje dr. Dérer, že otázka autonómie mohla by nám narobiť mnoho galiby. Ťažko by sme dostali odpovede, ako si tú autonómiu jednotlivci predstavujú a popísať požiadavky. Najlepšie bolo by formulovať

najprv požiadavky, a len potom pojednať o tom, či sa tieto dajú uskutočniť len v rámci autonómie a či aj bez toho.

Juriga predkladá svoj návrh ohľadom autonómie. Žiada v ňom, aby sa také zákony na Slovensko nevzťahovali, ktoré zástupcovia Slovenska neprijmú dvojtretinovou väčšinou. Mierovej konferencii otázka autonómie nemôže prejudikovať. Bolo by smutné, keby naša budúcnosť od toho závisela. Jednotná idea Československej republiky nesmie prísť do konfliktu s ideou samosprávnou. Máme brať ohľad, aby sme uľahčili budúcu jednotu. Sú ale reality, s ktorými sa počítať musí. Poznomenáva, že svoj návrh predložený písomne, ochotný je zmierniť.

Pauliny odporúča prijať požiadavku Dulu, aby v otázke autonómie uzavreli prví volení slovenskí poslanci. Akonáhle Slovensko bude okupované i bude sa na tú otázku ináč hľadiť ako teraz. O autonómii uvažovať dnes považuje za nebezpečné. Je proti zriadeniu akéhokoľvek zemskeho snemu. Je daná príležitosť, aby sa národ zjednotil, treba sa jej chopiť.

Medvecký nesúhlasí s návrhom predsedu a predrečníka. Vláda, ktorá hľadí do budúcnosti, nemôže dať záväzné sľuby. Bolo by naivné niečo takého požadovať. Práva slovenčiny mohli by byť principiálne nasledovne zabezpečené:

- 1) zemske slovenské zastupiteľstvo pri správe,
- 2) zemske slovenské hraniciam primerané súdobníctvo,
- 3) tomuto teritóriu primeraná cirkevná samospráva,
- 4) osobitný zásobovací ústav,
- 5) zemske komory pre všetky stavy,
- 6) úplné slobodné užívanie slovenčiny,
- 7) vymenovanie županov zo Slovákov,

8) osobitné slovenské sekcie pri ministerstvách.

Proší podľa tohto prispôbiť debatu. Jurigov návrh zhoduje sa až na ostatný bod s týmto. Že by sme my ale mali právo veta, to je proti každej zdravej štátnej ustanovizni.

Štefánek mieni, že žiadať od ministerstva zabezpečenie slovenčiny bolo by len vtedy treba, jestli by sme neverili českej verejnej mienke, ktorá je vo svojich širokých masách až zamilovaná do Slovákov. Celý národ, ako ho pozoroval, očakáva od Slovákov obrodienie vlastnej svojskosti, nemožno tedy predpokladať, že by chcel slovenskú svojskosť potlačiť. Ináč poznamenáva, že čokoľvek budeme žiadať, všetko dostaneme. Avšak my robíme politiku a musíme myslieť na budúcnosť. Preto nikto nebude zazlievať, keď budeme žiadať niečo na písme, aby sme ten papier mohli použiť i voči Maďarom. Mohli by povstať radikálnejšie smery. Kolízie v národohospodárskom ohľade atď. Aby sa to zamedzilo, môžeme žiadať záruky, tie majú však relatívnu cenu. Prakticky dá sa východisko nájsť, keď ponecháme našim znalcom práva štylizovania toho, čo predseda chce domov doniesť. Odporúča vyhybať sa autonómii. Aj on je toho náhľadu, že treba stáť na stanovisku päste voči tým, ktorí z akéhosi doktrínarizmu budú žiadať uniformovanie z obavy pred separatizmom.

Dr. Ivanka považuje otázku za principiálnu a za praktickú. K prvému poznamenáva, že Slovensko potrebuje osobitné manipulovanie,

- 1) lebo Slováci majú osobitnú reč
- 2) kým sa nestane unifikácia československého štátu.

To potrvá i dvadsať-tridsať rokov. Pre reč budeme osobitosť potrebovať na nedohľadný čas, pre administráciu, kým sa unifikácia nestane skutkom. Upozorňuje, že prílišný

individualizmus znamenal by smrteľné nebezpečenstvo. Všetky slovanské štáty rozpadli sa dosiaľ pre prílišný individualizmus, že Česi rešpektujú našu samobytnosť, presvedčil sa už svojho času vo Viedni a od tých čias zo všetkého. Od nás závisí, aby sme nežiadali autonómiu, ktorá bola by smrteľnou nemocou československého štátu. Potrebné je ale, aby vláda dala na uspokojenie verejnosti nejaké osvedčenie. Nech sa ohľadom tohto predseda a vláda medzi sebou dohodnú. Vláda, ktorá vie viac ako my, bude môcť presvedčiť Dulu, že je tá lebo oná požiadavka nemožná a bude možné zjednať formu, akú obe stránky za najlepšiu majú.

Horvátha uspokojuje Medveckého návrh, žiada ale, aby otázku autonómie mohli volení **oblegáti** zrevidovať.

Dula prijíma návrh dr. Ivanku, žiada si ale, aby ho do ministerskej rady odprevadil dr. Bella a dr. Ivanku.

Vtom zjavili sa v Klube prví slovenskí legionári prichádzajúci z Itálie a Francie. Boli prijatí veľkým potleskom a slávou volaním. Dr. Bella privítal ich vreľou rečou, hovoril, že okamžik tento patrí medzi najvzácnejšie v našom slovenskom živote. Okamžik tento **kriesi**, stupňuje našu nádej, dáva chuť k ďalej práci. Okamih, v ktorom privítali mužov, ktorých prijať chceme za svojich a ktorých prosíme, aby tomu posvätnému menu i naďalej ostali vernými a dovolili nám pomáhať im i v ideálnych snahách.

Poručík Gabriš pozdravuje prítomných otcov národa, prináša pozdrav vojakov z Itálie, tak ako kapitán Varsík z Francie. Oni konali jedine svätú povinnosť po boku bratov Čechov za hranicami a chcú ju konať i ďalej, kým to cieľom národa budú vyžadovať. Upozorňuje menovite na to, akú lásku našli i za hranicami medzi bratmi Čechmi. Prišli k presvedčeniu, že sme jeden národ, jeden cit, jeden jazyk. Predstavuje jednotlivých hostí

radom. Poddôstojník Kustra hovorí, že oni konali za hranicami národnú povinnosť, ktorej učili sa od prítomných otcov národa. Obávali sa, že ich akcia nebude sa ľubiť doma. Ich radosť je nekonečná, keď sa presvedčili o opaku toho.

Zatým odovzdal čatár Segeš zbierku vojakov na Maticu.

Dr. Bella vyslovuje svoj podiv nad nepochopiteľnou oddanosťou, ideálne myslenou, ktorá javí sa v tom, že vojaci, ktorí musia strádať a neoplývajú materiálnymi prostriedkami, rozpomenú sa v cudzej zemi na sladkú slovenskú matičku a odtrhnú si skorej jedlo od úst, aby mohli národu obetovať svoje hrivny. Nie je vstave dať výraz citom. Pri takýchto zjavoch nemožno zúfať nad slovenskou budúcnosťou.

Kapitán Varsík vykladá históriu formovania československej armády v Rusku a Francii. Veľa Slovákov je najmä vo Francii. Z amerických bojovníkov sú z dvoch tretín Slováci a z jednej tretiny Česi. Najviac dobrovoľníkov hlásilo sa po Deklarácii Slovenskej národnej rady. Ohľadom obsadenia Slovenska vyzýva k trepezlivosti, lebo prevážanie vojska narazilo na isté ťažkosti.

Medzi rečou kapitána Varsíka zavítal do Klubu minister dr. Šrobár a pozdravil vojakov srdečným prívetom. Tlmočí svoju radosť, že našich víťazov môžeme vítať takých hrdinských, jasných, veselých. Ako oni za hranicami víťazili myšlienkou československej jednoty, tak víťazila tá myšlienka i doma. Hovorí: Celý svet rozpráva o vás. Slávu slovenského mena rozniesli ste po celom svete. Vieme, ako ste bojovali a získali si úctu a vďaku celého vzdelaného sveta. Maďari sa trasú pred vami. Okamih oslobodenia vašou pomocou očakáva naša rodná slovenská zem ťažko. My nemáme moci, aby sme zahnali barbarov, kam patria, nemali sme moci ich zapudieť. Dnes padá ťažký kameň zo srdca našich. Tu sú prví mužovia slovenskí, ktorí

nám nesú skutočnú slobodu a s ktorých pomocou prevezmeme panstvo nad našou zemou. K poznámke brata Varsíka oznamuje, že práve došiel telegram ministra Beneša, dľa ktorého Maďari musia opustiť Slovensko v pár hodinách. Ďalej neuznala Versaillská rada Maďarskú republiku. Myšlienka československá víťazí na celej čiare.

Poručík Gabriš spomenul ešte v krátkosti otca Masaryka, Beneša a Štefánika, ktorým v prvom rade máme ďakovať za naše oslobodenie. Prízvukuje, že dr. Milan Štefánik bol ten, ktorý otváral Masarykovi cestu, cestoval po celom svete a ktorý nám získal pomoc Itálie. Líči ťažké pomery, v akých žili naši zajatci v Itálii až do príchodu Štefánikovho. Štefánik začal ako jednoduchý vojak letec. Pozvoľna získal si autoritu na celom svete. Preto nesmieme byť skromní, musíme byť pyšní a hrdo vystúpiť. Sme rovnakí a rovnocenní s Čechmi. Dľa slov otca Masaryka sú Česi hlavou, Slováci srdcom jedného tela.

Čatár Matejka tlmočil ešte pozdrav amerických Slovákov.

Matúš Dula neľutuje, že prišiel do Prahy, lebo sa dočkal okamžiku, keď prileteli prvé lastovičky. Mnoho by nedal za to, že bol pri tom.

Po prívete Dulovom zaspieval Klub s hostami národnú hymnu „Hej, Slováci“.

Zatým vyžiadal si ešte dr. Okánik niekoľko slov. Upozorňuje Klub, že k debate o autonómii môže si vziať najlepšie ponaučenie z toho, čo predniesli práve naši hrdinovia. Upozorňuje, že náš štát nebude etnografickým, lež geografickým štátom.

S tým sa zasadnutie skončilo.

16. Praha, 4. decembra 1918. Zápisnica schôdzky KSP

(Parlamentný archív K NR SR, fond KSP, rukopis/strojopis, zle čitateľné)

Odborníci rozhraničovacej komisie prípravného úradu k mierovej konferencii prezentovali doterajšie plány a práce súvisiace s vytyčovaním severnej, východnej a najmä južnej hranice Slovenska, načrtli smerom k Maďarsku aj minimálny projekt.

Zápisnica schôdzky Klubu slovenských poslancov, dňa 6. decembra 1918

Do schôdzky dostavili sa odborníci rozhraničovacej komisie prípravného úradu k mierovej konferencii. Prof. dr. Malíř⁶⁸ a Dr. Dvorský⁶⁹ prednášali o doterajších prácach a plánoch tejto komisie. Vyložili, že hranicou severnou bola by doteraz hranica Uhorska. Poľské nároky vyplniť nemožno. Jediná nepatrná komessia [korekcia] bola by možná dľa súkromnej mienky – v severnej Orave. Jednalo by sa asi o 12 obcí. Bolo by to kvázi rekompenzáciou, že Poliaci majú akési historické právo na Spiš. Zo Spišskej stolice nesmie byť odstúpené nič, zo strategických príčin. Poliaci mohli by sústrediť vojsko v Novom Targu a vtrhnúť cez Oravu a cez Spišskú Maguru, dosiahnuť tak železničné spojenie košicko-bohumínske. V údolí Popradu možná by bola maličká korektúra – za Leluchov a Dubinú bolo by možné postúpiť niekoľko rusínskych dedín (medzi inými Mníšek a Pilhov).

Otázka východnej hranice závisí od toho, ako sa utvorí náš pomer k Uhro-Rusom. Dráhy z Haliče do Užhorodu ale na každý pád

⁶⁸ Josef Malíř (1874, Práchevce – ???), pôsobil v astronómickom ústave, učil v Záhrebe, neskôr pôsobil v hviezdárni v Hurbanove. Člen Komisie pre prípravu mierovej konferencie a jej účastník.

⁶⁹ Viktor Dvorský (1882 – 1960), právnik, geograf, univerzitný profesor, zakladateľ českej antropogeografie, člen čs. delegácie v Paríži.

musíme mať v rukách. Keby sa Uhro-Rusi k nám pripojili, mali by sme v rukách ešte i dôležitý bod Marmarošskú Sihot'. Hranicou by bola ďalej Tisa (*Aknaszlatina*⁷⁰ pripadla by celá nám). V Marmarošskej Sihoti stýkali by sa rumunské, ruské a naše železnice (Bočkov pripadol by nám alebo Rusom).

Južná hranica by bola asi táto: Začínala by sa – od západu na východ – západne od Marcheggu, tak, že by celý tok Moravy bol v našich rukách, aby kanál labensko-dunajský ústil v Prešporku. Z Petronellu prišli by sme na Dunaj (Hainburg náš). Tým by domnelý starý Velehrad – Devín po oboch stranách pripadol nám. Od Petronellu šla by hranica na juh na Litavu a rieka táto bola by hranicou predmestia prešporského. Na malom Žitnom ostrove prišli by sme po hranice prešporskej stolice a tu na veľký Dunaj u Nagy a Kiss-Bodak [Bodíky, malé Bodíky]. (Juhoslovania hraničili by s nami na Litave.) Ďalej by šla hranica po Dunaji pod Komárno. Tu by bolo zase premostenie, alebo xxx malé, alebo v odvode asi 10 km južne Dunaja. Ďalej zase po Dunaji po Tátu.

Tu by hranica odbočila dolu na Kostelec, sv. Kríž, Piliš, **Pomáz**, Sv. Ondrej. Na Dunaj dostali by sme sa na severozápade tak, že by Tótfalu ostala maďarská, Dunabogdány, Pilisszentlászló pripadli by nám. Ďalej tiahla by sa hranica až po **Prešporkhatvan** na východ od Vacova okolo Tótygyörku, kolom Erdőkürtu, nad Szirákom a Dengelegom kolom Bujáku, medzi Szentistvánom a Ecsegom, južne Sámsonházi, Szúpataku, potom po južnej strane údolia [rieky] Zagyvy, po stoličných hraniciach na severovýchod, od Bátoňa na sever a rovno na Bukové hory.

⁷⁰ Solotvyno, v minulosti Slatinské Doly (rum. Ocna Slatina, maď. Aknaszlatina) je sídlisko mestského typu v Zakarpatskej oblasti na západnej Ukrajine v Ťačivskom rajóne. Obec leží na brehu rieky Tisa na rumunskej štátnej hranici. Na opačnej strane rieky leží mesto Marmarošská Sihot'. V roku 1918 pripadla obec k ČSR. V roku 1945 bola obec aj s celou Zakarpatskou Ukrajinou pripojená k Ukrajinskej SSR.

Tam odbočila by hranica na juh lesmi (Bélapátfalva pripadla by Maďarom). Ďalej pod železničnou čiarou, južne od Sajópetru pod Miškovcom. Potom po stoličných hraniciach na severovýchod (Harkány pripadol by nám, Tiszadob Maďarom). U Kerestúru [Zemplínska Teplica] prišla by hranica na Bodrog, potom po Bodrogu (Sárospatak nám) až na Bereczki. Tu odbočila by barinami pod Čap [Csap, Čop], pod železnicou na Perbenik [Pribeňík] na Tisu, pri Győröcske cez Tisu, tu by bolo predmostie, potom pri Laborci, ďalej stoličné hranice. Potom po rieke Fekete, barinami (Beregszász [Berehovo] náš) pod železnicou asi u Cséfalva [Čechová], Tiszabecs na Tisu východne od Vári, potom po Tise až po Feketeháza (Tiszaújlak, Királyháza pripadli by nám), nad Huszt [Chust] na pohorie, potom *hrebeňom*, stoličnými hranicami až po Técső [Tačiv/Tačová], východne na Tisu, tak k Marmarošskej Sihoti – odkiaľ po hranice doterajšie uhorské.

Menší projekt – minimálny – bol by, že by hranica od Salgótarjánu šla pod Putnok, tu prešla cez Šajov [rieka Slaná?] (Ózd náš) potom na severovýchod asi cez Sajókazu, tak že by Szendrő pripadol cíle nám, obísť pod Szirákom tak, že by Szentpéter [Sájosszentpéter] pripadol Maďarom, potom na Homrogd, Vadász [Felsővadász], Solinok [Horný Solinok/ Felsőszolnok/ Abaújszolnok], Bakta [Baktakék], Mogyorósku, **Regéc**, Komlósku atď.

Predsedajúci dr. Bella poďakoval sa prednášateľom za vývody, ktorých účastníci sa i mnohí členovia Klubu – a s tým sa schôdzka skončila.

17. Praha, 9. decembra 1918. Zápisnica schôdzky KSP

(Parlamentný archív K NR SR, fond KSP, len strojopis)

Prípís Markoviča. Vyplácanie vojenských podpôr. Otázka nezamestnanosti. Potreba kancelárie a pracovníkov pre Klub, ich financovanie. Referát farára Hysku z Obišoviec o situácii na východe Slovenska. Prípís Národnej rady z Nadlaku, nie je však možné kandidovať do NZ občanov iných štátov, len kultúrne styky a zasadenie sa za menšinové práva. Referát o ceste ministra Zahradníka na Slovensko, žiadúce by boli aj cesty ďalších členov vlády. List o speňažení vojnových pôžičiek. Návrh zákona o prevzatí správy na Slovensku. Praha chce obdarit' slovenskými krojmi pani Wilsonovú a Clemenceauovú. Pomoc Českého srdca utečencom, ďalšie podporné akcie, najmä pre slovenské študentstvo (jeho presun z Budapešti do Prahy). Návrh vydávať klubový bulletin, resp. komuniké; miestnosti pre Klub; prednášky. Otázka rozšírenia počtu členov KSP.

Zápisnica schôdzky Klubu slovenských poslancov, dňa 9. decembra 1918

Predseda júci dr. Bella otvára zasadnutie. Zapisovateľ prečítal prípis dr. Markoviča, pripojený k zápisnici. Dr. Bella mieni, že o prípise netreba debatu rozvinúť, lebo behom krátkych pár dní uvedie sa na Slovensku celý štátny život. Ustálené upovedomiť dr. Markoviča, že v krátkej dobe dôjde do stolice župan, ktorý v každom ohľade zavedie poriadok

Rotnágl mieni, aby sa patriční referenti informovali u ministra financií a verejných prác o vyplácaní vojenských podpôr a o tom, či by nebolo možné na Slovensku nejaké regulácie zaviesť, aby ľudia boli zamestnaní.

Na schôdzku mliekarskej jednoty vyslaný bol dr. Medvecký a dr. Bella. Na schôdzku zemskej odevne dr. Bella a Lehotský. Účet pánov dr. Brežného i Porubského z prednáškovej cesty do Hradca Králové, Vodňan atď. určené zaplatiť z klubovej pokladne, však

žiadať vynáhradu od usporiadateľa prednášok. Týmto cieľom bol účet vydaný k zariadeniu ďalšiemu Rotnáglovi.

Igor Hrušovský oznamuje, že zastupoval Klub na zasadnutí komitétu pre osobnú demobilizáciu. Referoval tam, že u nás otázka nezamestnania nie je páľčivá, stane sa tou len, keď ďalej postúpime. Potom bude treba pomôcť štátnou podporou, úverom a organizáciou, ktorá sprostredkuje práce. Referát Hrušovského vzatý v známost'. Lehotský poznamenáva na doplnenie, že otázkou nezamestnaných zaoberá sa sociálno-politický výbor.

Prečítaný bol referát Viliama Černu o zriadení kancelárie, taktiež zoznam tých, ktorí pracujú v Klube. Houdek poznamenáva, že by bolo potrebné ustáliť pomer kancelárie ku Klubu. Je tej mienky, že Klub kanceláriu nepotrebuje, však o tých, ktorí v kancelárii pracujú, treba sa postarať. Kancelária bola postavená prv, ako sa Klub založil. Minister dr. Šrobár mohol by dať vývod, kto má kancelárske sily platiť. Čo sa ostatných pracovníkov týka, pracovali skutočne len niektorí, menovite Igor Beniač, Bálent, Albíny ml., Brežný ml., Štetka. Mimo toho Igor Hrušovský pracoval pre kanceláriu mierovej konferencie a zastupoval Klub na rôznych zasadnutiach. Nech Klub určí, komu a aký plat treba vyplatiť. K tomuto účelu treba od ministerského predsedu žiadať istý obnos k rukám dr. Šrobára. Dr. Bella navrhuje, aby ešte dnes konštatoval trojčlenový výbor, kto skutočne pracoval, nech tento výbor navrhne patričným honorár a nech zapisovateľ ešte dnes napíše ministerskému predsedovi list, v ktorom odôvodní potrebu fondu. Čo sa kancelárie pre slovenské veci týka, tá bude pridelená do rezortu niektorého ministra. V tom zmysle uzavreté, do výboru vyslaný Fedor Houdek a Viliam Černo.

Dr. Ivanka navrhuje, aby Klub vyslovil, že ktorý poslanec za mesiac nepríde, toho plat prepadne v prospech Klubu. Toto uzavretie nech sa vypovie ako jednohlasné, s uzročením tých,

ktorí dosiaľ ešte nedošli do Prahy. Minister dr. Šrobár podáva sprostredkujúci návrh, aby len tých plat prepadol v prospech Klubu, ktorí neoznámia vopred, že pre vážne príčiny do Prahy prísť nemôžu a ktorým Klub nedá dovolenku. Po krátkej debata určilo sa o otázke rozhodovať len potom, keď Slovensko bude obsadené a keď všetkým poslancom bude umožnené, aby do Prahy prišli.

Dr. Bella víta hostí zo Slovenska, medzi nimi v prvom rade ev. farára Hysku z Obišoviec, a prosí ho, aby podal referát o stave vecí na najďalšom Slovenskom východe. Z referátu farára Hysku vysvitá, že ľud slovenský na východe, menovite v okrese Lemešanskom, vynútil si sám nielen pripojenie k martinskej Národnej rade, ale i vyslovenie uzavretia, že žiadajú byť pripojení k Československej republike. Farár Hysko pohyb tento podrobne opísal v Slovenskom týždenníku. Dr. Bella ďakuje Hyskovi za informácie a vyslovuje potešenie, že na východe sám ľud prichodí k znamenitému pochopeniu situácie k národnému povedomiu.

Čítaný bol prípis Národnej rady z Nadlaku upravený na Slovenskú národnú radu v Martine. Prípis pripojený je k zápisnici. Minister dr. Šrobár je toho názoru, že akokoľvek by bolo výhodné, keby sme mali vo svojom strede znamenitých pracovníkov z Dolnej zeme, predsa musíme odhliadnuť od ich zastúpenia v Národnom zhromaždení, lebo tým porušili by sme medzinárodné právo. Maďari mohli by na tom základe vysielat' zástupcov z nášho územia na peštiansky snem. Dolnozemským Národným radám treba napísať, aby sa hľadeli zorganizovať, zaistiť si sami váhu, ktorá im patrí. My iba potom môžeme zakročiť v prospech našich menšín u maďarskej vlády, keď uznáme spolu s Dohodou maďarskú vládu.

Dr. Ivanka narádza uvážiť, či by nebolo dobre medzi 14 novými členmi vziať jedného zastupiteľa Dolnej zeme, aby sme tak demonštrovali, že chceme zastávať záujmy našej veľkej dolnozemskej menšiny.

Dr. Šrobár znovu zdôrazňuje, že by sme sa tým dopustili tej hrubej chyby, ktorej dopúšťajú sa Poliáci a mohli by sa dopustiť Maďari a Nemci. Musíme odhliadnuť od citovej stránky. Naši dolnozemskí pracovníci mohli by len vtedy byť pribraní za členov Národného zhromaždenia, keby sa presťahovali na územie Československej republiky.

Juriga dôvodí, že stojíme na štátoprávnom stanovisku, ktoré vytvára možnosť, aby dolnozemskí Slováci boli priamo zastúpení na československom sneme. Dušan Porubský vidí situáciu jasne. Sama dolnozemska Národná rada, je na čistom ohľadom situácie, odoberá sa od nás zo slzami v očiach a vyslovuje, že dolnozemskí Slováci chcú byť občanmi Juhoslávie.

Lehotský sa diví Ivankovi **za idealizmus**. S dolnozemskými Slovákami možno udržiavať len kultúrne styky, ale predbežne žiaden štátoprávny pomer.

Predsedaajúci dr. Bella vyslovuje uzavretie, že klub Slovenský obráti sa pripisom na dolnozemske Národné rady, dá im úpravu, aby si hľadeli zabezpečiť menšinové práva. My budeme našou prestížou vplývať, aby svojho práva došli.

Dr. Okánik referuje o ceste ministra dr. Zahradníka na Slovensko. Žiada oddať ministrovi zoznam železničných úradníkov Slovákov. Vyzdvihuje význam ministerských návštev na Slovensku a vyslovuje žiadosť, aby dľa možnosti všetci ministri v daný čas šli na Slovensko. Tým by oduševnenie ľudu náramne vzrástlo. Minister dr. Šrobár vysvetľuje, že ministri nemohli

dosiaľ do nekonsolidovaných pomerov na Slovensku. Uisťuje, že keď Slovensko bude pacifikované, pôjde dl'a uistenia dr. Kramára celá vláda na Slovensko. Z príležitosti výpravy slovenských referentov do Žiliny [12. decembra 1918], prihlásil sa už minister Stříbrný⁷¹, že niekoľko dní za touto výpravou príde na Slovensko. Referát dr. Okánika na vysvetlenie dr. Šrobára vzatý v známosť.

Čítaný list dr. Rumanna o speňažení vojnových pôžičiek. List oddáva Klub Pilátovi.

Viliam Černo referuje o svojom poslaní k Českému srdcu, ktoré vyslovuje ochotu dávať slovenským utečencom stravovanie, obrátilo sa prípisom na ministra Vrbenského, aby tu boli **xxx** potrebné články. Potrebné je, aby aj Klub slovenských poslancov poslal v tom zmysle prípis na ministra Vrbenského. Ďalej oznamuje Černo, že sl. Čapková z **Trenčianskych Teplíc** obrátila sa na České srdce so žiadosťou, aby bol umožnený príchod väčšieho počtu slovenských dievčat do Prahy a ich umiestnenie do **najbližšieho** internátu. České srdce žiada od Klubu informáciu o sl. Čapkovej. Konečne oznamuje Černo, že mesto Praha chce pani Wilsonovú, Clemenceauovú **uctiť** slovenským krojom a žiada klub Slovenský, aby kroje od spoločnosti Lipa sprostredkoval. Dr. Bella vyslovuje po krátkej debata uzavretie, že ohľadom stravovania napíše klub **xxx** poslancov Slovákov prípis ministrovi Vrbenskému. Ohľadom sl. Čapkovej dá informácie Českému srdcu Štefánek. Sprostredkovaním krojov poveruje sa pani Votrubová.

Minister dr. Šrobár predkladá návrh zákona o prevzatí správy na Slovensku. Oznamuje, že dr. Pantůček navrhuje zmeniť niektoré paragrafy. Po krátkej debata vyslal Klub dr. Medveckého, dr. Dérera, dr. Ivanku – viacerých právnikov, aby spolu s dr.

⁷¹ Jiří Stříbrný (1880, Rokycany – 1955, Valdice), novinár, účastník odboja, národný socialista, dlhoročný poslanec NZ, prvý minister pôšt a telegrafov, následne železníc, krátko minister národnej obrany.

Šrobárom prípadne v uzročení s dr. **Okánikom** návrh zákona prepracovali.

Dr. Dula navrhuje, aby Klub vydával časopis asi v 1000 exemplároch, ktorý obsahoval by situačné správy, komuniké klubové atď. a bol by doposielaný politikom, žurnalistom a na Slovensko. 1000 exemplárov stálo by v tlačiarňi Národnej politiky 100 K.- Štefánek myslí, že časopis vydávať následkom nedostatku papiera a pracovníkov nemožno. Čo Dula myslí, to nepatrí pred širšiu verejnosť. Vystačili by dva-trikrát týždenne krátke bulletiny do 100 exemplárov. Dr. Bella po krátkej debata vyslovuje uzavretie, že Klub prijíma Paulinyho návrh, aby otázka časopisu bola do nového roku oddialená, dovtedy o veci uvažované. Klub má i do tých čias dva-trikrát týždenne vydávať pre časopis krátke komuniké.

Dr. Slávik odporúča, aby bola zavedená akcia, že by vysokoškolská študujúca mládež, ktorá nateraz študuje v Budapešti, prišla s budúcim semestrom do Prahy. Trvalo treba umožniť výživu slovenských študentov v podobe lacného stravovania a bytov. Taktiež má byť zriadená podporná akcia. Referuje, že vyjednával v otázke s prof. **Slokom**, aby akciu zaviedlo ministerstvo školstva. Pripomína, že i Československá jednota chce sa účastniť podpornej akcie. Štefánek upozorňuje, že akcia v záujme našich študentov je dôležitá, jedná sa asi o **100** vysokoškolských študentov a niekoľko tisíc stredoškolských. Rotnágl navrhuje, aby sa zaviedla akcia, že by stredoškolskí študenti neprišli do Prahy, ale šli na český venkov. Navrhuje, aby bol vyslaný 5 – 6 členový výbor, ktorý podpornú akciu pre študentstvo zriadi. Pauliny narádza, aby upozornenie bolo hneď uverejnené v slovenských časopisoch. Návrh Paulinyho Klub prijal, poveril kancelistu Štefánika, aby vyzvanie do novín v tom zmysle poslal. Do výboru posielala sa dr. Slávik, Rotnágl, Štefánek, dr. Halla a Pauliny.

Rotnágľ referuje, že miestnosti pre klub Slovenský u Choděřů viacerí členovia Klubu pozreli. Miestnosti sú veľmi vhodné, pozostávajú z 5 izieb. Jednal s reštaurátorom. Narádza vo forme dopisu a odpovede reštaurátora uzavrieť zmluvu, že Klub miestnosti prenajíma od nového roku. Nábytok opatrí Rotnágľ. Prenájomné obnáša 7 000 K a činžový poplatok spolu asi 7 500 K. Klub poveril Rotnágľa uzavretím zmluvy a prenajatím miestností.

Igor Hrušovský navrhuje, aby Slovenský klub vyslovil uzavretie, že pri prevzatí administrácie budú považovaní všetci členovia Femky, jej odbočiek a všetci za maďarizáciu odmenení učítelia za nesúcich k ďalšiemu úradovaniu. Dr. Bella upravuje Hrušovského, aby návrh podal na písme a oddal dr. Šrobárovi k pojednaniu v zbore referentov.

Prečítané prípisy z Budějovic, Náchodu atď., v ktorých žiadajú rôzne korporácie rečníkov na večierky. Na návrh dr. Slávika má byť patričným korporáciám odpovedané, že Klub na tento čas nemôže sa účastniť schôdzok na vonkove a žiada, aby večierky boli odložené na príhodnejšie časy.

Lehotský referuje, že ústavný výbor nevybaví prv otázku ďalších 14 slovenských mandátov, kým sa my o ich zaplnenie, zvlášť o tom, koľko sociálnych demokratov má byť medzi 14 členmi, nedohodneme. Narádza už ustanovenému výboru pozostávajúcemu z dr. Ivanku, dr. Déřera, dr. Medveckého, Jurigu, Lehotského a ministra Šrobára pribrať Matúša Dulu, dr. Bellu a o veci behom zajtrajšieho dňa definitívne rozhodnúť.

Tým sa zasadnutie skončilo.

18. Praha, 17. decembra 1918. Zápisnica schôdzky KSP

(Parlamentný archív K NR SR, fond KSP, rukopis/strojopis)

Prípisu Židovskej organizácie so žiadosťou o legitimáciu pre M. Ungera Klub nemôže vyhovieť, konštatuje len bezpečnosť cestovania po Slovensku. Návrh na ďakovné prípisy trom práporčikom. Národohospodárske otázky sa majú riešiť na samostatnom zasadnutí, škodlivosť prílišnej centralizácie. Divadelné otázky spadajú pod ministerstvo školstva. Úradné záležitosti.

Zápisnica schôdzky Klubu slovenských poslancov, dňa 17. decembra 1918

Predsedajúci dr. Bazovský víta hostí a poslancov, ktorí prvý raz do Klubu došli: p. Juraja Janošku, Vladimíra Čobrdu a Jána Maršalka.

Správy: Prípis Národnej rady Židovskej organizácie smeru sionistického. *V prípise* žiadajú, aby Klub schválil legitimáciu, ktorú vystavili svojmu povereníkovi Markovi Ungerovi. Tento povereník má ísť na Slovensko a pôsobiť u Židov k tomu, aby uznali prevrat a obrátili svoje zmýšľanie v prospech Československej republiky, má uhorských Židov získať pre myšlienku židovsko-národnú a na tomto podklade ich organizovať.

V debate, ktorej zúčastnili sa dr. Blaho, dr. Okánik, Vladimír Čobrd a dr. Bazovský, zaujalo sa stanovisko, že Klub nemôže podporovať akúkoľvek akciu židovskú, už preto nie, aby nevzbudila sa nedôvera slovenského ľudu. Prijíma sa návrh, aby Klub odpovedal na prípis Národnej rady židovskej v tom zmysle, že vláda stojí na podklade práva a spravodlivosti, preto cestovanie není spojené so žiadnym nebezpečenstvom.

Číta sa prípis dr. Slabeya a spoločnosti myjavskej, v ktorom sa žiada, aby vyslovená bola pochvala práporčíkovi Frndákovi⁷², poťažmo aby Frndák povýšený bol za dôstojníka za svoje zásluhy pri dobývaní Senice. Predsedajúci dr. Bazovský odporúča prípis predložiť minist. národnej obrany.

Dr. Blaho informuje bližšie o zásluhách menovaného a pripomína práporčíkov Lud. Megu a Júliusa Koresku, ktorí sa takto veľmi vyznamenali. Uzaviera sa pripomenúť i týchto práporčíkov min. národnej obrany. Dr. Blaho navrhuje, aby aj z Klubu poslal sa im ďakovný prípis. Prijíma sa.

Dr. Bazovský predkladá Klubu prípis poisťujúcej spoločnosti Moldavia a žiada, aby Klub zaujal svoje stanovisko.

Dr. Halla odporúča, aby Klub otázkam národohospodárskym venoval osobitnú poradu, na ktorej stanovilo by sa stanovisko slovenské voči českému kapitalistickému podnikaniu. Upozorňuje na nevýhody, ktoré má prílišný centralizmus i v tom ohľade, že obce a mestá slovenské, v ktorých by sa zakladali len filiálky ústavov českých, stratili by na prirážkach a daniach, ktoré podnik platí.

Dr. Blaho súhlasí s utvorením komité a navrhuje dr. Bazovského. Dr. Bazovský navrhuje dr. Blahu a dr. Piláta.

Číta sa prípis divadelného direktora Lacinu⁷³. Dr. Okánik pripomína, že otázky divadelné spadajú do kompetencie min. výučby. Dr. Kolísek odporúča direktora Lacinu, ktorý má dosť

⁷² Ján Ďuriš-Frndák (1897 – 1964). Dielo: Spomienky na vojnu a prevrat, 1928, Nové Zámky, 102 strán.

⁷³ František Lacina (1863 – 1941), český režisér a herec, viacnásobný riaditeľ Národného divadla v Brne.

divadelnej skúsenosti i hmotných prostriedkov na utvorenie spoločnosti, ktorá by so zďarom na Slovensku pôsobiť mohla.

Uznesené, aby p. Lacinovi odpovedalo sa v tom zmysle, aby obrátil sa o koncesiu u min. výučby s tým uistením, že Klub jeho žiadosť bude podporovať.

Číta sa prípis p. Macháča. Menovaný spisuje svoje zásluhy a práce a sťažuje si, že druhí hrabú peniaze z národných fondov a on žiadnej odmeny nedostal.

Dr. Bazovský interpeluje prítomného Macháča, aby bližšie vysvetlil, kto skraduje peniaze, kto k jeho prácam ho poveril. P. Macháč menuje dr. Slabeyciusa, ktorý je predsedom národnej rady Slovenskej v Prešporku a financie Národnej rady má v rukách. Dr. Blaho poukazuje p. Macháča, aby svoje hotové výdavky cestovné podal dr. Slabeyciusovi.

19. Praha, 27. februára 1919. Zápisnica schôdzky KSP

(Parlamentný archív K NR SR, fond KSP, len rukopis)

V. Šrobár informuje o stretnutí s prezidentom na tému protičeského štvania Maďarov na Slovensku kvôli ovplyvňovaniu diania v Paríži; prezident žiada Klub zakročiť. A. Hlinka sa ohradzuje proti tlači, ktorá ho obviňuje, že je proti ČSR. Argumenty k lojálnosti niektorých členov Klubu, rôzne predstavy o čs. jednote. Genéza SES, rôzny stupeň zásluh politických prúdov. Otázka počtu mandátov pre jednotlivé strany, konfrontácia medzi socialistami a ľudovcami, domáhajú sa svojich podielov. Majú sa pribrať aj popredné osobnosti Slovenska. Sponchybňovanie nominácie doterajších poslancov, Šrobár opustil rokovanie. Schválenie zoznamu nových poslancov, Hlinka proti.

Zápisnica schôdzky Klubu slovenských poslancov, dňa 27. februára 1919

Predsedaajúci Emanuel Lehotský otvára zasadnutie a s radosťou konštatuje veľký počet prítomných členov. Ako hlavný predmet jednania označuje otázku nových 14 členov, schválenia **listy** [listiny?], podanej k tomu cieľu určenou komisiou Národného zhromaždenia.

Dr. Markovič navrhuje k dennému poriadku, aby zapisovateľ zhrnul v krátkom referáte výsledok predošlých dvoch schôdzok a prečítal najprv návrh rezolúcie, ktorou by sa zhrnul výsledok debaty. Do rezolúcie zahrnutý je i protest proti antičeským agitáciám na Slovensku.

Dr. Slávik referuje o predošlých schôdzkach. Min. Dr. Šrobár oznamuje Klubu, že bol 26. II. u prezidenta a upozornil ho na štvania Maďarov na Slovensku. Maďari zbierajú všetok tento materiál a hľadajú s ním robiť náladu proti nám v Paríži. Prezident žiadal ho tedy, aby sme zakročili proti každej nepravde z maďarskej strany vždy a opätovne. Nesmieme to zanedbávať. Každý musí so sebou zúčtovať a chrániť sa, aby

nedával Maďarom zbraň do ruky. V rezolúcii musíme tedy protičeské štvania zastaviť. Druhé, čo Klubu oznamuje, je, že podal v ministerskej rade protest menom slovenskej vlády, menom Klubu a svojim proti tomu, aby sa dávali na denný poriadok N. S. návrhy cirkevno-politické. Ministerská rada schválila naše stanovisko jednomyselne. Dôverne oznamuje, že prezident nepodpísal zákon o **Ka-xxx**.

Hlinka hovorí, že do víru a vln protičeských agitácií dostalo sa neprávom i jeho meno. Nie len nepriateľské kruhy, ale i naša a česká pokroková a socialistická tlač (Právo lidu) upodozrieva ho, že je proti Československej republike. Považuje za mužskú česť osvedčiť sa, že je to nepravda. Spomína, že na zhromaždeniach v **xxx xxx**, v tlači atď. prízvukoval vždy a všade zvrchovanosť našej republiky a nezavdal nikdy príčinu k takému upodozrievaniu. Áno, svedomie jeho sa búrilo proti radikálnym smerom, ktoré on verejne a súkromne posudzoval. Ale keď posudzoval smery a jednotlivcov, z toho nemožno uzatvárať, že je proti republike. Cieľom jeho je vždy zveľadenie a utuženie republiky, salus rei publicae [blaho štátu]. Víta návrh na takú rezolúciu, tým viac, že ministerská rada honorovala naše stanovisko.

Prof. Vlček berie v známosť vývody Hlinku, ktoré iste podal i menom svojich súveriacich. Lež nepostačí, aby Hlinka len hovoril tak, mal by tak i písať. Lež keď nazrieme do ktoréhokolvek čísla Slováka, vidíme, že medzi tým, čo Hlinka tu hovorí a tým, čo píše, je rozpor. Kto Slováka číta, nemá len dojem, že Hlinka a jeho súveriaci stoja bezpodmienečne za Československou republikou. (Má ten dojem z toho, že ak sa v istých veciach tak bude pokračovať, budme radšej Maďarmi.) Podobné hlasy ozývali sa už nielen v Slovákov, dostali sa i do N.N. [Národných novín]. Pravda, potom to aplanovali [urovnali], ale až keď sa ľudia chytali za hlavu. On podnes žiada zoznam 200 oznamovaných slovenských

profesorov – a niet ho. Aj najradikálnejší Čech hovorí, že by na Slovensko nešiel, keby bolo dostač slovenských ľudí. A uznať sa musí, že českí profesori na Slovensku pôsobia znamenite. Vieru nik neberie. Povedzme si tedy otvorene všetko do očí, nech je jednota navonok i dnu. Hlinka má právo hlásať svoje presvedčenie, ale to právo majú aj iné smery. Nech to ale netanguje životný koreň nášho štátu. Vykladá príkladmi, že sa na školách inak pokračovať nemohlo. I Turiec bol upriamený na české sily – a dokázali sa znamenite. Musíme sa všetci spriatelit' s tým, že sme jeden štát, jeden národ, jedna kultúra a máme nielen právo, ale i povinnosť držať vedno.

Juriga reflektuje na Vlčkove slová. Vytýka mu, že nesprávne generalizoval. Slovák nepísal generálne proti Čechom. Našou zásadou je, že sme **jedna** [14 riadkov nečitateľných, vyblednutých], ale to nemá značiť zabíjanie ľudí, ktorí sú za zvláštnosti Slovenska.

Hlinka reflektuje na slová Vlčka, že má byť harmónia medzi slovom a skutkom. Bol by povďačný, keby Vlček bol niečo citoval zo Slováka. Proti tvrdeniam Vlčkovým uvádza, že v prvom čísle Slováka bol článok za Československú republiku a odvtedy v 4 číslach nebolo ani slovíčka, ktoré by Vlčka priviedlo k uvedeným tvrdeniam. Autonómiu Slovenska nespomínajú **xxx**, cituje **xxx xxx xxx xxx**, kde sa hovorí o autonómii Slovenska. Spomína fakty, že vždy bol za jednotu s Čechmi, už vtedy, keď tu ešte republiky ani nebolo. (Článok proti **xxx**, sľub vernosti vybraný od **spišských** kňazov atď.) Z jeho slov zračí sa vernosť k republike, ale to neznamená, že by **mali** trpieť protináboženskú agitáciu Čechov na Slovensku.

Janoška, ako objektívny pozorovateľ toho, čo sa na Slovensku deje, poznamenáva, že nám treba byť nesmierne

opatrným na každé slovo – živé i písané. Len povedať xxx slovo, len dvojzmyselné slovo povedať a môže vzplanúť iskra nenávisti proti Čechom. Z budenia nenávisti proti osobám, reprezentantom národa, vzniká nenávisť proti národu samému.

Vlček poznamenáva, že tón robí muziku. Nie na tom je váha, čo je to povedané, ale ako je to prednesené. Spomína príklady, ako sa agitácia proti Čechom na Slovensku prevádza. Konštatuje, že v istých veciach nesmie sa ani mlčať. Nielen to rozhoduje, o čom sa píše, ale i čom sa mlčí.

Dr. Kmeťko prízvukuje, že Slovenská ľudová strana nevezala do programu posiaľ samosprávu Slovenska. Česká ľudová strana má v programe autonómiu Moravy. Jestli sú k tomu ale oprávnené české strany, prečo by neboli i slovenské. Prízvukuje, že slovenská ľudová strana stojí na základe Martinskej deklarácie.

Minister dr. Šrobár je rád, že si povieme tieto veci zoči-voči. Bolo by to potrebné čím častejšie. Slovenská ľudová strana porobila chyby. O slovenskej vláde nepísala ani slovíčko. Ďalej, keď píše o „našich“ ľuďoch vo sneme, spomína dôsledne len troch. A tak mohol by celý zoznam vecí spomenúť. Spomína zhromaždenie kňazov zvolané do jablonického kaštieľa grófam Apponyim, kde utvárali „Kresťanskú stranu“. Prítomných bolo 120, z toho 3 Slováci, ostatní odrodilci, xxx odvolávala sa na „centrum“, aké? Iste Pešť. Maďari xxx vítali schôdzku. To sú veci, ktoré treba od seba odhadzovať. Nevie si predstaviť, aké by boli dnes následky odtrhnutia sa od Čechov. Bola by na Slovensku vláda, akej svet nevidel. Treba sa zamýšľať nad každým skutkom. Chyby sa stali zo strany Slovenskej ľudovej strany, nech je ale odo dneška medzi nami jasno, aby súžitie naše bolo ideálne.

Hlinka uznáva, že sa v prvom čísle Slováka stala chyba v jeho neprítomnosti – tá sa musí napraviť. Keby on bol šiel do Jablonice, bol by jasne zdôraznil, že on k tým tam zhromaždeným nepatrí. Bol by videl, istí chcú alebo nechcú. Nemohol ale ta ísť pre stávkku [štrajk]. Čo sa týka Žiliny, škoda bolo zhromaždenie zakazovať. O samospráve by sa tam i tak nebolo hovorilo, to on zakázal.

Burjan poukazuje na to, že sa chyby pri žilinskom zhromaždení zo strany Slovenskej ľudovej stali. Na plagáte bola verejne oznamovaná reč o autonómii Slovenska. Keď sa to verejne stalo, malo sa to verejne i biľagovať.

Markovič spytuje sa Hlinku, či dostal pozvanie na Apponiovskú schôdzku do Jablonice.

Hlinka dotvrdzuje, že áno; zúčastniť sa jej ale nemohol, lebo premávka bola zastavená.

Markovič vyvádza, že udavačstvo je špatná vec, ale to by bolo bývalo v záujme republiky. Pre budúcnosť odporúča (aby, jestli niekto príde do podobného pobúrenia, vedel, čo má robiť) v takýchto prípadoch vec oznámiť polícii. O podnikoch pánov à la Apponyi nemôžeme byť v pochybnosti, že smerujú proti nám. Treba, keď sa o takých schôdzkach dozvieme, upovedomiť o nich miestne úrady, políciu a keď je to nemožné, ministerstvo.

Juriga neschvaľuje zasahovať políciou do takýchto vecí. Chráňme sa prehnaného imperializmu. Verba verbis – scripta scriptis⁷⁴. Slovo zabíjať je nebezpečné. Nás prenasledovanie tiež len posilnilo. Vlastizrady niet, ani jej nebolo. Je to stará frazeológia. Čo je dnes vlastizradou, je zajtra slávnym činom.

⁷⁴ Slová sú slová, pisané je pisané.

Po krátkej debata prečítal dr. Slávik ním štylizovanú rezolúciu, ktorá je pripojená k zápisnici.

Rezolúcia bola jednomyselne prijatá a uznesené, že ju majú všetci členovia podpísať, čo sa i stalo.

Predsedaajúci Lehotský konštatuje, že debata bola užitočná. Treba teraz už vybaviť otázku mandátov. Sú ľudia, ktorým mandáty boli už prezentované, sľúbené. Zo svojej strany je nespokojný, že sa otázka nevybavila a oddialila až dosiaľ. Ohľadom socialistov sú niektorí tej mienky, že im nepatrí viac ako 3 miesta. Je ale druhá mienka, že sú tri mandáty málo. Od socialistov žiadajú sa povinnosti a práca. Ľud robotnícky môžu uspokojiť len oni. Delníctvo treba držať na uzde. Proší, aby sa nebral ohľad na tých pár mesiacov po voľby. On je presvedčený, že tých nových 5 mandátov socialistom patrí dlhá práva a že si ich i po voľbe podržia. Tí, ktorí sú vyznačení za zástupcov socializmu, sú chudobní a potrebujú i ten plat, i tú voľnú cestu, ktorá je s mandátom spojená. Iní, boháči neplnia svoje povinnosti. Sú viacerí, ktorí ešte nezložili ani sľub.

Janoška konštatuje, že v delegácii českej nahradíme výkvet národa, xxx od pera a ducha. Zo strany slovenskej nemali by chybovať: Hviezdoslav, Július Botto, [Ferko] Urbánek, Rázus. Že sa menovanie týchto už dosiaľ nestalo, to mnohí na Slovensku neschvaľovali. Možno to ospravedlniť spechom, akým sa prvé menovanie stalo, až nebolo možno nevidieť pri tom teritoriálnu a osobnú jednostrannosť. Ale nemožno ospravedlniť, že i ďalšie menovania stali sa akosi samovoľne, bez schválenia pléna Klubu. Niektorí z menovaných pánov nemajú titulu, aby tam boli, kde niet Júliusa Bottu, Urbánka atď. Proší, aby toto bolo braté do ohľadu aspoň pri tomto menovaní, aby sa chyby napravili a aspoň posledné menovanie viedlo k výslednému uspokojeniu.

Hlinku neuspokojujú prednesené dôvody. Splytuje sa, čo má byť mierou vymenovania poslancov? Či je to prítomnosť, či minulosť? Vie, že sú ľudia, ktorí mali zásluhy v minulosti, obídení. Bol bratý ohľad na stranu xxx xxx, od kedy sa datuje zásluha práve v slovenskom národe. U ministra Šrobára viac ráz reklamoval mandáty pre svojich stúpcov, ale jeho slovo nebolo rešpektované. On ale bude vedieť 5, 10 ráz toľko hlasov ľudu sústrediť na seba a svojich stúpcov, ako socialisti. Konštatuje, že na Slovensku dosiaľ boli len dve strany, národná a ľudová. Konštatuje, že i Šrobár i Július Markovič vystupovali s programom Slovenskej ľudovej strany. Socialistov v slovenskej minulosti nebolo, oni netrpeli, nepracovali za národ. Fakty presvedčia všetkých, že sa na Slovenskú ľudovú stranu najviac hlasov oddá i v budúcnosti. Žiada rešpektovať svoju žiadosť, keď sa rešpektuje žiadosť socialistov. Dejstvom naše začína sa od 30. októbra, treba i s mocenskými pomermi od toho dňa rátať.

Minister dr. Šrobár vysvetľuje, pretože väčšina ponôš týka sa jeho, ako sa prvé obsadenie dialo. (Vid' zápisnice z prvých klubových schôdzok). Upozorňuje, že na Slovensku boli dve deklarácie: sociálnodemokratická v Mikuláši – a martinská. Obe prospeli rovnako našej veci i za hranicami. Socialisti boli práve tak Slovákmi, ako i členovia Národnej strany. Čo sa týka Národnej strany a tzv. strany ľudovej, konštatuje, že ešte roku 1911 bol program jeden. Národná strana pomenovala sa v istých okresoch z taktických dôvodov – aby sa xxxieliť Maďarskej ľudovej strane a využiť situácie, stvrdenej paktami slovenských jednotlivcov s Maďarskou ľudovou stranou – Slovenskou ľudovou stranou. Uzavretie Národnej strany ohľadom tohto podpísal i Andrej Hlinka.

Janoškovi odpovedá, že Országh bol na pôvodnej listine. Rázusa chce vymenovať za profesora na prešporskú

univerzitu, preto nie je v zozname. (Rázus osvedčil sa nám, že sa politike nerozumie). Že čo je zásluhou na mandát? Hlinka odporúčal zo svojej strany samých doterajších odrodilcov, ktorí sa až teraz prihadzujú k nám, poťažne k nemu (Tvrdý, Kovalik). Ohľadom obsadenia i 4 nových miest pokračovalo sa správne. Menoslov zostavila Klubom vyslaná komisia, v ktorej boli prítomní všetci až na Jurigu. Hlasovalo sa o menoslove v ministerskej rade. Nemá nič proti tomu, aby menoslov tu bol zrevidovaný.

Dr. Hodža nemôže dopustiť, aby sa kus slovenskej histórie predstavoval tak, ako to robil Hlinka. Z minulosti Slovenskej ľudovej strany nesmú sa ťahať konzekvencie na terajšiu ľudovú stranu. Meno Slovenskej ľudovej strany prijalo sa svojho času, aby sa mohlo účinkovať proti Maďarskej ľudovej strane. Čo sa týka zostavenia delegácie, formálne nebolo možno **xxx** správny postup. Čo sa týka otázky, či delegácia zodpovedá náhľadom národa, o tom sa dá rozprávať. Ale to je otázka **druhoradá**. Stáli sme pred otázkou: či Slovensko chce byť údom Československej republiky, áno lebo nie? A z tohto hľadiska bola delegácia zostavená veľmi správne, sú v nej všetci tí, ktorí už dávno pracovali za jednotu. Vtedy bola by delegácia zostavená mylne, keby ta boli prišli elementy, ktoré si tam žiada mať Hlinka. Navrhuje, aby ministromi bola daná indemnita raz navždy pre zostavenie delegácie.

Lehotský žiada, aby Hlinka uznal, že mimo tých troch ním spomínaných a uvádzaných „katolíkov“ sú v delegácii aj iní katolíci, zástupcovia katolíckeho slovenského ľudu. Hlinka neuznáva za katolíka ani Jurigu, ani Medveckého. A sú katolíci medzi poslancami aj iní, a seba ráta ta.

Dr. Kmeťko ohradzuje sa proti tvrdeniu, že socialisti pracovali a trpeli za národ.

Dr. Hodža zatracuje logiku dr. Kmeťka. Sociálnodemokratická strana je zložkou slovenského života od mnoho rokov. Sociálni demokrati pracovali a trpeli za národ, keď v tom boji dr. Kmeťka ešte nebolo. Nejde pri menovaní o strany, ktoré sa utvorili ad hoc, ale o xxx v ľude.

Juriga nedopúšťa na minulosť slovenských socialistov zlého slova. Je pravda, že pracovali a trpeli za národ, za slovenčinu. Slovanskí socialisti majú toľko zásluh za národ, ale xxx, ako Slovenská ľudová strana.

Hodža končí svoje vývody, v ktorých bol prerušený. Obhajcom konzervatívnych názorov v lone Klubu je práve tak Janoška, Dula ako xxx Hlinka. Dnes existujú len zložky slovenského života, mandátovú politiku robme až o pár mesiacov. On sa o menoslov nezaujímal dosiaľ a nezaujíma sa ani teraz.

Hlinka nemôže zdieľať názory tu prednesené. Jeho smer je na Slovensku najsilnejší, on môže sústrediť i pol milióna hlasov, ak chce. Host'ovanie i 4 nových mien dialo sa stranicky.

Minister dr. Šrobár opúšťa zasadnutie s vývodom, že menovanie stane sa tak, ako to výbor určil.

Hlinka konštatuje, že Šrobára neurazil. Ale ktokoľvek robil zoznam, robil ho stranicky. Žiada medzi iným miesto Urbánka menovať z učiteľov Siváka-Trávnického.

Juriga navrhuje koniec debaty a prijatie zoznamu so zmenou navrhovanou Hlinkom.

Pri hlasovaní bol prijatý zoznam (priložený k zápisnici, so zmenou navrhnutou Hlinkom) všetkými hlasmi proti hlasu Hlinkovmu. Dvaja (Dr. Kmeťko a Dr. Markovič) nehlasovali.

Hlinka poznamenáva, že on proti zoznamu znovu protestuje. Pozdvihne proti nemu svoje slovo na patričnom mieste. Nájde si spis sólo, aby proti tomu uplatnil svoje stanovisko.

Markovič spytuje sa, aké konzekvencie mieni Hlinka vyvodit', kde mieni proti uzavretiu Klubu zakročiť?

Hlinka odpovedá, že pozdvihne mimoriadne votum pred patričným výborom, parlamentárnou cestou. (Výkriky: To nepatrí pred žiaden výbor). „Keď nepatrí nikam, tedy nepôjdem nikam.“

Markovič poznamenáva, že otázku predložil z hľadiska „cui prodest“ [v čí prospech].

Tým sa zasadnutie skončilo.

20. Bratislava, 9. – 10. marca 1919. Program schôdzky slovenských poslancov a županov

(Parlamentný archív K NR SR, fond KSP, strojopis)

Príloha: Rezolúcia protestuje proti nárokom Poľskej republiky na Tešínsko, časti žúp Trenčianskej, Oravskej a Spišskej.

Denný poriadok schôdzky slovenských poslancov a županov v Bratislave, dňa 9. – 10. marca 1919⁷⁵

A/ 9. III. o 2 hod. popoludní schôdzka poslancov a županov:

- 1) Politické polozenie na Slovensku
 - a. slovenské kraje,
 - b. neslovenské kraje,
 - c. spôsoby ďalšieho postupu.

Referent minister dr. Šrobár.
- 2) Politické strany na Slovensku. Referent dr. Okánik.
- 3) Zásobovanie Slovenska. Referent dr. Bella.
- 4) Tlačová, letáková atď. propaganda. Referent dr. Markovič.
- 5) Zastupovanie v rade Národnej Č. S. Referent Ing. Rotnágľ.

⁷⁵ Prvá zo spoločných porád, ktoré sa podľa rozhodnutia Klubu na jeho schôdzi 30. januára 1919 mali konať raz mesačne v Bratislave (s prizvaním referentov Ministerstva s plnou mocou).

- 6) Otázka československo-poľská (Tešínsko, vpád Poliakov na Slovensko). Referent Pilát.
- 7) Anketa ministerstva zemedelstva 24. III. v Prahe. Menovanie zástupcov. Referent dr. Hodža.
- 8) Otázka slovenskej univerzity v Bratislave. Referent Juriga.
- 9) Zaokrúhlenie žúp. Referent dr. Kolísek.
- 10) Voľné návrhy.

(V prípade, že by porada nemohla všetky otázky vybaviť, pokračuje sa v nej 10. III. predpoludním.)

B/ 10. III. o 2. hod. popoludní schôdzka poslancov:

- 1) Otázka povinného zúčastňovania sa schôdzok N. S. dľa turnusov. Referent dr. Slávik.
- 2) Zriadenie zastúpenia vo výbore N. S. Referent Dr. Slávik.
- 3) Zriadenie parlamentárky (snemového výkonného výboru). Referent dr. Hodža.
- 4) Revízia domáceho poriadku Klubu. Referent dr. Markovič.
- 5) Voľné návrhy.

Porady konajú sa vo vládnej budove v poradnej miestnosti Ministerstva Československej republiky s plnou mocou pre Slovensko. 1. posch. č. dverí 244.

Prístup majú na schôdzku A – členovia N. S., župani, vládni poradcovia a ministrom pozvaní hostia.

Na schôdzku B – len poslanci N. S.

Príloha:

Bratislava, 10. marca 1919

Rezolúcia

Poradcovia Ministerstva s plnou mocou pre Slovensko, ako aj slovenskí poslanci Národného zhromaždenia a župani zhromaždení na spoločnej porade v Bratislave 9. a 10. marca 1919 protestujú proti požiadavkám Poľskej republiky na Tešínsko. Životnou otázkou celého severného Slovenska až do najvýchodnejších žúp je riadna premávka potravín, uhlia a železnej rudy na trati Košicko-bohumínskej. Žiadame preto dôrazne, aby Tešínsko ponechané bolo aj naďalej vo zväzku Československej republiky a odmietame zodpovednosť za následky, ktoré by malo pretrhnutie Košicko-bohumínskej dráhy cudzou hranicou.

Bezzákladné nároky poľské na severné kraje župy trenčianskej, oravskej a spišskej, ktoré od vekov sú časťou Slovenska, odmietame čo najrozhodnejšie, lebo územie, ktoré žiada poľský imperializmus tvoria so Slovenskom geografický celok a obyvateľstvo po stránke etnografickej, kultúrou a politickým zmýšľaním je so slovenským ľudom nerozlučne spojené.

21. Praha, 23. marca 1919. Zápisnica schôdzky KSP

(Parlamentný archív K NR SR, fond KSP, len rukopis)

Schôdza sa konala už po rozšírení počtu slovenských poslancov NZ. Na nej sa preberali vnútroorganizačné zmeny v Národnom zhromaždení: rozšírenie kolonizačného výboru, ktorý sa stáva výborom pre poľnohospodársku reformu; dopravný a technický výbor. Úradné záležitosti.

Zápisnica schôdzky Klubu slovenských poslancov, dňa 23. marca 1919

Schôdzu zahájil predseda Matúš Dula.

Oznamuje, že výbor kolonizačný rozšírený je na 32 členov a fungovať bude ako výbor pre zemedelskú reformu. Člen kolonizačného výboru Pauliny zrieka sa členstva, miesto neho vyvolený je poslanec Duchaj. Za členov rozšíreného výboru zvolený je poslanec Juriga a dr. Slávik. Člen kolonizačného výboru poslanec Pfeffermann-Záruba zostáva i naďalej členom rozšíreného výboru.

Predkladá sa návrh poslanca Bechyně⁷⁶ zaslaný predsedníctvom snemovým na restringovanie výborov.

Klub sa uzniesol, že v celku s návrhom súhlasí, žiada však, aby výbor pre veci slovenské odstránený nebol.

Poslanec Rotnágl vyslovuje pochybnosť o praktickosti spojenia výboru železničného, poštového, pre vodné hospodárstvo

⁷⁶ Rudolf Bechyně (1881, Nymburk – 1948, Praha), novinár a publicista, sociálnodemokratický poslanec NZ, minister školstva a národnej osvety od roku 1922, následne minister železníc a i.

a technického a navrhuje, aby zostali výbory dva – dopravný a technický.

Poslanec Kolísek upozorňuje na pozvanie mestskej rady v Kutnej Hore. Pozvanie sa prijíma a uznesené, že do Kutnej Hory odcestujú predseda Dula, dr. Kolísek, dr. Slávik, dr. Halla, Pauliny, Čobrda a hosť Klubu p. Pavel Bujnáč⁷⁷ a pozvú sa aj dámy.

Predseda predkladá prípis p. Cyrila Horvátha, ktorý žiada za zvolanie čestného súdu, ktorý by mu zadovážil zadosťučinenie za invektívu Th. č. Svet[ozára] Kresáka.

Konštatované, že žiadny prípis od p. Kresáka do Klubu neprišiel, že p. Kresák v Klube proti p. Horváthovi nehovoril. Uznesené bolo, aby pánu Kresákovi [Horváthovi?] v tomto zmysle sa odpovedalo.⁷⁸

Zapisoval dr. Halla

⁷⁷ Pavel Bujnáč (1882, Dolný Kubín – 1933, Praha), ev. kňaz, literárny historik a kritik, jazykovedec, prekladateľ, redaktor.

⁷⁸ Útlm činnosti Klubu následne nastal v súvislosti s aktuálnym dňom na našom území. Dňa 21. marca 1919 bola namiesto vtedajšej Maďarskej demokratickej republiky vyhlásená podľa sovietskeho bolševického vzoru Maďarská republika rád na čele s komunistom Béloom Kunom. Jedným z jej zámerom bolo aj uskutočnenie „sociálnej revolúcie“ v Česko-Slovensku. V dôsledku ďalších udalostí vyhlásil Vavro Šrobár nariadením č. 52/1919 na území Slovenska počnúc 25. marcom 1919 štatárium – stanné právo. Aktivita Klubu sa zintenzívnila najmä počnúc júlom, po komunálnych voľbách konaných 15. júna 1919, ako vôbec prvých po vzniku ČSR (na území Slovenska sa neuskutočnili).

OBSAH DOKUMENTOV

- 1. Praha, 18. novembra 1918. Zápisnica schôdzky Klubu slovenských poslancov.**
(Parlamentný archív K NR SR, fond KSP, rukopis/strojopis)
Otázka vypracovania memoranda pre mierovú konferenciu: diskutuje sa spôsob, ako zozbierať argumenty svedčiace o brutálnosti násilnej maďarizácie Slovákov a ich hospodárskom utláčaní; potrebné je doložiť slovenské názvy hraničných území. Preberajú sa skúsenosti z obsadených území, tamojšia finančná a sociálna situácia, čo je potrebné spísať. Pavla Blahu navrhujú za komisára pre obsadené územie. Personálne a organizačné otázky, zadávanie komuniké zo schôdzok KSP, iné.

- 2. Praha, 19. novembra 1918. Zápisnica schôdzky Klubu slovenských poslancov.**
(Parlamentný archív K NR SR, fond KSP, rukopis/strojopis)
Diskusia, ako ochrániť slovenské územie a jeho obyvateľov proti maďarskému úsiliu o zachovanie celistvosti Uhorska a o spôsobe, akým má informovať predseda zahraničného výboru dr. Hodža o situácii a podmienkach uvoľnenia slovenského územia obsadeného maďarskými vojskami. Správy z obsadeného územia, otázka úradníctva a vytýčenia hraníc; problém zásobovania potravinami, deľby kompetencií a možných úverov bankám. Spor s Poľskom. Hodža referoval o nóte K. Kramáňa M. Károlyimu, ako aj o prepustení slovenskej divízie zo západného frontu, ktorú treba personálne preveriť. Stanovy a potreba rozšírenia počtu poslancov KSP.
Príloha: Interpelácia na ministerského predsedu: otázky sa týkajú informovanosti čs. vlády o zajatí predsedu SNR a KSP Matúša Dulu a tajomníka SNR Karola Medveckého, ako aj senického komisára Cyrila Horvátha, maďarskými vojakmi a ochoty čs. vlády zakročiť proti maďarskej vláde, ktorá navonok nezodpovedá za vyčinenie svojich vojsk na slovenskom území, ale tajnými nariadeniami ho podporuje.

3. Praha, 20. novembra 1918. Zápisnica schôdzky Klubu slovenských poslancov.

(Parlamentný archív K NR SR, fond KSP, rukopis/strojopis)
Zriadenie štatistického odboru k predpracám pre mierovú konferenciu. Problém predkladania zákonov jednotlivými poslancami, len najzávažnejšie sa majú stať zákonmi. K. Kramář potrebuje dvoch Slovákov ako prezidiálnych úradníkov. Minister Staněk (osobne prítomný) zostavuje program verejných prác, chce menoslov slov. inžinierov; taktiež zamýšľa zveľadiť cestovný ruch, elektrifikovať, zriadiť kúpeľníctvo. Vyjednávania s husitstvom a s protestantmi ohľadne cirkevných pomerov; ústavnoprávne otázky – slovenské sa majú riešiť oddelene od českých; návrh na zriadenie Výboru pre základné pomery so Slovenskom i cirkevnopolitického výboru. Články v Práve ľudu, informovanosť ostatných klubov o Slovensku a sociálnej situácii na ňom. Rozšírenie počtu poslancov KSP; návrh osloviť A. Masarykovú s členstvom v KSP; vyslovenie vďaky V. Šrobárovi.

4. Praha, 21. novembra 1918. Zápisnica schôdzky Klubu slovenských poslancov.

(Parlamentný archív K NR SR, fond KSP, rukopis/strojopis)
Možnosti úveru pre živnostníkov. Divízia zo západného frontu má prísť do milotického tábora. Šrobár predostrel potrebu nechať obsadené niektoré slovenské mestá ešte dva roky po uzavretí mieru; mobilizácia piatich ročníkov mužov; presun čs. vojakov z južného frontu na Slovensko, potom možnosť zaplniť vedúce miesta v správe Slovenska, potrebný je ich súpis. Návrh na vypracovanie prechodnej ústavy pre Slovensko. Vymenovaní kuriéri pre spojenie s Viedňou, Budapešťou, Martinom atď. Obava z hladu, ktorý provokuje maďarská vláda nedodaním prídelu na november a december. Návrh ministra výživy Vrbenského (osobne prítomný) na obilný ústav, otázka centrály alebo len expozitúr na Slovensku, nátlak na maďarskú vládu pomocou nedodania uhlia. Prednášky, návrh na zvýšenie počtu členov KSP, personálie a iné.

Príloha: Návrh na zmenu dočasnej ústavy, má sa zvýšiť počet poslancov o 14 Slovákov.

- 5. Praha, 22. novembra 1918. Zápisnica schôdzky Klubu slovenských poslancov.**
(Parlamentný archív K NR SR, fond KSP, rukopis/strojopis)
Diskusia o návrhu L. Medveckého. Politické rokovania nemá SNR uskutočňovať bez vedomia Klubu a vlády. Konečný návrh na Výbor pre slovenské veci. Návrh K. Slavíka na obilný ústav. Referát o udalostiach v Trenčíne (následne i v Bratislave), kde si maďarské úrady sami vyžiadali pomoc od čs. vojska (takéto prípady sa majú zozbierať). Požiadavka 50 000 korún na knihy a agitáciu.
Príloha: Návrh L. Medveckého o vybavovaní menej vážnych záležitostí predsedníctvom Klubu, o úprave právomocí a kontaktov Klubu smerom k SNR v Turčianskom Sv. Martine a vyslanectvu v Budapešti; vysielanie kuriérov; Výbor pre pomery na Slovensku.
- 6. Praha, 23. novembra 1918. Zápisnica schôdzky Klubu slovenských poslancov.**
(Parlamentný archív K NR SR, fond KSP, rukopis/strojopis)
Navrhuje sa do Vianoc vydanie kalendára pre Slovensko, v ktorom budú pravdivé informácie o aktuálnej situácii. Kramár zostavil komisiu pre mierový kongres, jeden odbor má vyhotoviť správu o útlaku Slovákov týkajúcu sa napr. maďarizácie detí, prenasledovania počas vojny. Referát V. Černa.
- 7. Praha, 25. novembra 1918. Zápisnica schôdzky Klubu slovenských poslancov.**
(Parlamentný archív K NR SR, fond KSP, rukopis/strojopis)
Správa výkonného výboru SNR ohľadne udržania verejného poriadku. Taktizovanie pri vyjednávaní s maďarskou vládou, usmerňovanie SNR – ako sprostredkovateľka a má naťahovať čas, resp. vyjednávať má iba pražská vláda; treba zabrániť krviprelievaniu. Proklamácia K slovenskému ľudu. Problém hladu. Otázka internovania Židov a Maďarov. Zbieranie dát o prenasledovaní Slovákov počas vojny, o vyvážaní slovenských detí. Úradné záležitosti.

8. Praha, 26. novembra 1918. Zápisnica schôdzky Klubu slovenských poslancov.

(Parlamentný archív K NR SR, fond KSP, rukopis/strojopis)
Otázka dodania uhlia pre Maďarsko za odsun maďarských vojsk a aprovizáciu Slovenska (z maďarských krajov), potreba stanoviť etnografické hranice, Slováci si majú určiť kontrolné orgány do komisie na delenie uhlia. Potreba prednášok o situácii na Slovensku pre české i slovenské obyvateľstvo, mala by sa nimi poveriť Čs. jednota. Otázka pripojenia Lučenca k ČSR.

9. Praha, 27. novembra 1918. Zápisnica schôdzky Klubu slovenských poslancov.

(Parlamentný archív K NR SR, fond KSP, rukopis/strojopis)
Kramář proti akémukoľvek vyjednávaniu SNR s maďarskou vládou. Proklamácia maďarskej vlády na všetky národy Uhorska – reakciou má byť vydanie Ohlasu na slovenský ľud. Výbor pre slovenské veci má byť aj v spojení s vládou. Stranícke boje v NZ, post predsedu živnostenského výboru ponúkli Slovákom (Houdek); Slováci majú v parlamente vyvažovať situáciu. Otázka inkompatibility mandátov (či je zlučiteľné miesto poslanca so štátnym tajomníkom, resp. županom). Ústavný výbor – volebný poriadok v obciach, diskusia, či obecné voľby vôbec v tomto čase uskutočniť. Finančný výbor – vojnové pôžičky. Snemová knižnica s čítárňou, vypracovanie zoznamu požadovaných kníh. Organizačné záležitosti klubu; stanovenie členského, žiadosť A. Masarykovej o členstvo v Klube, miestnosti pre Klub, zástupca Klubu do Moravského kola, ďalšie personálie.

10. Praha, 28. novembra 1918. Zápisnica schôdzky Klubu slovenských poslancov.

(Parlamentný archív K NR SR, fond KSP, rukopis/strojopis)
Informácie z rokovania kultúrneho výboru – Slovensko potrebuje zvláštnu starostlivosť v otázke umenia a ľudovýchovy. Problém vydania čs. diferenciálneho slovníka. Schôdzka sociálnodemokratickej strany, ktorá má o Slovensku málo informácií, ale vyvíja úsilie pomôcť mu. Majú sa zbierať dáta proti maďarskému zástupcovi na mierovej konferencii, ako aj dáta za jednotlivé odbory. Diskutuje sa Medveckého návrh. Oznam, že do Klubu príde hlavný veliteľ Scheiner poradiť sa o vojenskej situácii

na Slovensku. Návrh na zriadenie prechodných pomerov na Slovensku. Problém Východoslovenskej národnej rady, ktorá je za zotrvanie v Uhorsku, majú sa rozširovať propagačné letáky s programom pre slovenský východ. Odsúhlasenie stanov Klubu; ďalšie úradné, personálne, členské záležitosti.

Príloha: Návrh L. Medveckého, kuriérom má byť L. Černo.

11. Praha, 29. novembra 1918. Zápisnica schôdzky Klubu slovenských poslancov.

(Parlamentný archív K NR SR, fond KSP, rukopis/strojopis)
Ďalšie informácie z kultúrneho výboru. Klub si zriadil kultúrno-katolícky a kultúrno-evanjelický výbor. Návrh proklamácie ako odpovede na ohlas maďarskej vlády. Osobne prítomný veliteľ Scheiner predostrel vojenskú situáciu, spomenul neinformovanosť čs. predstaviteľov v Paríži. Nastolená potreba vojenskej diktatúry na Slovensku, popri ktorej sa má ustanoviť civilná správa; národné rady sa nemajú miešať do vojenských záležitostí, územie Slovenska treba postupne obsadzovať čs. vojskom, s ktorým má postupovať aj župný aparát. Spojenci majú uznať české vojská a pred mierovú konferenciu má prísť už hotová otázka hraníc. Klub vyslovil Scheinerovi vďaku.

12. Praha, 30. novembra 1918. Zápisnica schôdzky Klubu slovenských poslancov.

(Parlamentný archív K NR SR, fond KSP, rukopis/strojopis)
Diskusia o Scheinerovom referáte, vojenská diktatúra je potrebná. Treba najmä už obsadené územia udržať. História dočasnej vlády na Slovensku. Návrh na vymenovanie hlavného komisára pre Slovensko a ďalších pre jednotlivé odbory, župani zase majú byť centrálnou mocou v už vydobytých stolicích. Určená komisia na vypracovanie odpovede Scheinerovi.

13. Praha, 1. decembra 1918. Zápisnica schôdzky Klubu slovenských poslancov.

(Parlamentný archív K NR SR, fond KSP, len strojopis)
Výbor pre slovenské veci, stanovenie jeho kompetencií a náplne, ako aj spolupráce s ostatnými výbormi. Zoznam úradov a návrhy pre Scheinera. Stanovenie zásad lojálnosti úradníkov, prípadný sľub vernosti. Doplnenie počtu poslancov KSP, žiada sa primerané

zastúpenie slovenského socializmu, následne aj roľníctva, ľudu podľa náboženstva, slovenských žien. V NZ majú byť ale najmä odborníci, schopní vypracovať ústavu ako jeho hlavnú úlohu.

14. Praha, 2.(3.) decembra 1918. Zápisnica schôdzky Klubu slovenských poslancov.

(Parlamentný archív K NR SR, fond KSP, len strojopis, 1. strana zle čitateľná)

Odovzdanie predsedníctva M. Dulovi. Za pozitívum označené zriadenie výkonného výboru SNR. Vznik ČSR ako jediné správne riešenie, maďarská vláda chce agitáciou Slovákov od neho odvieť. Preto je dôležité vydávať denník, najlepšie by bolo, aby sa ním stali Národné noviny. Referát Bazovského o priebehu vyjednávania Hodžu a SNR s maďarskou vládou v Budapešti – otázka územia, Východoslovenskej národnej rady, školská otázka, štatistika. Okupácia územia sa nemá robiť s malou silou, treba počkať na francúzske jednotky. Čs. vláda na stanovisku nevyjednávať s maďarskou vládou, hranice určí mierová konferencia.

15. Praha, 4. decembra 1918. Zápisnica schôdzky Klubu slovenských poslancov.

(Parlamentný archív K NR SR, fond KSP, len strojopis)

Návrh na ďakovnú adresu z NZ S. Viatorovi i H. W. Steedovi.

Výbor pre slovenské veci a jeho kompetencie s ohľadom na nedotknuteľnosť osobitosti Slovenska. Otázka prekladania zákonov do slovenčiny. Treba stretnutie s francúzskymi dôstojníkmi došlými do Bratislavy. Diskusia o autonómii Slovenska, Dula preferuje zatiaľ krajiniskú autonómiu pre školstvo, cirkev, administratívu a súdnictvo. Obsiahla diskusia pre a proti s konkrétnymi návrhmi Medveckého, Jurigu, Ivanku; práva slovenčiny. Predseda Klubu sa má s vládou dohodnúť na osvedčení pre verejnosť. Príchod slovenských legionárov z Talianska a Francúzska, ovácie, emotívne vystúpenia, vyzdvihnutie Štefánika a zásluh vojakov. Šrobár informuje o dôležitých rozhodnutiach z Paríža, Maďari majú opustiť Slovensko.

- 16. Praha, 6. decembra 1918. Zápisnica schôdzky Klubu slovenských poslancov.**
(Parlamentný archív K NR SR, fond KSP, rukopis/strojopis, zle čitateľné)
Odborníci rozhraničovacej komisie prípravného úradu k mierovej konferencii prezentovali doterajšie plány a práce súvisiace s vytyčovaním severnej, východnej a najmä južnej hranice Slovenska, načrtli smerom k Maďarsku aj minimálny projekt.
- 17. Praha, 9. decembra 1918. Zápisnica schôdzky Klubu slovenských poslancov.**
(Parlamentný archív K NR SR, fond KSP, len strojopis)
Prípís Markoviča. Vyplácanie vojenských podpôr. Otázka nezamestnanosti. Potreba kancelárie a pracovníkov pre Klub, ich financovanie. Referát farára Hysku z Obišoviec o situácii na východe Slovenska. Prípís Národnej rady z Nadlaku, nie je však možné kandidovať do NZ občanov iných štátov, len kultúrne styky a zasadenie sa za menšinové práva. Referát o ceste ministra Zahradníka na Slovensko, žiaduce by boli aj cesty ďalších členov vlády. List o speňažení vojnových pôžičiek. Návrh zákona o prevzatí správy na Slovensku. Praha chce obdarit' slovenskými krojmi pani Wilsonovú a Clemenceauovú. Pomoc Českého srdca utečencom, ďalšie podporné akcie, najmä pre slovenské študentstvo (jeho presun z Budapešti do Prahy). Návrh vydávať klubový bulletin, resp. komuniké; miestnosti pre Klub; prednášky. Otázka rozšírenia počtu členov KSP.
- 18. Praha, 17. decembra 1918. Zápisnica schôdzky Klubu slovenských poslancov.**
(Parlamentný archív K NR SR, fond KSP, rukopis/strojopis)
Prípísu židovskej organizácie so žiadosťou o legitimáciu pre M. Ungera Klub nemôže vyhovieť, konštatuje len bezpečnosť cestovania po Slovensku. Návrh na ďakovné prípisy trom praporčikom za zásluhy pri dobýjaní Senice. Národohospodárske otázky sa majú riešiť na samostatnom zasadnutí, škodlivosť prílišnej centralizácie. Divadelné otázky spadajú pod ministerstvo školstva. Úradné záležitosti.

19. Praha, 27. februára 1919. Zápisnica schôdzky Klubu slovenských poslancov.

(Parlamentný archív K NR SR, fond KSP, len rukopis)

V. Šrobár informuje o stretnutí s prezidentom na tému protičeského štvania Maďarov na Slovensku kvôli ovplyvňovaniu diania v Paríži; prezident žiada Klub zakročiť. A. Hlinka sa ohradzuje proti tlači, ktorá ho obviňuje, že je proti ČSR.

Argumenty k lojálnosti niektorých členov Klubu, rôzne predstavy o čs. jednote. Genéza SES, rôzny stupeň zásluh politických prúdov. Otázka počtu mandátov pre jednotlivé strany, konfrontácia medzi socialistami a ľudovcami, domáhajú sa svojich podielov. Majú sa pribrať aj popredné osobnosti Slovenska. Spochybňovanie nominácie doterajších poslancov, Šrobár opustil rokovanie. Schválenie zoznamu nových poslancov, Hlinka proti.

20. Bratislava, 9. – 10. marca 1919. Program schôdzky slovenských poslancov a županov.

(Parlamentný archív K NR SR, fond KSP, strojopis)

Príloha: Rezolúcia protestuje proti nárokom Poľskej republiky na Tešínsko, časti žúp Trenčianskej, Oravskej a Spišskej.

21. Praha, 23. marca 1919. Zápisnica schôdzky Klubu slovenských poslancov.

(Parlamentný archív K NR SR, fond KSP, len rukopis)

Schôdza sa konala už po rozšírení počtu slovenských poslancov NZ. Na nej sa preberali vnútroorganizačné zmeny v Národnom zhromaždení: rozšírenie kolonizačného výboru, ktorý sa stáva výborom pre poľnohospodársku reformu; dopravný a technický výbor. Úradné záležitosti.

Club of the Slovak Deputies. Minutes (1918 – 1919) Summary

The collection of documents contains in total 21 minutes including several enclosures from the sessions of the Club of the Slovak Deputies from 18th November 1918 till 23rd March 1919. All of them are part of the archival collection of the Parliamentary archives of the National Council of the Slovak Republic.

Minutes bring insight to the genesis and activities of this parliamentary group in the revolutionary National Assembly that had been constituted after the birth of the first Czecho-Slovak Republic (CSR) after the First World War.

Slovak territory became an integral part of CSR and was represented in the assembly at first by 40, later by 54 nominated MPs with the various political and confessional backgrounds. Some of them were of Czech nationality.

The sessions of the Club of the Slovak Deputies were predominantly focused on the situation in occupied Slovak territory (Hungarian and Czecho-Slovak troops), on the preparing information and strategy for the Paris Peace Conference, on the social and economic situation, on the Slovak administration, and, last but not least, on the Slovak legal status in CSR (e.g. question of autonomy).

The collection of documents contains also expert introduction to the topic, brief biographies of all 68 Slovak deputies (number after all changes), Club's statute, scan of one of the hard copies of minutes and brief abstract to all documents. The book provides useful information related to the history of the Slovak parliamentarism.

PRÍLOHA

**Zápisnica a prezenčná listina schôdzky KSP
z 18. novembra 1918,
rukopisná a strojopisná podoba**

Zajavnica študentskega
Zasodnisha ~~znanstvenih slovenskih študentov~~

... Klubu slov. profesorov, dne 18. okt. nov 1918

Podpisana je Zbornica študentov razodnisha in učiteljev slovenskih inštitucij di. inštitucij.

Z. inštitucij pravi, da ima vseh slovenskih profesorov in študentov, ki so v tujini, v zvezi s slovensko literaturo, znanostjo in gospodarstvom, in da bi se morali združiti v eno celoto, ki bi se ukvarjala s slovensko študentsko in učiteljsko zvezo. Z. inštitucij pravi, da ima vseh slovenskih profesorov in študentov, ki so v tujini, v zvezi s slovensko literaturo, znanostjo in gospodarstvom, in da bi se morali združiti v eno celoto, ki bi se ukvarjala s slovensko študentsko in učiteljsko zvezo.

Podpisane so vse študentske in učiteljske zveze, ki so v tujini, in da bi se morali združiti v eno celoto, ki bi se ukvarjala s slovensko študentsko in učiteljsko zvezo.

... in da bi se morali združiti v eno celoto, ki bi se ukvarjala s slovensko študentsko in učiteljsko zvezo.

... in da bi se morali združiti v eno celoto, ki bi se ukvarjala s slovensko študentsko in učiteljsko zvezo.

... in da bi se morali združiti v eno celoto, ki bi se ukvarjala s slovensko študentsko in učiteljsko zvezo.

... in da bi se morali združiti v eno celoto, ki bi se ukvarjala s slovensko študentsko in učiteljsko zvezo.

... in da bi se morali združiti v eno celoto, ki bi se ukvarjala s slovensko študentsko in učiteljsko zvezo.

... in da bi se morali združiti v eno celoto, ki bi se ukvarjala s slovensko študentsko in učiteljsko zvezo.

... in da bi se morali združiti v eno celoto, ki bi se ukvarjala s slovensko študentsko in učiteljsko zvezo.

... in da bi se morali združiti v eno celoto, ki bi se ukvarjala s slovensko študentsko in učiteljsko zvezo.

sklady upravené, že se používají pouze pro účely svého účelu.

Dr. Diviš upozornil, že oběma vědeckými institucemi je prováděna práce i technická spolupráce. Zmínil, že se jedná o práci v oboru fyziky, a když se mu něco podaří, chce se o tom sešlápnout s vědeckými institucemi v zahraničí.

Dr. Janda zdůraznil, že v oboru vědeckém by se měla rozvíjet práce, která má být v souladu s potřebami. Měl na mysli především práci v oboru fyziky, a zejména to, co se týká práce v oboru fyziky, a zejména to, co se týká práce v oboru fyziky, a zejména to, co se týká práce v oboru fyziky.

Dr. Hladík vyvěstil, že práce je jako život každého vědeckého pracovníka, a tímto bych chtěl vyhlásit, že práce je jako život každého vědeckého pracovníka, a tímto bych chtěl vyhlásit, že práce je jako život každého vědeckého pracovníka, a tímto bych chtěl vyhlásit, že práce je jako život každého vědeckého pracovníka.

Dr. Hladík navrhl, aby se vědecká práce v oboru fyziky rozvíjela především v oboru fyziky, a zejména to, co se týká práce v oboru fyziky, a zejména to, co se týká práce v oboru fyziky.

Dr. Janda dodal, že práce v oboru fyziky je velmi důležitá, a zejména to, co se týká práce v oboru fyziky, a zejména to, co se týká práce v oboru fyziky, a zejména to, co se týká práce v oboru fyziky.

Dr. Hladík pokračoval, že práce v oboru fyziky je velmi důležitá, a zejména to, co se týká práce v oboru fyziky, a zejména to, co se týká práce v oboru fyziky, a zejména to, co se týká práce v oboru fyziky.

KANCELARIE
MĚSTSKÝ ÚŘAD
Náměstí
Bratislava 1
81280

D. Trabant dalyj vpravljanje, ki bi bilo eno od pravnih, ali pa -
central je v Pragi, ali pa v neki drugi mestu, ki pa je vpravljanje
krajša in bližje, ali pa v neki drugi mestu, ki pa je vpravljanje

D. Franka in ide, da bi bilo podobno, kot v svoji komisiji
a del k. disciplina in etika, ki bi, ki bi, ki bi, ki bi

D. Gladis vpravljanje in gradnja: delavstvo in mešanica
vina. Spomniti bi bilo, da bi bilo, da bi bilo, da bi bilo, da bi bilo

D. Gladis in da podobno kot v prvih pravnih,
krajša in bližje, ali pa v neki drugi mestu, ki pa je vpravljanje

D. Dr. Drer vpravljanje, ki bi bilo eno od pravnih, ali pa -
prednost mednarodna in lokalna in da bi bilo, da bi bilo, da bi bilo, da bi bilo

D. Trabant vpravljanje, ki bi bilo eno od pravnih, ali pa -
Dobro je, da bi bilo, da bi bilo, da bi bilo, da bi bilo

Votovolje podobno, ki bi bilo eno od pravnih, ali pa -
inaktivno, ki bi bilo, da bi bilo, da bi bilo, da bi bilo

D. McCarris vpravljanje, ki bi bilo eno od pravnih, ali pa -
organizacijo v skladu z njimi, ki bi bilo, da bi bilo, da bi bilo, da bi bilo
dodatno, ki bi bilo, da bi bilo, da bi bilo, da bi bilo
slovo, ki bi bilo, da bi bilo, da bi bilo, da bi bilo
Vse to je v skladu z njimi, ki bi bilo, da bi bilo, da bi bilo, da bi bilo
Dobro je, da bi bilo, da bi bilo, da bi bilo, da bi bilo
Vse to je v skladu z njimi, ki bi bilo, da bi bilo, da bi bilo, da bi bilo

KAVIČA TRIA
opisni papir
Mestna
Uprava
LJUBLJANA

mit nima, to vglah potat v penand, p'is d'evand,
p'olez potat' je d'evand h'at' ando v B'one, h'at' d'evand
K'rament'ar'ami v'ojit' v h'udob'ine t'om ni v'og-
m'at' r'ile a d'iscipl'ina n'ime.

D'K'ol'ac v'p'ri'uje, je v'oj v' t'om v'ob'ed'ovat' n'em-
me. N'ed h'ald' n'ap'is, to v'ie, h'om'at'io d'ob'a
a t'ie t'ob'a s'ob'ad' h'at' n'amin'ist'ov'oj v'ie. t'ov'aj a
D'K'ol'ac n'ev'od'.

D'K'ol'ac v'p'ri'uje d'at' s'at' v'p'ri'uje n'ev'od' -
n'ev'od' h'ov'ent' h'at' d'evand v'ie, n'ed'aj h'ev'oj p'ri'ed'ie
o'kam'it'ie p'ri'ed'ie je n'ev'od' v' d'evand v'ob'ed' 300-400 t'isic
h'ov'. D'evand'io p'ri'ed'ie v' p'op'roj t'ob'a v'p'ri'uje.
T'ed' n'ev'od' h'at' v'ojit' v'ojit', h'at' v'ie t'ie n'ev'od'io. J'ust
o' d'evand' n'ev'od'io p'ri'ed'ie n'em'io, h'at' je t'ie p'ri'ed'ie
n'ev'od'io n'amin'ist'ov'oj o'kam'it'ie p'ri'ed'ie.

N'ev'od'io h'at' v'ie je n'ev'od'io n'ev'od'io, s'p'irit'io
v'el'io, o'lejo v'ie h'at'io. T'ob'a t'ie v'ev'od'io n'ev'od'io
n'ev'od'io h'at' h'ov'io. H'ov'od'io t'ie n'ev'od'io o'lejo
v'ev'od'io t'ob'a, t'ie h'at' h'ov'io s'at' v'ojit'io.

D'K'ol'ac v'p'ri'uje, h'at' p'ri'ed'ie h'at' a t'ie o'lejo,
h'at'io n'ev'od'io n'ev'od'io v'ev'od'io h'at' v' o'lejo-
t'ob'a t'ie p'ri'ed'ie n'amin'ist'ov'oj a v'ev'od'io t'ie.

D'K'ol'ac v'p'ri'uje, h'at' t'ie p'ri'ed'ie, p'ri'ed'ie v'ev'od'io a
t'ob'a p'ri'ed'ie.

D'K'ol'ac v'p'ri'uje, h'at' h'at'io h'ov'od'io
v'ev'od'io d'evand'io h'at'io v'ev'od'io v'ev'od'io h'at'io
D'K'ol'ac, h'at'io h'ov'od'io h'at'io a D'K'ol'ac
h'at'io h'ov'od'io h'at'io v'ev'od'io. v'ev'od'io
h'at'io p'ri'ed'ie h'at'io, h'at'io, h'at'io
v'ev'od'io v' h'at'io. v'ev'od'io v'ev'od'io
v'ev'od'io a s'at'io p'ri'ed'ie, h'at'io n'ev'od'io v'ev'od'io
v'ev'od'io n'ev'od'io v'ev'od'io, h'at'io v'ev'od'io v'ev'od'io
v'ev'od'io p'ri'ed'ie. D'K'ol'ac n'ev'od'io p'ri'ed'ie

na a. vstavili novu d. p. r. m. i. s. t. e. r. u. s. k. u. p. r. o. d. e. d. u. d. k. a. n. d. a. t. a. v. p. r. o. s. e. d. e. n. i. e. n. a. m. p. a. m. i. h. y. p. o. t. a. t. i. z. i. c. i. a. p. a. m. i. a. l. l. e. z. i. e. m. j. i. - a. t. e. n. d. e. l. e. p. r. o. p. a. m. i. e. p. r. o. s. e. d. u. o. t. l. i. v. y. s. m. i. n. i. s. t. e. r. u. s. k. i. m.

Dr. Doležal, odpovídal, abych byl ministrem v. t. r. o. m. v. y. n. e. m. v. a. j. d. e. p. l. a. k. u. s. a. k. o. m. i. s. t. r. u. s. p. r. o. u. l. e. d. e. n. i. e. n. e. d. e. l. i. c. i. t. e. m. i. n. i. s. t. e. r. u. s. k. i. m. k. t. e. m. n. e. b. a. n. e. m. i. v. i. s. t. e. l. n. e. v. y. g. n. a. m. i. s. t. e. r. u. s. k. i. m. D. o. l. e. ž. a. l. p. r. o. s. e. d. u. o. t. l. i. v. y. s. v. o. l. e. n. i. e. m. i. n. i. s. t. e. r. u. s. k. i. m. T. i. c. h. n. e. m. i. p. o. t. a. m. i. v. i. s. t. e. l. n. e. v. y. g. n. a. m. i. s. t. e. r. u. s. k. i. m. n. e. o. b. e. d. e. n. i. e. n. e. d. e. l. i. c. i. t. e. m. i. n. i. s. t. e. r. u. s. k. i. m. k. t. e. m. n. e. b. a. n. e. m. i. v. i. s. t. e. l. n. e. v. y. g. n. a. m. i. s. t. e. r. u. s. k. i. m.

K. l. e. b. n. e. m. e. n. e. m. n. a. v. t. r. o. m. v. y. g. n. a. m. i. s. t. e. r. u. s. k. i. m. v. y. n. e. m. v. a. j. d. e. p. l. a. k. u. s. a. k. o. m. i. s. t. r. u. s. p. r. o. u. l. e. d. e. n. i. e. n. e. d. e. l. i. c. i. t. e. m. i. n. i. s. t. e. r. u. s. k. i. m. k. t. e. m. n. e. b. a. n. e. m. i. v. i. s. t. e. l. n. e. v. y. g. n. a. m. i. s. t. e. r. u. s. k. i. m. T. i. c. h. n. e. m. i. p. o. t. a. m. i. v. i. s. t. e. l. n. e. v. y. g. n. a. m. i. s. t. e. r. u. s. k. i. m. n. e. o. b. e. d. e. n. i. e. n. e. d. e. l. i. c. i. t. e. m. i. n. i. s. t. e. r. u. s. k. i. m. k. t. e. m. n. e. b. a. n. e. m. i. v. i. s. t. e. l. n. e. v. y. g. n. a. m. i. s. t. e. r. u. s. k. i. m.

Dr. Podpatek Podsedajmi de jella zboru; d. a. l. z. a. s. n. o. v. a. n. i. e. k. l. e. b. n. e. m. i. n. i. s. t. e. r. u. s. k. i. m. k. t. e. m. n. e. b. a. n. e. m. i. v. i. s. t. e. l. n. e. v. y. g. n. a. m. i. s. t. e. r. u. s. k. i. m. D. o. l. e. ž. a. l. p. r. o. s. e. d. u. o. t. l. i. v. y. s. v. o. l. e. n. i. e. m. i. n. i. s. t. e. r. u. s. k. i. m. T. i. c. h. n. e. m. i. p. o. t. a. m. i. v. i. s. t. e. l. n. e. v. y. g. n. a. m. i. s. t. e. r. u. s. k. i. m. n. e. o. b. e. d. e. n. i. e. n. e. d. e. l. i. c. i. t. e. m. i. n. i. s. t. e. r. u. s. k. i. m. k. t. e. m. n. e. b. a. n. e. m. i. v. i. s. t. e. l. n. e. v. y. g. n. a. m. i. s. t. e. r. u. s. k. i. m.

D. o. l. e. ž. a. l. p. r. o. s. e. d. u. o. t. l. i. v. y. s. v. o. l. e. n. i. e. m. i. n. i. s. t. e. r. u. s. k. i. m. T. i. c. h. n. e. m. i. p. o. t. a. m. i. v. i. s. t. e. l. n. e. v. y. g. n. a. m. i. s. t. e. r. u. s. k. i. m. n. e. o. b. e. d. e. n. i. e. n. e. d. e. l. i. c. i. t. e. m. i. n. i. s. t. e. r. u. s. k. i. m. k. t. e. m. n. e. b. a. n. e. m. i. v. i. s. t. e. l. n. e. v. y. g. n. a. m. i. s. t. e. r. u. s. k. i. m.

Dr. Doležal, odpovídal, abych byl ministrem v. t. r. o. m. v. y. n. e. m. v. a. j. d. e. p. l. a. k. u. s. a. k. o. m. i. s. t. r. u. s. p. r. o. u. l. e. d. e. n. i. e. n. e. d. e. l. i. c. i. t. e. m. i. n. i. s. t. e. r. u. s. k. i. m. k. t. e. m. n. e. b. a. n. e. m. i. v. i. s. t. e. l. n. e. v. y. g. n. a. m. i. s. t. e. r. u. s. k. i. m. D. o. l. e. ž. a. l. p. r. o. s. e. d. u. o. t. l. i. v. y. s. v. o. l. e. n. i. e. m. i. n. i. s. t. e. r. u. s. k. i. m. T. i. c. h. n. e. m. i. p. o. t. a. m. i. v. i. s. t. e. l. n. e. v. y. g. n. a. m. i. s. t. e. r. u. s. k. i. m. n. e. o. b. e. d. e. n. i. e. n. e. d. e. l. i. c. i. t. e. m. i. n. i. s. t. e. r. u. s. k. i. m. k. t. e. m. n. e. b. a. n. e. m. i. v. i. s. t. e. l. n. e. v. y. g. n. a. m. i. s. t. e. r. u. s. k. i. m.

NÁRODNÍ SNĚMOK
MĚSTSKÝ
BRATISLAVA

Zápisnica schôdzky klubu slov. poslancov dňa 18. nov. 1918.

Podpredseda Dr. Bella otvára zasadnutie a udiela slovo ministrovi Šrobárovi.

Dr. Šrobár predkladá návrh na zosbieranie politického materiálu k mierovej konferencii. Musíme odovzdať z geografického, národopisného, hospodárskeho, strategického a politického hľadiska, prečo ktorý bod musí byť prítelny k Českoslov. štátu. Dôvody geogr. národopisné a strategické obstarávajú odborníci. Nám ostáva úkol podporiť naše požiadavky politicky. Musíme vykázať, kedy sa kde maďarisácia začala a s akým úspechom. Nasíť maďarisácie za právoplatného činiteľa uzpať nemožno. Potrebujeme vypracovať štatistický materiál štátny, cirkevný, musíme sobrať politické brošury maďarské na dokaz, ako brutálne sa hlásala maďarisácia, maďarisácia detí, školstva, opatrovní uráža najviac cudzinu. Musíme mať zreteľ na maď. v školách, cirkvách, poštách, železničiaroch pri sudoch, v tlumovníctve, úradoch, v zákonodárstve, pri maďarčení miestnych názvov, rodinných mch. Čím višej typických príkladov sobrat, stručne, v puke. Treba nám zosbierať typické príklady strojit volebných, počne od voleb obešených, či cirkevných, až po volby snemov. Tuto doložiť čo značí, keď uradník nevie slovensky, prof. Černovský/ K tomuto účelu musíme prebrať všetky ročníky našich časopisov politických. Tu najdeme aj zásadne prenasledovanie našej tlače.

Na doklad toho, ako brutálne hlásali maďarisáciu, potrebujeme sobrat literatúru politickú. Poukazuje hlavne na Grunvaldov, Belviček, snemové úradné denníky, boos. gr. Eszterházyho, Bekšicsovú knihu, Pietrov Nápor a odpor, Slovenskú čítanku, Skotusovu knihu, Bottových Slovákov, Čaplovicov.

Schwarzová, Fablidov, Bohematismus maďyar bírodalom varmegyeinek története. Ďalej symfonalo sa v súvisie s Bekšicsovou knihou hospodárske utlačovanie, v. Moristovanie, zákon o expropiácii majetku.

Dr. Bérer pomenováva, že názvy honov dajú sa najlepšie určiť z pozemkových kníh v archívoch pozemkových úradov majú zoznam parcell, čísel a honov, tie by bolo treba preštudovať.

Albini upo zornuje, že na katastrálnych mapách možno tieto názvy zistiť.

Dr. Bérer s'ohomna, že ohľadne volebných prechmatov pozoruhodná kniha:

BRÁJŠMAN
AVAILABLE COPY
68

Tatárjárság Magyarországon. Poukazuje sa na výskay stretnutých škôl, z ktorých možno zistiť, ako sa od prvej triedy nahoru postupne vďaka viac žiakov hlási za Madarov,

Dr. Ivanka zdorazňuje, že našim školom nemožno byť prílišnú robotu konať, zbierať znovu celý ten materiál. My nemožeme viac podniknúť ako sme vykonali v stave. Máme materiál tento už väčšinou sobjerianý len siahnuť k nemu. Treba uvážiť čo je u mierovej konferencii potrebné a káko obiemu ta kniha s ktorou predstupíme pred konferenciu má byť.

Dr. Hodža vyvetluje, že potrebné je ako, uvod; krátké memorandum, v ktorom budú uvedené všetkych prvky utlačovania, historia a povaha madarisácie. Toto memorandum má byť osnované generotve. Hviest kriklavé fakta, ktoré po-sobia na každého. Objem tohoto spisu bolo by 16 - 32 stránok. O čom tu hovoríme je iné. Potrebujeme materiál ktorým doložíme po prípade každé tvrdenie memoranda, aby človek ktorý nás bude na konferencii zastupovať, mal všetk dáta po ruke. Navrhuje hneď rozdeliť túto prácu, sobjeriania materiálu. Dr. Okánik navrhuje na središovanie memoranda dr. Hodža, Štefanka a Inyanka.

Dr. Ivanka dokladá, že máme v časopisoch ke by sme si zaopatřili všetky ročníky Nár. novin, Týždenníka atd. Máme materiál pohromade. Treba z toho len vytáhn zpravit. Dalej treba sobjrät širovuru literaturu, štatistické almanachy. Hena hongov je škoda zbierať.

Dr. Halla poznamenáva, že je to ne zvláštna práva, ktorá nás ťeká.

Otázka madarisácie je sostavená. Prof. Kadlac má to vypracované.

Má celú kněžnicu na doklady. Upozornuje na prácu prof. Vlčka v našej dobe. Houdek zdorazňuje, že sobjerianie slov úzavov hanov po katastrofálnych mapách je preto doložitě, lebo nesú nikde vypracované.

Aspoň len seznam tých obci, je potrebný, v ktorých majú hany slov názvy.

Votruba upozornuje na Červinkovj mapu. Dr. Ivanka sobjerianá ruča zjednodušiť vec. Ako vieme stanovisko dohody, je, že dostaneme Dunaj až po Vacov. Ide nám tedy o kra, gd Vacova po Ungvár. Dr. Hodža

upozornuje, je našim jediným úkoľom je, sobjrät madarisacni materiál.

Ochladom otázky Houdeka ako si predstavuje klub sobjeriania hospodárskych dokladov, piznamenáva Dr. Okánik, aby sme poverili Houdeka vypracovaním otázky pre čo sme sa nemohli hospodársky vyvynout.

Po krátkej dobate vyslovil Dr. Bella uzavrtie klubu, že sostavením

memoranda poveruje sa dr. Ivánka, Hodža a Štefánek redakciou celého
matériálu. Dr. Ivánka, Slávik a Votruba. Títo troja majú držať v evidencii
všetky práce, zbierajú data od jednotlivých pracovníkov. Materiál
ohľadom maďarizácie v kat. cirkevi zbiera Dr. Kolísek v evang. cirkevi.
- Janoška a Šobrdal. Ohľadom školstva a súdobníctva dr. Ivánka a Štefánek.
Ohľadom voleb a administrácie dr. Dérer, Dr. Medvecký. / s použitím Bot-
tových slovákov a Skotusovej knihy. Politickú literatúru má na sta-
nosti dr. Halla s prítiahnutím prof. Kadleca, maďarčenie men Hru-
šovský, hospodárske ústavy Houdek, Hrušovský, Stožek, Dr. Šrobár žiada
určiť termín, pod ktorým sa má materiál zbierať a tri výzdné. Dr. Šro-
bár ďalej upozorňuje, že treba presieť, aký materiál je v Prahe, aby
smo mohli čím najvyššie karfré na Slovensko, cieľom súbrania ostat-
ného materiálu. Dr. Ivánko žiada, aby každý prehládol svoju knižnicu
a dal k dispozícii všetky knihy a brošúry, ktoré upotrebiť možno. Hodža
upozorňuje na predmet delnistvo a maďarizácie. Súbráním dokladov o této
otázke poveruje sa Hrušovský a Lehota, Hodža žiada poukázať lokalitu
k týmto prácam. Dr. Šrobár sľubuje dve miestosti vo svojom ministerstve.
Dérer spytuje sa, presčo nevyšlo komitike s prědošlě sebože ohlas na
Slovenskíná lidla českých deníkov. Boleoby třeba náského poveriť, kdo má
na starosti toto dodávatv tunajším listom. Votruba osiute bere na starost.
Dr. Mađerič referuje o skusnostiach v obsadeném území, zvlášte o ne-
dostatečnosti pevnej vojenskej organisácie. Jednotlivé skupiny okup
vzajkna vojska nemajú spojenia, není jednotného vedenía. Vojákom odeba-
rá sa chytí. Nikdo nevie kam sa obrátit, kdo je jeho predstavený. Stav
neudržiteľný. Vojsko v desolátném stave. Na maďarské strane nešetří sa
agitáciou, ani penazmi. U nás obstarává sa všetko na dlh. Treba jednot-
né komando v Brně, které disponuje. Nezamastnané vojsko v Hodonine
tvorí si vojenské rady a disciplina taktu mizhe. Dr. Šrobár upozorňuje,
aby každý kdo čo vie napísal a konretné data oddal min. obrany a dru.
Schneinerovi. Dr. Mađerič vykláda ďalej stav financí na okupovanom Slo-
vensku. Maďarské úrady utekly, kasy nechaly prázdne. v Malatskou okresu
je okamžite treba trista-čtyrystotísíc korun. Invalidné pensie a pod-
pory treba vyplácat. Lud sa búri, že sa to nevypláca. Inak obsadené
územie podržať nemožno len jestli fin. ministerstvo okamžite pomože.
Na tomto územie je mnoho materiálu, špiritusu, zeleniny, oleja. Hodno-
ta menovite oleja a špiritusa je také, že by kryla všetky výdavky. Hodža
odporúča, aby predsedovia klubu a tie členovia, ktorý sú o veciach infor-
movaní, šli v depuťácií k patričným ministrom a referovali. Na návrh
dra Okánika poveril klub dra Déreera, Stodolu, Houdeka, Mađeríca, Beruška

odbylo uolischer končisti v očlon, ránkvi lub en škurvor, sba rokom
Měsco ša) žerit vjem kteri referoval kluba ve Žilinskó-Matútsckoj situácii,
a všctých pány, kteri by něco, o stave vevdij na Slovensaku vedeli, aby
všctko složavli písomne. Dr. Dérez podobene sa na sostavěné memoranda
pře min. předsedu dra Kramára, v prvom rade, menovaní čtyřia päť: spracu-
jú materiál pre jednotliví ministrav. Dr. Dérez odporuča, aby bol min.
vyzvaný dr. Blaho za komissára pre celú obsadenú územie. Nech mu dá sa
plnú moc, on nech, si v šctko organizuje. Dr. Šrobár poznamenáva, že v šct-
ky ministerstvú, nech, si postaví svoje orgány na obsadenou území, ktoré
by, jim, byly zodpovedné. Klub usnesol sa, v tomto: smysle, odporučat špome-
nuté memorande, na min. předsedu za komissára obsadeného Slovenského dra
Blaha, aby on, sprstredkoval, sadzi v štátom, medzi kamiv jednotlivých mi-
nisterstav na obsadenou území. Předseda, jučí, dr. Bellav vyslovuje, ďalej
uzavrieť klubu, a že interpelácia, dr. Déreza, a odpoveď, minipředsedy dra
Kramára, na zasnutí, Nár. shromáždenia, dne, 15. 1. m. j, berie klub v známosti.
Ďalej uzavrieť klub za: zapisovateľa Nár. shromáždenia kandidovat, miestú,
omylom, vyřazeného, neposlanca, Dašana Porubského, aing. Jaha Botta. O šctetra-
na postupuje, alay, klubu, jedne miesto, xctech, vyhorezsk, klub kandiduje na
toto miesto, ing. Efeffarmana. Končíte, sa, uzavrieť, že klub, záseďa, per-
manentne, každedne, pod, 9 hod. 12. hod. a 3 hod. do večera, a od 12 hod.

na št. 12. h. a. 12. h. do večera, a od 12 hod. 12. hod. a 3 hod. do večera, a od 12 hod.
na št. 12. h. a. 12. h. do večera, a od 12 hod. 12. hod. a 3 hod. do večera, a od 12 hod.
na št. 12. h. a. 12. h. do večera, a od 12 hod. 12. hod. a 3 hod. do večera, a od 12 hod.
na št. 12. h. a. 12. h. do večera, a od 12 hod. 12. hod. a 3 hod. do večera, a od 12 hod.
na št. 12. h. a. 12. h. do večera, a od 12 hod. 12. hod. a 3 hod. do večera, a od 12 hod.
na št. 12. h. a. 12. h. do večera, a od 12 hod. 12. hod. a 3 hod. do večera, a od 12 hod.
na št. 12. h. a. 12. h. do večera, a od 12 hod. 12. hod. a 3 hod. do večera, a od 12 hod.
na št. 12. h. a. 12. h. do večera, a od 12 hod. 12. hod. a 3 hod. do večera, a od 12 hod.
na št. 12. h. a. 12. h. do večera, a od 12 hod. 12. hod. a 3 hod. do večera, a od 12 hod.
na št. 12. h. a. 12. h. do večera, a od 12 hod. 12. hod. a 3 hod. do večera, a od 12 hod.
na št. 12. h. a. 12. h. do večera, a od 12 hod. 12. hod. a 3 hod. do večera, a od 12 hod.
na št. 12. h. a. 12. h. do večera, a od 12 hod. 12. hod. a 3 hod. do večera, a od 12 hod.
na št. 12. h. a. 12. h. do večera, a od 12 hod. 12. hod. a 3 hod. do večera, a od 12 hod.
na št. 12. h. a. 12. h. do večera, a od 12 hod. 12. hod. a 3 hod. do večera, a od 12 hod.
na št. 12. h. a. 12. h. do večera, a od 12 hod. 12. hod. a 3 hod. do večera, a od 12 hod.

KANCELÁRIA
Námestie Alexandru Dubčaka 6
828 01 BRATISLAVA

listina pritonimick
 v slovenskem jeziku in številnem
 zaporedju 18~~98~~ 1918.

Št.	Datum	Ime	Št.	Datum	Ime
1	18/11	D. Decker	18		D. Kolesky
2		J. M. Jötter	19		
3		D. Dvořák	20		
4		J. K. J. J.	21		
5		K. M. M.	22		
6		H. P. P.	23		
7		K. T. T.	24		
8		A. H. H.	25		
9		J. M. J. P.	26		
10		J. K. J.	27		
11		J. P. P.	28		
12		J. J. J. P.	29		
13		D. K. K.	30		
14		H. P. P.	31		
15		A. J. J.	32		
16		J. P. P.	33		
17		A. J. J.	34		

500000

ISBN 978-80-89052-71-4